ଉର୍ବଶୀ
ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର କାନୁନଗୋ

ଉର୍ବଶୀ

(ନାଟକ)

ରଚନା : ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର କାନୁନ୍‌ଗୋ
ଏମ୍. ଏ., ଏଲ୍. ଏଲ୍. ବି., ଆଡ୍‌ଭୋକେଟ୍, ପୁରୀ

ସାଥୀ ପ୍ରକାଶନ
ଓଡ଼ିଆବଜାର, କଟକ ୨

ତୃତୀୟ ସଂସ୍କରଣ : ୧୯୮୨
(ଲେଖକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସର୍ବସ୍ଵତ୍ଵ ସଂରକ୍ଷିତ)

ରଙ୍ଗ ପ୍ରିଣ୍ଟର୍ସ, କଟକ-୮

ମୂଲ୍ୟ : ଟ ୪-୦୦
ଚାରି ଟଙ୍କା ମାତ୍ର

ଭଗବାନ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟସାଇ 'ବାବାଙ୍କ ପଦ୍ମପାଦରେ

ମୋର ବିନମ୍ର ଅର୍ଘ୍ୟ

"ଉର୍ବଶୀ"

—ନାଟ୍ୟକାର

ନାଟ୍ୟକାର ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର କାନୁନ୍‌ଗୋଙ୍କର

କେତୋଟି ସାର୍ଥକ ସୃଷ୍ଟି

ମରୁ ଝରଣା	ଏକାଙ୍କିକା
ନଷ୍ଟନୀଡ଼ର ପକ୍ଷୀ	,,
କନ୍ୟା ପସନ୍ଦ ହେଲା	,,
ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମ	ନାଟକ
ପଲାଶ କନ୍ୟା	,,
କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ାର ହସ	,,
ଅନ୍ଧ ଯମୁନା	,,
ମୁଁ ସୈତାନ କହୁଛି	,,
ଅଭିଶପ୍ତ ଘୁଙ୍ଗୁର	,,
ଦୋଳମୁକୁଟ	,,
କଳାପାହାଡ଼	,,
ମୟୂର ସିଂହାସନ	,,
ଦୁଇଟି ରକ୍ତ ଗୋଲାପ	,,
ଉର୍ବଶୀ	,,
ସମ୍ରାଟ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ	,,
ଶ୍ରୀସ୍ଥା	ନୃତ୍ୟନାଟିକା

ପ୍ରକାଶ ଅପେକ୍ଷାରେ :

—ରକ୍ତଗଙ୍ଗାର ମାଝି (ନାଟକ)

ନିଜ କଥା

ଆଜି ମହାଶିବରାତ୍ରି । ପ୍ରେସ କପି ସଂଶୋଧନ କରିସାରିଲା ପରେ ଇଚ୍ଛା ହେଲା କିଛି ଦି'ପଦ ଲେଖିବାକୁ । ନିଜ କଥା, ଅନ୍ତରାଳରେ ଯେଉଁମାନେ ରହିଗଲେ ସେମାନଙ୍କ କଥା, ଖାସ୍ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ଆଉ ସହାନୁଭୂତି ମୋର ଲେଖନୀକୁ ସଚଳ କରିଥିଲା ସେମାନଙ୍କର କଥା ।

ପୁରୀ ପୋଲିସ ଡ୍ରାମାଟିକ୍ କ୍ଲବ ସହିତ ମୋର ସମ୍ପର୍କ ଆଜିକାଲିର ନୁହେଁ । ଗଲା ତିନିବର୍ଷ ଧରି ସେମାନେ ମୋର ନାଟକ ମଞ୍ଚସ୍ଥ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଦିନେ ସଦର ଇନ୍ସ୍‌ପେକ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲବାବୁ ପହଞ୍ଚିଲେ । ହସ ହସ ମୁହଁ— ଆମେ ନାଟକ କରିବୁ, ବହି ଦିଅନ୍ତୁ । ମନାକଲି—କୌଣସି ନାଟକ ମୋ ପାଖରେ ନାହିଁ ; ଏଇମାତ୍ର ପନ୍ଦରଦିନ ତଳେ 'ଦୁଇଟି ରକ୍ତଗୋଲାପ' ମଞ୍ଚସ୍ଥ କରିଛି । କ୍ଷମା କରିବେ ।

ଛାଡ଼ିବା ଲୋକ ନୁହନ୍ତି ସେ । କହିଲେ, 'ଏସ୍. ପି. ସାହେବ ଡକାଇଛନ୍ତି, ଚାଲନ୍ତୁ । ଗଲି । ଏସ୍. ପି. ସାହେବଙ୍କ ଅନୁରୋଧ—ଆମେ ଆପଣଙ୍କର ବହି କରିବୁ । ନୂଆ ବହି ଲେଖନ୍ତୁ । ଆମେ ଆପଣଙ୍କର ପୁରୁଣା ଗରାଖ । ଆପଣଙ୍କ ଲେଖା ଯେବେ ସରିବ ଆମେ ସେତେବେଳେ ମଞ୍ଚସ୍ଥ କରିବୁ ।

'ଦୁଇଟି ରକ୍ତଗୋଲାପ' ଲେଖିସାରିଲା ପରେ ମୁଁ କିଛିଟା କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ-ଯାଇଥାଏ । ତଥାପି ଅନୁଷ୍ଠାନ ସହ ଘନିଷ୍ଠତା, ସମସ୍ତଙ୍କର ସସ୍ନେହ ଅନୁରୋଧ, ଭାଙ୍ଗି ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲିନି । ଲେଖାଦେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ଫେରିଆସିଲି ।

ସତ କହୁଛି, ଏ ନାଟକ ଲେଖିବାରେ ମୁଁ ଅନେକ ବ୍ରେକ୍ ନେଇଛି— ବହୁ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛି···ଲେଖା ସାରିପାରିଲିନି ବୋଲି ନାଟକ ମଞ୍ଚସ୍ଥ କରିବାର ଦିନ ଥରକୁଥର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଛି···ଆଉ ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଆନ୍ତରିକ ସହଯୋଗ ଏ ନାଟକକୁ ଶ୍ରୀମଣ୍ଡିତ କରିଛି ।

ବିଶେଷ କରି ମୋର ବନ୍ଧୁ ଖ୍ୟାତନାମା ଔପନ୍ୟାସିକ ଶ୍ରୀ ପଦ୍ମଚରଣ ମିଶ୍ର ଟାଉନ ଇନ୍‌ସ୍‌ପେକ୍‌ଟରଙ୍କର ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଉପଦେଶ ଏବଂ ନାଟକର ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ ପରିକଳ୍ପନାରେ ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା ମତେ ବହୁତ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛି । କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି । ତା' ଛଡ଼ା ପୁରୀର ପୋଲିସ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ଶ୍ରୀ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ମହାପାତ୍ର, ଅତିରିକ୍ତ ଏସ୍. ପି. ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୌରାଙ୍ଗଚରଣ ଲେଙ୍କା, ଡି. ଏସ୍. ପି. ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲିଙ୍ଗରାଜ ଶତପଥୀଙ୍କ ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା 'ଉର୍ବଶୀ'ର ଅଭୂତପୂର୍ବ ସଫଳତା ପାଇଁ ଯେ ଦାୟୀ ଏ କଥା ମୁଁ ମୁକ୍ତ କଣ୍ଠରେ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛି । ସେମାନଙ୍କୁ ଆନ୍ତରିକ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗଭୀର କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି ।

ତରୁଣ ଅନୁଷ୍ଠାନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ସସ୍ନେହ ବନ୍ଧୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବହାର ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଧାରଣା ଯେ ଏ ଯୁଗରେ ପୌରାଣିକ ନାଟକ ଅଚଳ, ସେମାନଙ୍କୁ ଏତିକି କହିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଅନ୍ୟୂନ ପାଞ୍ଚଶହ ଦର୍ଶକ ସ୍ଥାନ ନ ପାଇ ନିରାଶ ହୋଇ ଫେରିଯାଇଛନ୍ତି । ପୌରାଣିକ ନାଟକର ଆଜି ବି ଆଦର ଅଛି, ଏ କଥାର ପ୍ରମାଣ ସେମାନେ ଦେଇସାରିଛନ୍ତି । 'ଉର୍ବଶୀ' ସଫଳ ହେଲା କି ବିଫଳ ହେଲା ତା'ର ବିଚାର ଦର୍ଶକମଣ୍ଡଳୀ କରିସାରିଛନ୍ତି । ପାଠକମାନେ କିଭଳିଭାବେ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ତା ଦେଖିବାକୁ ବାକି ରହିଲା ।

ଏ ନାଟକର ସଫଳତା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦାୟୀ ସେମାନେ ହେଲେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପଦକପ୍ରାପ୍ତ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସିଂ, ସଙ୍ଗୀତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ସିଂ, ବେତାର ଶିଳ୍ପୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ର, ନୃତ୍ୟଗୁରୁ ଶ୍ରୀ ବଟକୃଷ୍ଣ ସେଣ ଓ ପୋଲିସ୍ ଡ୍ରାମାଟିକ୍ କ୍ଲବର କୁଶଳୀ କଳାକାରଗଣ ! ସେମାନଙ୍କୁ ହାର୍ଦ୍ଦିକ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଉଛି । କଣ ବା ଦେଇପାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ! ଭଗବାନ ସେମାନଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘାୟୁ କରନ୍ତୁ, ଯଶସ୍ୱୀ କରନ୍ତୁ, ଏହା ହିଁ କାମନା । ସବୁ ଗୌରବର ଅଧିକାରୀ ସେମାନେ ।

ମୋର ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରି ଗୀତିକାର ଡାକ୍ତର ଜଗମୋହନ ମିଶ୍ର ଓ ଶ୍ରୀ ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ ଶତପଥୀ ଏ ନାଟକ ପାଇଁ ସଙ୍ଗୀତ ରଚନା କରିଦେଇଥିବାରୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି । ସେମାନଙ୍କର ଲେଖନୀ ଚିରଶ୍ରୀମଣ୍ଡିତ ହେଉ ।

ପରିଶେଷରେ ମୋର ଗୋଟିଏ ଅନୁରୋଧ, ଏଇ ବ୍ୟଙ୍ଗବହୁଳ ନାଟକ ଅନ୍ୟତ୍ର ପରିବେଷଣ କଲାବେଳେ ନାଟକରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବେ ନାହିଁ ଏବଂ ମୋର ଲିଖିତ ଅନୁମତି ବିନା ଏ ନାଟକ ମଞ୍ଚସ୍ଥ ବେଆଇନ ବିବେଚିତ ହେବ ।

ଲେଖା ଶେଷ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ କଥା ନ ଲେଖିଲେ ମନରେ ଅବଶୋଷ ରହିଯିବ । ଅନ୍ୟାୟ ବି ହେବ । ସେ ମୋର ବହୁ ପୁରୁଣା ବନ୍ଧୁ— ସାଥୀ ପ୍ରକାଶନର ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟର ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ବେହେରା । ମୋ ନାଟକ ଛପିବାରେ ତାଙ୍କର ଅନେକ ଆଗ୍ରହ । ମନରେ ଦମ୍ଭ ଥାଏ, ବହି ଅଛପା ରହିବନି । ଆଉ ତାଙ୍କର ସେହି ସସ୍ନେହ ଆଗ୍ରହ ମତେ ଆଜି ଆଣିଦେଇଛି ଏକ ସଫଳ ନାଟ୍ୟକାରର ସମ୍ମାନ । ତାଙ୍କର ଶୁଭକାମନା କରୁଛି । ଏତିକି ।

ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର କାନୁନ୍‌ଗୋ

କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା	}	ମହାଶିବରାତ୍ରି
ପୁରୀ		ତା ୨୮-୨-୭୨
ଫୋନ୍—୨୪୭		

ଉର୍ବଶୀ

ପରିବେଷଣ :

ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ପୋଲିସ ଡ୍ରାମାଟିକ୍ କ୍ଲବ, ପୁରୀ

ପ୍ରଥମ ଅଭିନୟ ରଜନୀ :

ତା ୩୦-୧-୭୬

ତା ୩୧-୧-୭୬

ତା ୧-୨-୭୬

ସ୍ଥାନ—ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ : ସମୟ—ସନ୍ଧ୍ୟା ୭-୪୫ ମିନଟ୍

ଅନୁଷ୍ଠାନର ସଭାପତି— ଶ୍ରୀ ଦିଲ୍ଲୀପକୁମାର ମହାପାତ୍ର

I. P. S., S. P., Puri

ଉପସଭାପତି—ଶ୍ରୀ ଗୌରାଙ୍ଗଚରଣ ଲେଙ୍କା

I. P. S., Addy. S. P., Puri

ସମ୍ପାଦକ—ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗରାଜ ଶତପଥୀ

O. P. S., Dy. S. P., Puri

ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ :

ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ସ୍ୱାଇଁ, I. P. S., I. G. of Police, Orissa

ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି—ମାନ୍ୟବର ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ମହାପାତ୍ର

(ଖାଦ୍ୟ, ଯୋଗାଣ, ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବ୍ୟାପାର ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ)

ଚରିତ୍ର

ପୁରୁଷ ଭୂମିକାରେ—

କବଚ	ଶ୍ରୀ ପଦ୍ମଚରଣ ମିଶ୍ର
ନିବାତ	ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନ ମିଶ୍ର
ଅର୍ଜୁନ	ଶ୍ରୀ ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ ପଣ୍ଡା
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ	ଶ୍ରୀ ଅରକ୍ଷିତ ବେହେରା
ମହାଦେବ	ଶ୍ରୀ ବଟକୃଷ୍ଣ ତ୍ରିପାଠୀ
କାମଦେବ	ଶ୍ରୀ ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ ଶତପଥୀ
କାର୍ତ୍ତିକେୟ	ଶ୍ରୀ ଘନଶ୍ୟାମ ଦାସ
ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ	ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଲାଲ ବେହେରା
ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର	ଶ୍ରୀ ହରିହର ସାହୁ
ଗୁପ୍ତଚର	ଶ୍ରୀ ନଟବର ଦୀକ୍ଷିତ
ଋଷି	ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ
ସୁମିତ୍ର	ଶ୍ରୀ ବାନାମ୍ବର ମଲ୍ଲିକ
ସୁରଥ	ଶ୍ରୀ ତ୍ରିଲୋଚନ ବାରିକ
ଦୈତ୍ୟ ସେନାପତି	ମୋଜାଫର ଅହମଦ ଖାଁ
ଦେବତାମାନେ	
ରାକ୍ଷସମାନେ	

ସ୍ତ୍ରୀ ଭୂମିକାରେ—

ଉର୍ବଶୀ	କୁମାରୀ ଗାୟତ୍ରୀ
ପାର୍ବତୀ	କୁମାରୀ ଶୈଳବାଳା
ମନ୍ଦରା	ମିନତି
ଶଚୀ	ରମା

ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା : ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସିଂ

(ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପଦକପ୍ରାପ୍ତ)

ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ତରାଳରେ ରହିଗଲେ :

ଗୀତ ରଚନା—ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର କାନୁନ୍‌ଗୋ
ଶ୍ରୀ ଜଗମୋହନ ମିଶ୍ର
ଶ୍ରୀ ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ ଶତପଥୀ

ସ୍ୱର ସଂଯୋଜନା ଓ ସଂଗୀତ ପରିଚାଳନା } ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ସିଂହ

ସଙ୍ଗୀବୃନ୍ଦ—ରାଜକିଶୋର, ଜନକ, ଧନେଶ୍ୱର, ଗୋପାଳ

ନୃତ୍ୟ ପରିଚାଳନା—ନୃତ୍ୟଗୁରୁ ବଟକୃଷ୍ଣ ଦେଣ

ନୃତ୍ୟ ପରିବେଷଣ—କୁମାରୀ ଗାୟତ୍ରୀ

କଣ୍ଠଦାନ—ଶ୍ରୀମତୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ର (ବେତାର)
ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ସିଂହ

ଆଲୋକ ପରିଚାଳନା—ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ସିଂହ (ଖିରୁବାବୁ)

ଶବ୍ଦ ପ୍ରବାହ, ରେକର୍ଡ଼ିଂ ଓ ପରିଷ୍ଫୁଟନ } ମଡର୍ଣ୍ଣ ରେଡ଼ିଓ ସାଉଣ୍ଡ

ମଞ୍ଚମାୟା, ବେଶ ବିନ୍ୟାସ, ଅଙ୍ଗଭୂଷଣ } ଶ୍ରୀଚିତ୍ରାଳୟ, କଟକ

ସ୍ଲାଇଡ୍ ଅଙ୍କନ—ଡାକ୍ତର ଜଗମୋହନ ମିଶ୍ର

ମଞ୍ଚ ପରିଚାଳନା—ପୋଲିସ ରିକ୍ରିଏସନ୍ କ୍ଲବ୍, ପୁରୀ

ସ୍ମାରକ—କ୍ଷୀର ଖାଇନା ଓ ଦଲେଇବାବୁ (ଅତିଥି)

ସହକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ—ଶ୍ରୀ କ୍ଷୀରୋଦଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର, ଏମ୍. ଏ.

ପ୍ରଚାର—ଶ୍ରୀ ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ ଗ୍ରେଟବ୍ରିଟେନ

ନାଟ୍ୟ ପରିଚାଳନା—ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗରାଜ ଶତପଥୀ
ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ କାନୁନ୍‌ଗୋ
ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲକୁମାର ବେହେରା

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : ଇନ୍ଦ୍ର—ଚିତ୍ରକେତୁ—କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଅନ୍ୟ ଦେବତାମାନେ—ଋଷି—ଉର୍ବଶୀ—କନ୍ଦର—ନବାତ

[ସ୍ୱର୍ଗ — ଦେବସଭା — ଦେବତାମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ସିଂହାସନରେ ବସିଥିଲେ—ଏକ ମନୋମୁଗ୍ଧକର ପରିବେଶ—ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ଦୁଇଥର ଘଣ୍ଟାଧ୍ୱନି କଲେ—ଆସିଛି ଦ୍ୱାରପାଳ—ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇଛି ।]

ଇନ୍ଦ୍ର—ଉର୍ବଶୀ···(ଦ୍ୱାରପାଳ ଅଭିବାଦନ କରି ଫେରିଗଲା । କେଇଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ଆସିଲେ ଉର୍ବଶୀ । ତାଙ୍କର ସେ ରୂପଲାବଣ୍ୟର ଝଲକରେ ଦେବସଭା ଝଲସିଉଠିଲା । ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର ତଥା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଜଣାଇଲେ ଉର୍ବଶୀ···)

ଇନ୍ଦ୍ର—ନାଚ, ଉର୍ବଶୀ ! ଅମୃତଯୌବନା ସୁରବାଳା ଉର୍ବଶୀର ନୂପୁର ଝଙ୍କାରରେ ଆଜିର ଏଇ ସୁଧର୍ମା ସଭା ଝଙ୍କୃତ ହୋଇଉଠୁ । ନାଚ···

(ନାଚୁଛନ୍ତି ଉର୍ବଶୀ । ନୃତ୍ୟଶେଷରେ)

ଇନ୍ଦ୍ର—ଅପୂର୍ବ···ଅପୂର୍ବ, ଉର୍ବଶୀ ! ତୁମର ଏହି ଲାସ୍ୟମୟୀ ଶିରୀଷକୋମଳ ତନୁବଲ୍ଲରୀରେ ଫୁଟିଉଠିଲା ଯେତେ ଅବା ସଙ୍ଗୀତର ଶତଦଳ ! ମନେହେଲା, ତୁମର ଏଇ ଚଳଚଞ୍ଚଳ ପାଦ ଯୁଗଳରେ ନୃତ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଛନ୍ଦ ଯେତେ ଅବା ଜୀବନ୍ୟାସ ପାଇଲା ।

ଉର୍ବଶୀ—(ଲଜ୍ଜାନତ ଗ୍ରୀବାରେ) ସବୁ ଆପଣଙ୍କର ଦୟା, ଦେବେନ୍ଦ୍ର, ସବୁ ତ ଆପଣଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦର ଫଳ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ମୁଁ ଆଜି ପ୍ରସନ୍ନ, ଉର୍ବଶୀ ! ମନ ଇଚ୍ଛା ବର ମାଗିନଅ···ମାଗ ।

ଉର୍ବଶୀ—ମୁଁ କିଛି ଚାହେଁନା, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ଆପଣଙ୍କର ଏହି ସ୍ନେହ-ସିକ୍ତ ଆଶୀର୍ବାଦହିଁ, ମୋର କାମ୍ୟ । ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ ଲାଗି ତ ଉର୍ବଶୀର ଜନ୍ମ । ଆପଣଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ମୁଁ ଯେପରି ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କରେ ଏଇ ଶକ୍ତି ମୋତେ ଦିଅନ୍ତୁ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ଦେବତାଙ୍କର ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ କରି ଉର୍ବଶୀର ଜୀବନ ଧନ୍ୟ ହେଉ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—(ହସି) ଧନ୍ୟ ଉର୍ବଶୀ ! ଧନ୍ୟ ତୁମର ଦେବଭକ୍ତି ! ମୁଁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି, ଯୁଗ ଯୁଗ ଲାଗି ତୁମେ ଅମର ହୋଇ ରହିବ । ଜରା, ରୋଗ, କ୍ଲେଶ, ବ୍ୟାଧି କିଛି ତୁମକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ତୁମେ ହେବ ଅନନ୍ତ-ଯୌବନା । ଚିର ବସନ୍ତର ମଧୁମୟ ସ୍ପର୍ଶରେ ତୁମ ଜୀବନ ସୁରଭିତ ହେବ । ତୁମେ ଆସ, ଉର୍ବଶୀ !

(ଉର୍ବଶୀ ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇ ଚାଲିଗଲେ । ତା'ପରେ)

ବନ୍ଧୁ ଦେବଗଣ ! ଆପଣମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସୁସମ୍ବାଦ ।

ଦେବଗଣ—ସୁସମ୍ବାଦ ! କୁହନ୍ତୁ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର !

ଇନ୍ଦ୍ର—ମୁଁ ଏକ ବିରାଟ ଦେବଯଜ୍ଞର ଆୟୋଜନ କରିଛି ।

ଦେବଗଣ—ସାଧୁ···ସାଧୁ···ସାଧୁ··· !

ଇନ୍ଦ୍ର—ଆଉ ସେଥିନିମନ୍ତେ ସମସ୍ତ ଦେବତା, ଗନ୍ଧର୍ବ, ଯକ୍ଷ, କିନ୍ନର ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛି । ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର କଲ୍ୟାଣ ଲାଗି ଏ ମହାଯଜ୍ଞର ଆୟୋଜନ ।

ଅଧର୍ମର ବିନାଶ ଆଉ ଧର୍ମର ସଂସ୍ଥାପନା ନିମନ୍ତେ ମୁଁ ଏ ଯେଉଁ ମହାଯଜ୍ଞ କରିବାକୁ ଯାଉଛି, ସେଥିରେ ମୁଁ ଆପଣମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ କାମନା କରୁଛି ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ହେଉ । ଆପଣଙ୍କର ଏଇ ମହନୀୟ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ସମସ୍ତ ଦେବତା ଆପଣଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରାଣରେ ସହଯୋଗ କରିବେ ।

ଦେବଗଣ—ହଁ, ଦେବରାଜ !

ଇନ୍ଦ୍ର—(ହସି) ବନ୍ଧୁ ଦେବଗଣ ! ମୁଁ ଆପଣମାନଙ୍କ ନିକଟରୁ ଏହାହିଁ ଆଶା କରିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଆପଣମାନେ ଶୁଣିଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବେ ଯେ ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଦେବଯଜ୍ଞକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇଛି ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କୁ ? କିନ୍ତୁ ଦେବଯଜ୍ଞରେ ଦୈତ୍ୟମାନେ ଯଦି ବିଘ୍ନ ଘଟାନ୍ତି…?

ଇନ୍ଦ୍ର—ସେ ଦୁଃସାହସ ସେମାନେ କେବେହେଲେ କରିବେ ନାହିଁ ; କାରଣ ସେହି ହୀନବୀର୍ଯ୍ୟ ଦୈତ୍ୟଗଣ ବଜ୍ରପାଣି ବାସବର ଶକ୍ତି କେତେ, ତାହା ଅନେକ ଥର ପରୀକ୍ଷା କରିସାରିଛନ୍ତି । ଆଜି ଦୈତ୍ୟଗଣ ଆମର ପଦାନତ । ସେମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଧତ ଅହଂକାର ଆଜି ଧୂଳିସାତ୍ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ତଥାପି ସେମାନେ ଦୈତ୍ୟ…ରାକ୍ଷସ !

ଇନ୍ଦ୍ର—ଜାଣେ । କେବଳ ସେଇଥିପାଇଁ ମୁଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛି କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତ, ଆଉ ତାର ଅନୁଜ କବଚକୁ ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—କବଚ ! ସେହି ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ଆଉ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଦୈତ୍ୟ କବଚକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆପଣ ହୁଏତ ଭୁଲ କରିଛନ୍ତି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର !

ଇନ୍ଦ୍ର—କାର୍ତ୍ତିକେୟ ! ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ରାକ୍ଷସ ଭୟରେ ଦେବ ସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଆଜି ଭୟଭୀତ !

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ନା, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଗୋଟାଏ ଇତର ବିଷୟ ଭୟରେ ବିଚଳିତ କିମ୍ବା ଆତଙ୍କିତ ନୁହେଁ । ମହାଶକ୍ତିଧର ଶଙ୍କର ଯାହାର ପିତା, ବଜ୍ରଧର ବାସବ ଯାହାର ସହାୟ, ସେ କେବେ ଭୟ କରିବା ଶିଖିନି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଚାହେଁ, ଏ ମହାଯଜ୍ଞ ଶାନ୍ତିରେ ସମାପନ ହେଉ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ଭୟ ନାହିଁ କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଜାଣି ଜାଣି ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛି, କେବଳ ସେମାନଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ । ଆମର ସେହି ଯଜ୍ଞଗୃହରେ ସେମାନେ ହେବେ ଦ୍ୱାରପାଳ ।

(ଏହି ସମୟରେ ଦ୍ୱାରପାଳ ପ୍ରବେଶ କରିଛି)

ଦ୍ୱାରପାଳ—କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତ ଆଉ ତାଙ୍କର ଅନୁଜ କବଚ ଆପଣଙ୍କର ଦର୍ଶନାଭିଳାଷୀ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ବେଶ୍, ତାଙ୍କୁ ସସମ୍ମାନେ ଆସିବାକୁ ଦିଅ । (ଦ୍ୱାରରକ୍ଷୀର ପ୍ରସ୍ଥାନ) ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚିତ୍ରକେତୁ ! ସମସ୍ତ ଗନ୍ଧର୍ବଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ହେଉଛି ଆପଣଙ୍କର ।

ଚିତ୍ରକେତୁ—ଆପଣଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଳନ କରିବାରେ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚିତ୍ରକେତୁ କେବେହେଲେ ଅବହେଳା କରିବନି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ଠିକ୍ ସମୟରେ ସମସ୍ତ ଗନ୍ଧର୍ବ ଦେବଯଜ୍ଞରେ ଯୋଗ ଦେଇ ଆପଣଙ୍କୁ ଯଥାଶକ୍ତି ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ।

(ଏହି ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ନିବାତ ଓ କବଚ)

ଇନ୍ଦ୍ର—ଆସନ୍ତୁ ଦୈତ୍ୟପତି, ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ! (ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପଡ଼ିଥିବା ନିକୃଷ୍ଟ ଆସନ ପ୍ରତି ନିବାତ ଓ କବଚଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲେ । କବଚ କିନ୍ତୁ ଆସନ ଗ୍ରହଣ ନ କରି କ୍ରୁଦ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଆସନ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରୁଥିଲେ)

ନିବାତ—(ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରି) ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଜାଣିପାରେ କି ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର !

ଇନ୍ଦ୍ର—ସ୍ୱର୍ଗପୁରରେ ମୁଁ ଏକ ଦେବଯଜ୍ଞର ଆୟୋଜନ କରିଛି, ଆଉ ସେଥିରେ ମୁଁ ଆପଣମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ କାମନା କରୁଛି ।

ନିବାତ—ଦେବକାର୍ଯ୍ୟରେ ଦୈତ୍ୟର ସହଯୋଗ ! କୁହନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର, କି ସେବା ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର କରିପାରେ ? ଦେବକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କରିପାରିଲେ, ମୋର ଏହି ଦୈତ୍ୟ ଜନ୍ମ ସାର୍ଥକ ହେବ । ଆଦେଶ କରନ୍ତୁ, ଦେବରାଜ !

ଇନ୍ଦ୍ର—ତେବେ ଶୁଣନ୍ତୁ ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତ ! ଆପଣ ଦୁଇଭାଇ ଯଜ୍ଞଗୃହରେ ଦ୍ୱାରରକ୍ଷୀ ହେବେ ।

ନିବାତ—ଦ୍ୱାରରକ୍ଷୀ !

ଇନ୍ଦ୍ର—ହିଁ, ଦ୍ୱାରରକ୍ଷୀ ।

କବଚ—(ଉତ୍ତ୍ୟକ୍ତ ସ୍ୱରରେ) ଯଜ୍ଞଶାଳାରେ ଦ୍ୱାରରକ୍ଷା କରିବେ ଦୈତ୍ୟରାଜ ନିବାତ ଆଉ ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ କବଚ ! ଅସମ୍ଭବ···ତା କେବେ ହୋଇପାରେନା, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ଆପଣଙ୍କର ଭୃତ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ନିବାତ—କବଚ !!

କବଚ—ତୁମକୁ ଲଜ୍ଜା ଲାଗିବନି, ଭାଇ ! ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟରାଜ ନିବାତ ହେବେ ସ୍ୱର୍ଗରେ ଯଜ୍ଞଶାଳାର ଦ୍ୱାରରକ୍ଷକ ! ଅତିଥିକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଆଣି ଏହି କଣ ତା'ର ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ମାନ ; ଦେବତାବୃନ୍ଦ କ'ଣ ସାମାନ୍ୟ ଶିଷ୍ଟାଚାର ଶିଖିନାହାନ୍ତି ?

ଇନ୍ଦ୍ର—କବଚ ! ସମ୍ମୁଖରେ ତୁମର ବଜ୍ରଧର ବାସବ ।

କବଚ—କ'ଣ, ଅତିଥିକୁ ବନ୍ଦୀ କରିବ ନା ହତ୍ୟା ? ବଜ୍ର ଧାରଣ କରିଛ ବୋଲି ଏତେ ଗର୍ବ କରୁଛ, ଅଥଚ ଅତିଥିର ସତ୍କାର କରି ଶିଖିନାହିଁ ! ଆସ ଭାଇ, ଆମେ ଫେରିଯିବା । ଦେବକାର୍ଯ୍ୟରେ ସହଯୋଗ କରିବାର ଆଉ ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଦେବତାଙ୍କୁ ଅପମାନ କରିବାର ଦୁଃସାହସ କରନି, କବଚ !

କବଚ—ଓ ! ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ! ଦେବତାମାନଙ୍କର ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ଅପମାନ ସହ୍ୟ କରି ନ ପାରି ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଅଜି ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ । (ହସିଉଠିଲେ)

ଇନ୍ଦ୍ର—କବଚ ! ହୀନବୀର୍ଯ୍ୟ ବର୍ବର ଦାନବ !

କବଚ—ବାସବ ! କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ହୀନବୀର୍ଯ୍ୟ···? ବର୍ବର···? ତେବେ ଏହି ଦେବସଭା ମଧ୍ୟରେ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା ହୋଇଯାଉ । ତୁମର ସେ ବଜ୍ରର ଶକ୍ତି କେତେ ତା ଆଜି ପରୀକ୍ଷା କରିବ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ।

(ଅସି ଉତ୍ତୋଳନ କଲେ)

ନିବାତ—(ତାଙ୍କୁ ରୋକ୍‌ନେଇ) କବଚ ! ଏ କ'ଣ କରୁଛ, ଭାଇ, ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର ଯେ ଆମର ନମସ୍ୟ···ପୂଜ୍ୟ···!

କବଚ—ନା ! ଦେବତା ଥରେ ଦେବତ୍ୱ ହରାଇଲେ ସେ ଆଉ ଦେବତା ହୋଇ ରହେନା, ଭାଇ, ସେ ପଶୁଠାରୁ ବି ହୀନ ହୋଇଯାଏ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—କବଚ ! (ବଜ୍ର ଧାରଣ କଲେ)

କବଚ—(ହସି) ପରୀକ୍ଷା ହୋଇଯାଉ, ବାସବ ! ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ଭୀରୁ କାପୁରୁଷ ନୁହେଁ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ କରିବ ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଦାନବ ସହିତ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା ! ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ତ କମ ନୁହେଁ, ଦେଖୁଛି ! ସେନାପତି ! ଏଇ ନୀଚ ଆଉ ଘୃଣ୍ୟ ଦାନବଙ୍କୁ ଗଲାଧକ୍‌କା ଦେଇ ବାହାର କରିଦିଅ ।

(ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଓ ଅନ୍ୟ ଦେବତାମାନେ ନିବାତକୁ ଧକ୍‌କା ଦେଇ ବାହାରକୁ ବାହାର କରିବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହେବା ଦେଖି)

କବଚ—(ରାଗରେ) ଦେବଗଣ ! ଦୈତ୍ୟରାଜ ନିବାତଙ୍କର ଶରୀର ସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ଦୁଃସାହସ କଲେ ଏ ଦେବସଭା ରକ୍ତରଞ୍ଜିତ ହୋଇଉଠିବ । ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ କବଚ ଦେହରେ ବିନ୍ଦୁଏ ରକ୍ତ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତିଙ୍କର କେଶାଗ୍ର ସୁଦ୍ଧା କେହି ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରିବେନି ।

(ଦେବଗଣ ଅଟକିଗଲେ—କବଚଙ୍କ ରୁଦ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖି)

ଇନ୍ଦ୍ର—ସେନାପତି ! (ଚିତ୍କାର କରି)

କବଚ—(ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସିଉଠିଲେ) ଏ ନିଷ୍ଫଳ ଆସ୍ଫାଳନ ଦେଖି ନ ହସି ରହିପାରୁନାହିଁ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ଏ ଗର୍ବ, ଏ ଅଭିମାନ, ଏ ଅହଂକାର ଚିରଦିନ ଲାଗି ଧ୍ୱଂସ ପାଇଯିବ···ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବ ଅମରାବତୀ ।

ଦେବଗଣ—କବଚ ! ! (ସମସ୍ତେ ମିଶି କବଚଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରିଛନ୍ତି । କବଚଙ୍କ ହସ୍ତରୁ ଖଡ୍ଗ ଭୂପତିତ ହୋଇଛି । ଧରାଶାୟୀ କବଚଙ୍କ ବକ୍ଷଦେଶରେ କାର୍ତ୍ତିକେୟ ପଦାଘାତ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସମସ୍ତ ଦେବତାଗଣ ବିଜୟ ଉଲ୍ଲାସରେ ହସି ଉଠିଲାବେଳେ ଉଠି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି କବଚ । ଅପମାନ ଏବଂ ରାଗରେ ତାଙ୍କ ଦେହ ଥରୁଛି)

କବଚ—ଦେବଗଣ ! ଏଇ ଦେବସଭା ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ଆଜି ଦଶଦିଗପାଳଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଛି, ଏହି ଅପମାନର ପ୍ରତିଶୋଧ ମୁଁ ଦିନେ ନା ଦିନେ ନେବି । ମନେରଖ, ବାସବ ! ଯେଉଁ ହାତରେ ତୁମେ ମୋତେ ହତ୍ୟା କରିବାପାଇଁ ବଜ୍ର ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିଲ, ତୁମର ସେହି ଉଦ୍ଧତ ହାତ ଦୁଇଟାକୁ ମୁଁ ଠିକ ଠିକ କରି କାଟି ଫୋପାଡ଼ିଦେବି ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—(ଚିତ୍କାର କରି) କବଚ !

କବଚ—ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ! ଯେଉଁ ପାଦରେ ତୁମେ ମୋର ବକ୍ଷଦେଶରେ ନିର୍ମମ ଆଘାତ ଦେଇଛ, ମୁଁ ତୁମର ସେହି ଅହଂକାରୀ ପାଦ ଦୁଇଟାକୁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ କରିଦେବି ଅଥବା···ପଙ୍ଗୁ···

ଇନ୍ଦ୍ର—କବଚ !

କବଚ—ଆସ ଭାଇ ! (ଦ୍ରୁତ ପଦରେ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ନବାତ—କବଚ···କବଚ··· ! (କହି କବଚଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧକାର)

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର ! କବଚ—ନିବାତ

[ସ୍ଥାନ—ଘନ ଜଙ୍ଗଲ । ଅପମାନରେ ଜର୍ଜରିତ କବଚ ଦ୍ରୁତପଦରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଥିଲେ । ପଛେ ପଛେ ଡାକି ଡାକି ଆସୁଥିଲେ ନିବାତ]

ନିବାତ—କବଚ ! କବଚ ! ମୋ କଥା ଶୁଣ୍, କବଚ, ତୁ ନଗରକୁ ଫେରି ଚାଲ୍ ।

କବଚ—ନା, ନା, ଭାଇ ! ତୁମେ ମୋତେ ବାଧ କରନା !

ନିବାତ—କବଚ !

କବଚ—ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବ, ଭାଇ, ଜୀବନରେ ଏଇ ପ୍ରଥମ ଥର ଲାଗି ମୁଁ ତୁମର ଅବାଧ୍ୟ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛି । ଦେବତାମାନଙ୍କର ସେ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ, ସେ ମର୍ମନ୍ତୁଦ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା, ଅସହ୍ୟ ଅପମାନ—ସବୁ ମୁଁ ଭୁଲିଯାଇନି, ଭାଇ, ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବି ।

ନିବାତ—କବଚ ! କ୍ରୋଧ ହେଉଛି ପରମ ଶତ୍ରୁ । କ୍ଷଣିକ ଉତ୍ତେଜନାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ...

କବଚ—ଏହା ମୋର କ୍ଷଣିକ ନୁହେଁ, ଭାଇ, ଏହା ମୋର ଆମରଣ । ଦେବତାମାନଙ୍କର ସେଇ ଗର୍ବ, ଦମ୍ଭ ଆଉ ଅହଙ୍କାରକୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବିଚୂର୍ଣ୍ଣ କରି ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ମୋର ପାଦତଳେ ଭୃତ୍ୟ ଭଳି ଖଟାଇବି । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ଏଇ ଶପଥ ପୂରଣ ନ ହୋଇଛି, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିହିଂସାର ଦାବାନଳ ମନେମନେ ଶିଖା ବିସ୍ତାର କରି ଜଳୁଥିବ । ମୁଁ ଶପଥ ନେଇଛି, ଭାଇ !

ନିବାତ—ନା, ନା, ଭାଇ କବଚ ! ଏହା ଅନ୍ୟାୟ…ଏହା ଅଧର୍ମ । ଯାହା ହେଲେ ବି ଦେବତାମାନେ ଆମର ପ୍ରଭୁ…ଆମର ପୂଜ୍ୟ । ସେମାନଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରିବା ଅର୍ଥ ନିଶ୍ଚିତ ମୃତ୍ୟୁକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଆଣିବା । ତା' ଛଡ଼ା ସେମାନେ ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ । ସେମାନଙ୍କର ପରାକ୍ରମ ଆଉ ସେମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି ତୁଳନାରେ ଆମେ ଅତି ନଗଣ୍ୟ…କ୍ଷୁଦ୍ର ।

କବଚ—ଭାଇ ! କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତିଙ୍କ ନିକଟରେ ଏ ଦୁର୍ବଳତା ! ମନେହୁଏ, ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର ମୃତ୍ୟୁକ ସ୍ପର୍ଶରେ ରକ୍ତ ତୁମର ଆଜି ଶିଥିଳ ହୋଇଯାଇଛି ।

ନିବାତ—କବଚ !

କବଚ—ହଁ, ଭାଇ, କବଚର ରକ୍ତ ଶିଥିଳ ହେବାକୁ ଆହୁରି ଅନେକ ଯୁଗ ବାକି ଅଛି । ଦେବତାମାନଙ୍କ ଭଳି ଆମକୁ ବି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ ପରାଧୀନତାର ଶୃଙ୍ଖଳକୁ ଘୃଣା କରେ । କବଚ ଦେହରେ ପ୍ରାଣ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ କେବେହେଲେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ସ୍ୱୀକାର କରିପାରେ ନା ।

ନିବାତ—ଯାହା ହେଲେ ବି ଏ ଅନ୍ୟାୟକୁ ମୁଁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇପାରିବି ନାହିଁ । କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତର ଆଦେଶ ତୋତେ ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

କବଚ—ଭାଇ ! ତୁମେ କ'ଣ ଚାହଁ, ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଦାନବସମାଜ ଦେବତା-ମାନଙ୍କର ଭୃତ୍ୟ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କର ପାଦସେବା କରୁଥିବ ? ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ମୃତ୍ୟୁକ ଖାଇ ଖାଇ ସେମାନେ ହୀନବୀର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ିବେ ?

ନିବାତ—ଆଉ ତୁ କଣ ଚାହୁଁ ଦେବତାମାନଙ୍କର କୋପଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ି ଦାନବସମାଜ ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ଲୋପ ପାଇଯାଉ ?

କବଚ—କ୍ଷତି କ'ଣ ? ପରାଧୀନତାର ଶୃଙ୍ଖଳରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ତିଳତିଳ କରି ମରିବା ଅପେକ୍ଷା ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଗି ଆତ୍ମବଳି ଦେଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ? ଦାନବସମାଜ ବଞ୍ଚିରହିବ, ଭାଇ, କେହି ତାକୁ ଶେଷ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ନିଜର ଶକ୍ତି ବଳରେ ସେମାନେ ହେବେ ବଳୀୟାନ···ଯୁଗ ଯୁଗ ପାଇଁ ସେମାନେ ଜାଳିଦେବେ ସ୍ୱାଧୀନତାର ମୁକ୍ତିମଶାଲ ।

ନିବାତ—ଅସମ୍ଭବ ! ବ୍ୟଭିଚାରର ବନ୍ୟା ପ୍ଳାବନରେ ଦାନବସମାଜ ଆଜି ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ । ତା'ର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଆଜି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି ! ସେ ଆଜି ଶକ୍ତିହୀନ ।

କବଚ—ଶକ୍ତି···ଶକ୍ତି···ଶକ୍ତି । ମୁଁ ଚାଲିଲି, ଭାଇ, ସେ ମହାଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନରେ ! ଯେଉଁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'ର ସନ୍ଧାନ ନ ପାଇଛି ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ବିଶ୍ରାମ ନାହିଁ ।

ନିବାତ—କାବଚ !

କବଚ—ହଁ, ଭାଇ, ମୁଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଛି ଦାନବ ସମାଜରେ ଆଣିଦେବି ନୂତନ ପ୍ରେରଣା । ସେମାନଙ୍କର ରକ୍ତରେ ଭରିଦେବି ନୂତନ ଶକ୍ତି । ସାରା ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଦେଖିବ ଦାନବମାନେ ଶକ୍ତିହୀନ ନୁହନ୍ତି । ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ଦାନବସମାଜ ଦିନେ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଗରୀୟାନ ହୋଇଉଠିବ । ମତେ ତୁମେ ଆଶୀର୍ବାଦ କର, ଭାଇ ! (ନିବାତଙ୍କର ପାଦ ଧରିଲେ)

ନିବାତ—(କବଚଙ୍କୁ ଟେକି ଧରି) ମୁଁ ତୋତେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି, କବଚ, ତୁ ମହାଶକ୍ତି ଲଭ କରି ସାରା ବିଶ୍ୱର କଲ୍ୟାଣ କର । ଅଧର୍ମ ଆଉ ଅନ୍ୟାୟର ବିଲୋପ ସାଧନ ହେଉ ତୋ ଜୀବନର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ । କିନ୍ତୁ··· (ଆଖି ଲୁହ ଛଳ ଛଳ କରି)

କବଚ—ତୁମେ କାନ୍ଦୁଛ, ଭାଇ ! ଗୋଟିଏ ଜାତିର ମଙ୍ଗଳ ଲାଗି କବଚ ଯଦି ହସି ହସି ଆତ୍ମବଳି ଦିଏ, ତେବେ ଦୁଃଖ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ, ଭାଇ ! ତୁମେ ହସି ହସି ଫେରିଯାଅ ଆଉ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କର । ତୁମର ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ମହାଶକ୍ତି ଲଭ କରି ମୁଁ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଫେରିଆସିବି । (ପ୍ରଣାମ କରି କବଚ ଦ୍ରୁତ ପଦରେ ଚାଲିଗଲେ । ତାଙ୍କର ଯିବା ପଥକୁ ଅଶ୍ରୁଳ ନୟନରେ ଚାହିଁଥିଲେ ନିବାତ)

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧାର

❀

ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : ମହାଦେବ — ପାର୍ବତୀ — କବଚ — ଅର୍ଜୁନ — ଉର୍ବଶୀ—କାମଦେବ

[ସ୍ଥାନ—କୈଳାସ ପର୍ବତ । ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ଶଙ୍କର । ଶାନ୍ତ ପରିବେଶ । ଗୁରୁ ଗମ୍ଭୀର କଣ୍ଠରେ ଭାସି ଆସୁଥିଲା···]

ନାଗେନ୍ଦ୍ରହାରାୟ ତ୍ରିଲୋଚନାୟ
ଭସ୍ମାଙ୍ଗରାଗାୟ ମହେଶ୍ୱରାୟ
ନିତ୍ୟାୟ ଶୁଦ୍ଧାୟ ଦିଗମ୍ବରାୟ
ତସ୍ମୈ ନକାରାୟ ନମଃ ଶିବାୟ ।

ଯକ୍ଷସ୍ୱରୂପାୟ ଜଟାଧରାୟ
ପିନାକହସ୍ତାୟ ସନାତନାୟ
ଦିବ୍ୟାୟ ଦେବାୟ ଦିଗମ୍ବରାୟ
ତସ୍ମୈ ମକାରାୟ ନମଃ ଶିବାୟ ।

[ଏହି ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି କବଚ । ସେ କ୍ଳାନ୍ତ ଶ୍ରାନ୍ତ । ମୁଖରେ ତାଙ୍କର ହତାଶାର ଭାବ ···ପାଦ ତାଙ୍କର ଥକିପଡୁଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଶିଳାଖଣ୍ଡ ଉପରେ ତାଙ୍କର ଅବଶ ଦେହକୁ ବିଶ୍ରାମ ଦେଲେ ।]

କବଚ—ଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନରେ ଘୁରି ଘୁରି ମୁଁ ଆଜି କ୍ଳାନ୍ତ । ପାଦ ଦୁଇଟା ମୋର ଅବଶ ହୋଇଗଲାଣି । ମୋର ଯେମିତି ମନେହେଉଛି ମୁଁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଖୁବ୍ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡୁଛି । ମୁଁ ଯେ ଆଉ ପାରୁନାହିଁ । ଶକ୍ତି···ଶକ୍ତି···

(ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ) ଯଦି ଯେ ମହାଶକ୍ତିର ମୁଁ ସନ୍ଧାନ ନ ପାଏ, ତେବେ ଏଇ ଅଲୋଡ଼ା ଜୀବନଟା ରଖି ଲାଭ କ'ଣ ? ମୁଁ···ମୁଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବି ।

[ଏହି ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ବନବାସ କରୁଥିଲେ ସେ ।]

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—(ଶେଷ କେଇପଦ ସେ ଶୁଣିପାରିଛନ୍ତି) ଜାଣି ଜାଣି ମହାପାପ ଅର୍ଜନ କରନା, ଯୁବକ ! ଆତ୍ମହତ୍ୟାଠାରୁ ବଳି ମହାପାପ ଏ ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ ।

କବଚ—(ଅନିମେଷ ନୟନରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଯାହା ଦେବାର ଅଧିକାର ତୁମର ନାହିଁ, ତାକୁ ନେବାର ଅଧିକାର ତୁମକୁ ଦେଲା କିଏ ?

କବଚ—କିଏ ତୁମେ ? ମନେହୁଏ ତୁମେ ଜଣେ ମୃଗୟାର୍ଥୀ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ନା, ମୁଁ ଜଣେ ବନବାସୀ ।

କବଚ—ବନବାସୀ ! ଏ ଶାନ୍ତସୌମ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତି···ଆଜାନୁଲମ୍ବିତ ବାହୁ···ସୁବିଶାଳ ବକ୍ଷ···କାନ୍ତ କମନୀୟ ନେତ୍ରଯୁଗଳରେ ଅନୁକମ୍ପାର ମନ୍ଦାକିନୀ; ଅଥଚ ସ୍କନ୍ଧରେ ଧନୁ ଓ ତୂଣୀର !

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କ'ଣ, ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହଁ ? ତେବେ ଶୁଣ, ମୁଁ ହେଉଛି ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

କବଚ—(ଆନନ୍ଦରେ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ଆପଣ ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଧନଞ୍ଜୟ !!

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ହଁ, ମୁଁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

କବଚ—କିନ୍ତୁ ରାଜପୁତ୍ର କ୍ଷତ୍ରିୟଶିରୋମଣି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଆଜି ବନବାସୀ ! କାହିଁକି ?

ଅର୍ଜୁନ—ଖାଲି ବନବାସୀ ନୁହେଁ, ରାଜ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ । ମାମା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଯେ ହୀନ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରର ଶିକାର ହୋଇ ଧର୍ମରାଜ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ସହ ଆମେ ଗୃହଛଡ଼ା ଆଜି ବନବାସୀ । କପଟୀ ଶକୁନିର କପଟ ଦ୍ୟୁତକ୍ରୀଡ଼ାରେ ଧର୍ମରାଜ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ପରାଜିତ ହେଲା ପରେ ତାଙ୍କର ସତ୍ୟ ରକ୍ଷା କରି ଆମେ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କର ଅନୁଗାମୀ । ସଙ୍ଗରେ ଆମର ମହାସତୀ ଦ୍ରୌପଦୀ ।

କବଚ—ଆପଣଙ୍କର ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ମୁଁ ଯଦି ଆପଣମାନଙ୍କୁ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରେ, ତେବେ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେକରିବି ।

ଅର୍ଜୁନ—ନା ଯୁବକ, ସାହାଯ୍ୟର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନି ତା ଜୀବନରେ କୌଣସି ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇନି । ଅହଂକାରୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ରକ୍ତରେ ତର୍ପଣ ନ କଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ବିଶ୍ରାମ ନାହିଁ । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୀନମତି ଦୁଃଶାସନର ରକ୍ତରେ ସତୀ କୃଷ୍ଣାଙ୍କର ବେଣୀ ବନ୍ଧନ ନ ହୋଇଛି ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ସାଧନା ଅବ୍ୟାହତ ରହିବ ।

କବଚ—ସାଧନା ? କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ?

ଅର୍ଜୁନ—ମୁଁ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବି, ଯୁବକ ! ଆଉ ମୋର ଶତ୍ରୁ କିଏ ଜାଣିଛ ? ଦେବବ୍ରତ ଭୀଷ୍ମ, ମହାରଥୀ କର୍ଣ୍ଣ, ଗୁରୁ ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟ, ମାମା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଆଉ ତାର ହୀନମତି ଭ୍ରାତାଗଣ । ଏମାନଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରିବାକୁ ହେଲେ ମୋତେ ଦୈବଶକ୍ତି ଆହରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆଉ ସେହି ମହାଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନରେ ଆରମ୍ଭ ହେବ ମୋର ଦୀର୍ଘକାଳବ୍ୟାପୀ ସାଧନା···କାମଜୟୀ ଅର୍ଜୁନ ଲାଭ କରିବ ମହାନ୍ ଶକ୍ତି ।

କବଚ—(ଆନନ୍ଦରେ) ଶକ୍ତି···ଆପଣ ବି ମୋରି ଭଳି ଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନରେ !

ଅର୍ଜୁନ—ତୁମେ ବି ଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନରେ ! ତୁମର ପରିଚୟ ଜାଣିପାରେ କି ଯୁବକ ?

କବଚ—କାଳକେୟ-ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତଙ୍କର ମୁଁ ହେଉଛି ଅନୁଜ । ମୋର ନାମ କବଚ ।

ଅର୍ଜୁନ—କବଚ···ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ! ପରିଚୟ ପାଇ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲି । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଏଠାରେ କାହିଁକି ?

କବଚ—ଅପମାନର ମୁଁ ବି ନେବି ଚରମ ପ୍ରତିଶୋଧ । ମୁଁ ବି ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ମହାଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନରେ ।

ଅର୍ଜୁନ—ଅପମାନ ?

କବଚ—ହଁ, ଅପମାନ । ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ ଫାଲ୍‌ଗୁନି, ଜୀବନରେ ଦିନେ-ହେଲେ ମୁଁ ଦେବତାଙ୍କର ଅନିଷ୍ଟ ଚିନ୍ତା କରି ନ ଥିଲି କି ସେମାନଙ୍କ ସହ ଶତ୍ରୁତା ଆଚରଣ କରି ନ ଥିଲି । ହଠାତ୍ ଦିନେ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଆସିଲା । ଆନନ୍ଦ ମନରେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା ନିବାତଙ୍କ ସହିତ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରକ୍ଷାକରି ସ୍ୱର୍ଗପୁର ଗଲି । କିନ୍ତୁ···ତା ପରେ କଣ ହେଲା, ଜାଣନ୍ତି ?

ଅର୍ଜୁନ—କଣ ?

କବଚ—ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଆଉ ଅପମାନର ସେ ବୀଭତ୍ସ ଦୃଶ୍ୟ ଏବେ ବି ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାଚିଉଠୁଛି । ରକ୍ତ ମୋର ଏବେ ବି ଟକ୍ ଟକ୍ ହୋଇ ଫୁଟୁଛି । ଗର୍ବୀ ଦେବତାଗଣ ଅତିଥିଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିନେଇ ଯେଉଁଭଳିଭାବେ ସତ୍କାର କଲେ, ତା ସାରା ଜୀବନ ଧରି ମୋର ମନେରହିବ ।

ଅର୍ଜୁନ—ମନେହୁଏ ତୁମେ ଅନେକ ଆଘାତ ପାଇଛ ।

କବଚ—ଆଘାତ ! ଏଇ ଛାତିରେ ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ପଦାଘାତ କରିଛି, ବଜ୍ରପାଣି ବାସବ ମୋତେ ହୀନବୀର୍ଯ୍ୟ ଦାନବ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରିଛି ; ଆଉ ଦେବତାମାନଙ୍କର ସେହି ଘୃଣିତ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ ମୋ ପ୍ରାଣରେ ଦେଇଛି ଦାରୁଣ ଆଘାତ ।

ଅର୍ଜୁନ—କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ?

କବଚ—କାରଣ ଦେବତାମାନଙ୍କର ଆୟୋଜିତ ଦେବଯଜ୍ଞଶାଳାର ଦ୍ୱାର ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ମୁଁ ଅସ୍ୱୀକାର କଲି । ଦେବତାମାନଙ୍କର ଭୃତ୍ୟ ହେବାର ନିର୍ଲଜ୍ଜ

ଗୌରବକୁ ମୁଁ ଦୃପ୍ତ କଣ୍ଠରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କଲି । ଆଉ ସେଇ ଥିଲା ମୋର ଏକମାତ୍ର ଅପରାଧ । ନିର୍ଯାତନା ଓ ଅପମାନର ସେ ନିଷ୍ଠୁର ଗରଳକୁ ଖାଇ ସେଦିନ ଦେବପୁରୀରୁ ମୁଁ ଫେରିଆସିଲି ସତ; କିନ୍ତୁ ଦିନେ ନା ଦିନେ ମୁଁ ତାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବି ।

ଅର୍ଜୁନ—ଏ କିନ୍ତୁ ଦେବଗଣଙ୍କର ଅନ୍ୟାୟ । ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥି ପ୍ରତି ଏ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବହାର ଶାସ୍ତ୍ରନିଷିଦ୍ଧ । ଏଇ ଗର୍ବ, ଏଇ ଦର୍ପ ଦେବତାମାନଙ୍କର ଆସନ୍ନ ପତନର ସୂଚନା ଦିଏ । କିନ୍ତୁ…

କବଚ—କିନ୍ତୁ ?

ଅର୍ଜୁନ—ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଦେବତାମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ମହାଶକ୍ତିର ଆବଶ୍ୟକ । ସେଥିପାଇଁ ଯେଉଁ ସାଧନା, ଯେଉଁ ତ୍ୟାଗ, ଯେଉଁ ନିଷ୍ଠାର ପ୍ରୟୋଜନ, ତା ତୁମେ କରିପାରିବ, କବଚ ?

କବଚ—ମୁଁ ଶପଥ କରୁଛି, ଧନଞ୍ଜୟ, ନିଜର ପ୍ରାଣ ବିନିମୟରେ ବି ମୁଁ ସେ ନିର୍ଯାତନର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବି । କୁହନ୍ତୁ ଫାଲ୍‌ଗୁନ, ମୋତେ କଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, କେଉଁଠି ପାଇବି ସେହି ମହାଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନ ?

ଅର୍ଜୁନ—ଶକ୍ତିପତି ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ଧପୂତ ମନରେ ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତରେ ଧ୍ୟାନ କର । ସେଇ ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବର ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ତୁମେ ଅଚିରେ ଲଭ କରିବ ମହାଶକ୍ତି ।

କବଚ—ଲଭ କରିବ ସେ ମହାଶକ୍ତି ! ବନ୍ଧୁ, ନା, ନା, ଆପଣ ମୋର ବନ୍ଧୁ ନୁହନ୍ତି, ଆପଣ ମୋର ପୂଜ୍ୟ, ମୋର ନମସ୍ୟ, ମୋର ଗୁରୁ । (ପଦଧାରଣ)

ଅର୍ଜୁନ—ଏ କଣ କରୁଛ ! ଏହି ଧରାର ମୁଁ ଯେ ଜଣେ ନଗଣ୍ୟ ମାନବ । ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଧ୍ୟାନ କର, କବଚ, ଯାହାଙ୍କର ଲଲାଟରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚନ୍ଦ୍ର, କଣ୍ଠରେ କାଳକୂଟ…ଧୂର୍ଜଟି ଜଟାରେ ପବିତ୍ର ମନ୍ଦାକିନୀର ଉତ୍ସ, ସେହି ମହାକାଳଙ୍କର କୃପା ଲଭ କଲେ ତୁମର ମନୋବାଞ୍ଛା ନିଶ୍ଚୟ ପୂରଣ ହେବ । ଭଗବାନ ଶଙ୍କର ତୁମର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ ।

କବଚ—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ସାମାନ୍ୟ ଦାନବ…ମନ୍ତ୍ର ଯନ୍ତ୍ର କିଛି ଜାଣେନା ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—(ହସି) ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କରଙ୍କ ପାଦତଳେ ନିଜକୁ ସମର୍ପଣ କରି ଭକ୍ତିଭରେ କୁହ 'ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ, ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ' ।

କବଚ—ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ···ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ । (ତା'ପରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ପାଦ ଧରି) ଗୁରୁଦେବ, ମୋତେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ, ମୁଁ ଯେପରି ଭଗବାନ ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ମୋର ସାଧନା ବଳରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ମହାଶକ୍ତି ଲାଭ କରେଁ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—(ହସି) ଏଇ ହେଉଛି ଦେବଦେବ ମହାଦେବଙ୍କର ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନ··· ପୁଣ୍ୟଯଶା କୈଳାସ । ତୁମେ ଏହିଠାରେ ବସି ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ହୁଅ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଗୋଟିଏ କଥା ମନେ ରଖିଥିବ କବଚ, ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ତୁଷ୍ଟ କରି ତୁମେ ଯଦି ମହାଶକ୍ତି ଲାଭ କର, ତେବେ ବିଶ୍ୱର କଲ୍ୟାଣ କରିବ, ଅଧର୍ମର ବିନାଶ କରିବ । ଆଉ ଯଦି ସେ ମହାଶକ୍ତିର ଅପବ୍ୟବହାର କର, ତେବେ ପରିଣାମ ବିଷମୟ ହୋଇଉଠିବ । ମୁଁ ଆସୁଛି କବଚ, ମୋର ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳିର ସମୟ ହୋଇଗଲାଣି । (ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

[କବଚ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ହେଲେ । କଣ୍ଠରେ ତାଙ୍କର 'ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ' । କିନ୍ତୁ ଚଭି ଥିଲି କହୁଛି ଚାଲିଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ହୋଇପଡ଼ିଲେ]

ଗୀତ

ହେ ନୀଳକଣ୍ଠ ହେ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ବାରେ ଦୟାକର
ଆଜି ଆର୍ତ୍ତି ଡାକେ ଶୁଣ ଦିଗମ୍ବର
ମଦନାନ୍ତକ ହେ ଶୂଳପାଣି
ଡମ୍ବରୁଧର ପିନାକପାଣି
ହେ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼, ହେ ତ୍ରିନୟନ ବାରେ ଦୟାକର
ହେ ନୀଳକଣ୍ଠ······ ॥ ୧ ॥
ପାର୍ବତୀପତି ହେ ତ୍ରିପୁରାରି
ଭସ୍ମଭୂଷଣ ଶ୍ମଶାନଚାରୀ
ହେ ମହାଦେବ ହେ ଦେବଦେବ
ବାରେ ଦୟାକର···
ହେ ନୀଳକଣ୍ଠ······ ॥ ୨ ॥

[ଆସିଛନ୍ତି ଉର୍ବଶୀ···କାମଦେବ ସଙ୍ଗରେ ଥିଲେ]

କାମଦେବ—ଏଇ ହେଉଛି ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ, ଯାହାର ଉଗ୍ର ସାଧନାରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଆଜି ଥରହର···ଯାହାର ତପଃ ଶକ୍ତି ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ଆତଙ୍କର ପଦଧ୍ୱନି । ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କର, ଦେବୀ ! ଦେବତାମାନଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଭୁବନମୋହିନୀ ରୂପ ନେଇ ପାଦଯୁଗଳରେ ଭରିଦିଅ ନୃତ୍ୟର କମ୍ପନ···କଣ୍ଠରେ ଭରିଦିଅ ସଙ୍ଗୀତର ମଧୁଟିକ୍ତ ଅମୃତ··ଚଳଚଞ୍ଚଳ ନେତ୍ରଯୁଗଳରେ ଫୁଟିଉଠୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣର ଆବାହନୀ ।

ଉର୍ବଶୀ—ଆପଣଙ୍କର ଆଦେଶ ମୋର ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ । ଦେବତାମାନଙ୍କର ସେବାପାଇଁ ଉର୍ବଶୀର ଜୀବନ ଯେ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ।

କାମଦେବ—ତା ହେଲେ ଆଉ ଡେରି କାହିଁକି, ଦେବୀ ! ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋର ମାୟାବଳରେ ଅଦନରେ ସୃଷ୍ଟି କରିବି ପୁଷ୍ପିତ ଫଗୁଣର ମଧୁସିକ୍ତ ମଳୟ । ରୁକ୍ଷ ଶିଳା ପ୍ରାଣରେ ମୁଁ ଭରିଦେବି ନବବସନ୍ତର ଉନ୍ମାଦନା । ନାଚ ଉର୍ବଶୀ, ଦାନବର ତପୋଭଙ୍ଗ ନ ହେଲେ ସେ ମହାଶକ୍ତି ଲଭ କରି ଦେବଶକ୍ତିକୁ ପଦାନତ କରିବ । ତୁଟିଯିବ ପାରିଜାତର ସୁରଭି···ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବ ନନ୍ଦନକାନନ···ଅମରାବତୀ ହେବ ଶ୍ରୀହୀନ···ନିଷ୍ପ୍ରାଣ ।

ଉର୍ବଶୀ—ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁନି ଋତୁପତି କାମଦେବ ! ସାମାନ୍ୟ ଦାନବକୁ ବିଚଳିତ କରିବାକୁ ମୋତେ ବେଶୀ ସମୟ ଲାଗିବନି । ଆପଣ ପୁଷ୍ପଧନୁ ଧାରଣ କରନ୍ତୁ···ଅଦନରେ ସୃଷ୍ଟି ହେଉ ବସନ୍ତର ମହୋଲ୍ଲାସ···ହିମାଚଳରେ ଭରିଯାଉ ପାରିଜାତର ସୁରଭି ।

[କାମଦେବ ପୁଷ୍ପଧନୁ ଧାରଣ କଲେ···ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ପାଦ ଯୁଗଳରେ ନୃତ୍ୟର କମ୍ପନ]

ଗୀତ

ମୋତେ ଛୁଅଁ ନା,
  ମୁଁ ଯେ ପ୍ରୀତିଭରା ଲାଜୁ ଚନ୍ଦନା । ୦ ।
ମୁଁ ଯେ ସଜଫୁଟା ଏକ ଶେଫାଳିକା
ମୁଁ ଯେ ସୋହାଗିନୀ ନଶି ମାହାଳିକା
ମୁଁ ଯେ ଗାଏ ଆଜ ତୁମ ପାଇଁ ପ୍ରିୟ
  ପ୍ରୀତିଭରା ମଧୁ ମୂର୍ଚ୍ଛନା । ୧ ।
ଅଭିସାରିକା ମୁଁ ଏକ ବନହଂସୀ
ମୋର ମନେ କେତେ ସ୍ୱପ୍ନଭରା ନଶୀ
ଚଇତାଳି ଆଜ ଭରା ଗୃହମାରେ
  (କରେ) ଲାଜଭରା ପ୍ରୀତି ଅର୍ଚ୍ଚନା । ୨ ।

ଗୀତିକାର—ଶ୍ରୀ କାନୁନ୍‌ଗୋ

[ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ନୃତ୍ୟର ଚଞ୍ଚଳତା ଧୀରେ ଧୀରେ କ୍ଷିପ୍ର ହୋଇଉଠିଛି । କବଚ ପ୍ରାଣରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି କମ୍ପନ । ଅତନୁଙ୍କର ପୁଷ୍ପଧନୁରୁ ଛୁଟିଗଲାଣି ପଞ୍ଚଶର । ଉର୍ବଶୀଙ୍କ କଣ୍ଠରେ ସଙ୍ଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା । କବଚ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଖି ଖୋଲିଲେ ।]

କବଚ—(ଆଖି ଖୋଲି ଚାହିଁଲେ । ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ଆଖି ସହିତ ତାଙ୍କର ଆଖିର ମିଳନ ହେଲା)···ଅପୂର୍ବ !

ଉର୍ବଶୀ—ଏମିତି ନବାକ୍ ହୋଇ ଚାହିଁରହିଲ ଯେ ?

କବଚ—ଏ ଅପରୂପ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର · ଲହରୀ···ବୀଣାଜିଣା କଣ୍ଠରେ ସଙ୍ଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା···ନଟୋଳ ·ବକ୍ଷଯୁଗଳରେ ପୁଷ୍ପହାରର ସମ୍ଭାର···କାକକୃଷ୍ଣ କବରୀରେ ଶ୍ୱେତ ସେବତୀର ଆମନ୍ତ୍ରଣ···କିଏ ତୁମେ ସୁନ୍ଦରୀ ?

ଉର୍ବଶୀ—ମୁଁ ? ଆପଣଙ୍କୁ ପାଇବାପାଇଁ ଯୁଗଯୁଗର ସାଧନା ଆଜ ମୋର ସଫଳ ହୋଇଛି । ଯେଉଁଦିନ ପ୍ରଥମେ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଁ ଦେଖିଥିଲି, ଠିକ୍ ସେହିଦିନ ଆପଣଙ୍କ ବଳିଷ୍ଠ ପୌରୁଷ ନିକଟରେ ମୋ ନାରୀମନର ସବୁ ଦମ୍ଭ ହାର ମାନିଗଲା । ପ୍ରାଣ ଦେଇ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ ଆସିଲି; କିନ୍ତୁ ଆପଣ ମୋ ମନକଥା ବୁଝିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେହିଦିନଠାରୁ ବ୍ୟର୍ଥ ପ୍ରତୀକ୍ଷାର

ପ୍ରଦୀପ ଜାଳି ଜାଳି ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ମନେ ମନେ ଖୋଜୁଥିଲି, ଆଉ ଆଜି ପାଇଛି ମୋର ପ୍ରାଣର ପ୍ରିୟତମ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କବଚଙ୍କୁ ।

କବଚ—ଏ କ'ଣ କହୁଛ ସୁନ୍ଦରୀ !

ଉର୍ବଶୀ—କ'ଣ, ବିଶ୍ୱାସ ହେଉନି ? ମୋର ଭଲ ପାଇବାର ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ଆଜି ଆପଣଙ୍କ କଣ୍ଠରେ ବିନାଦ୍ୱିଧାରେ ମୁଁ ଅର୍ପଣ କରିବି । ଅର୍ପଣ କରିବି ମୋର ଏଇ ଦେହ ମନ ଆଉ ପ୍ରାଣକୁ । ଆସ, ମଧୁ ମିଳନର ଅମୃତ ଲଗ୍ନ ଯେ ଗଡ଼ିଯାଉଛି ।

(କବଚଙ୍କ ହସ୍ତ ଧାରଣ କଲେ)

କବଚ—ସତରେ ସୁନ୍ଦରୀ, ତୁମର ସ୍ପର୍ଶରେ ମୁଁ ଆଜି ଅନୁଭବ କରୁଛି ରୋମାଞ୍ଚର ଶତଦଳ । ମୋ ଆଶା-ମରୁଦ୍ୟାନରେ ଭଲ ପାଇବାର ପ୍ରଥମ ପାରିଜାତ ଆଜି ସତେ ଅବା ଫୁଟିଉଠିଛି ରୂପ, ରସ ଆଉ ଛନ୍ଦ ନେଇ । ଆସ ସୁନ୍ଦରୀ, ତୃଷିତ ପ୍ରାଣ ମୋର ତୁମର ସେ ଅଧର ମଦିରା ପାନ କରି ଆତ୍ମବିଭୋର ହୋଇଉଠୁ ।

[ଉର୍ବଶୀଙ୍କୁ କଣ୍ଠକୁ ଟାଣିନେଲେ । କିନ୍ତୁ ଅଧର ସ୍ପର୍ଶ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କବଚ ହଠାତ୍ ସଚେତନ ହୋଇଉଠିଲେ···ସତେ ଅବା ସମ୍ବିତ୍ ଫେରିପାଇଲେ । ଅନ୍ତରାଳରୁ ଭାସିଆସିଲା···"ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କରଙ୍କ ପାଦତଳେ ନିଜକୁ ସମର୍ପଣ କରି ଭକ୍ତିଭରେ କୁହ, ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ"]

ନା, ନା, ମୋତେ ତୁମେ ସ୍ପର୍ଶ କରନା । ମୁଁ ଯେ ତପସ୍ୱୀ ! ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ଆରାଧନା କରି ମୁଁ ଲଭ କରିବି ମହାଶକ୍ତି···ମୁଁ ହେବି କାମଜୟୀ । ତୁମେ ମୋର ନିଷ୍ଠାକୁ କଳୁଷିତ କରନା···ମୋର କାୟାକୁ ଅପବିତ୍ର କରନା । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ମାୟାଜାଲରେ ମୋର ଶୁଦ୍ଧପୂତ ଆତ୍ମାକୁ ବନ୍ଦୀ କରିବାକୁ ଅପଚେଷ୍ଟା କରନା ! ତମେ ଚାଲିଯାଅ !

ଉର୍ବଶୀ—(ହସିଉଠିଲେ) ନିଷ୍ଠା, କାୟା, ଆତ୍ମା··· !, ନାରୀର ଏ ଭୁବନମୋହିନୀ ରୂପାନଳରେ ସବୁ ଜଳିଯିବ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ପ୍ରେମର ସେ ଅମର ମନ୍ଦାକିନୀ ତମର ସବୁ ନିଷ୍ଠା, ସାଧନା ଆଉ ଏକାଗ୍ରତାକୁ ଧୋଇ ପୋଛି ନିଶ୍ଚିହ୍ନ କରିଦେବ । ଆଃ, ରମଣୀର ବାହୁବନ୍ଧନରେ ଭରିରହିଛି ଅମୃତର ସ୍ୱାଦ···

ତା'ର ସେ ପୀନୋନ୍ନତ ବକ୍ଷଯୁଗଳର ନିବିଡ଼ ସ୍ପର୍ଶରେ ଭରି ରହିଛି କାମନାର ଅଜସ୍ର ସ୍ପନ୍ଦନ । କଣ ପାଇବ ସେ ସାଧନାରୁ···କଣ ପାଇବ ସେ ତପସ୍ୟାରୁ ? ଆସ, ଭୁଜବଲ୍ଲରୀରେ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ମୁଁ ଆଜି ତୁମକୁ ଦେବି ଅଧରାମୃତର ସ୍ପର୍ଶ···ଆସ···ଆସ···ଆସ !

କବଚ—(ଦୁର୍ବଳତା ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି) ଠିକ୍ କହୁଛ ସୁନ୍ଦରୀ ! କଣ ମିଳିବ ଏ ରୁକ୍ଷ ତପସ୍ୟାରୁ···କିଏ ଜାଣେ ଏ ସାଧନାର ଅନ୍ତ କେଉଁଠି ?

ଉର୍ବଶୀ—ସବୁ ମିଥ୍ୟା···ସବୁ ଭ୍ରମ···ସବୁ ଅଲୀକ । ଜୀବନରେ ଚହଲି ଯୌବନର ଜୁଆର ଥରଟିଏ ପାଇଁ ଆସେ, ଆଜି ଠିକ୍ ସେତିକବେଳେ ମନଯମୁନାର ସ୍ରୋତ ଉଛୁଳି ଉଠେ···ଜୁଆରିଆ ମନରେ ମଳୟର ସ୍ପର୍ଶ ଲାଗେ । ଆଜି ଆମ ଜୀବନରେ ଭରି ପାଇବାର ଜୁଆର ଉଠିଛି । ଆସ, ମନ ଭରି ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ।

କବଚ—[ଧୀରେ ଧୀରେ ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଟାଣି ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ଅର୍ଜୁନ । ହାତରେ ତାଙ୍କର ଫୁଲଡାଲି]

ଅର୍ଜୁନ—କବଚ···! (ଉର୍ବଶୀ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଏକଲୟରେ ଦେଖୁଥିଲେ)

କବଚ—କିଏ ? ଓ, ଆପଣ !

ଅର୍ଜୁନ—ହଁ, ମୁଁ । ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚଙ୍କ ନିକଟରେ ଏ କ୍ଷଣିକ ଦୁର୍ବଳତା ମୁଁ ଆଶା କରି ନ ଥିଲି । ତନ୍ୱୀ ରୂପସୀର ରୂପର ନିଆଁରେ ଜଳପୋଡ଼ି ଅଙ୍ଗାର ହୋଇଯିବା ଆଗରୁ ସେହି ସିଦ୍ଧିଦାତା ମହାକାଳ ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବରଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କର, କବଚ, ତୁମ ଜୀବନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଆସିବ ।

କବଚ—ନା, ମୁଁ ପାରିବିନି···ମୁଁ ସେ ସାଧନା କରିପାରିବି ନି । ମୁଁ ଯେମିତି ଅନୁଭବ କରୁଛି···

ଅର୍ଜୁନ—କବଚ ! ଏଇ ସାମାନ୍ୟ କାମାତୁରା ନାରୀର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ତୁମେ ଆଜି ମୁଗ୍ଧ ! ତୁମେ କଣ ସ୍ମରଣ ପଥ ଭୁଲିଗଲ ? ସେଦିନର ସେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଆଉ ମର୍ମଭେଦୀ ଅପମାନ ? ମହାଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନ କର, କବଚ !

ଦେବଦେବ ମହାଦେବ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ତୁମେ ହେବ କାମଜୟୀ···ତୁମେ ହେବ ଶକ୍ତିଧର ।

କବଚ—ମୋତେ କ୍ଷମା କରବେ, ଗୁରୁଦେବ, କ୍ଷଣିକ ଉତ୍ତେଜନାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ମୁଁ ନିଜକୁ ଭୁଲିଯାଇଥିଲି···ଭୁଲିଯାଇଥିଲି ମୋର ଲକ୍ଷ୍ୟ, ମୋର ସାଧନା । ମୁଁ ସେ ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବରଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରିବି···ଧ୍ୟାନ କରିବି ତାଙ୍କର ଭୀମକାନ୍ତ ରୂପକୁ । ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ ଗୁରୁଦେବ !

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—(କବଚଙ୍କ ହାତରେ କିଛି ଫୁଲ ଦେଇ) ଯାଅ ବତ୍ସ, ଯାଅ ! (କବଚ ପୁଣି ଯାଇ ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ କହି ତପସ୍ୟାରେ ମଗ୍ନ ହେଲେ । ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ଓଠରେ ଫୁଟିଉଠିଲା ହସ)

ଉର୍ବଶୀ—ଆପଣ ? (ରାଗରେ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମୁଁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ···କୃଷ୍ଣସଖା ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ।

ଉର୍ବଶୀ—ଆପଣ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ···ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ! (ଚୁହିଁ ରହିଲେ) କିନ୍ତୁ ଦେବକାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ଦେଲେ କାହିଁକି ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ ? ମୁଁ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରୁଛି, ଦେବୀ !

ଉର୍ବଶୀ—କିନ୍ତୁ ବଜ୍ରପାଣି ବାସବ ଜାଣିଲେ···

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଭୟ ନାହିଁ, ଦେବୀ, ମୁଁ ଯାହା କିଛି କରିଛି ତା କେବଳ ସେଇ ହୃଷୀକେଶ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଇଙ୍ଗିତରେ । ସେ ମୋର ସହାୟ···ସେ ମୋର ସବୁ । ମୁଁ ଆସୁଛି, ଦେବୀ ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଉର୍ବଶୀ—(ତାଙ୍କ ଯିବା ପଥକୁ ଚୁହିଁ) ଫାଲ୍‌ଗୁନ···!

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧକାର

●

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : ମଧୁରୀ—ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ସେନାପତି—ନବାବ

[କାଳକେସ୍ତୁପୁରର ପ୍ରାସାଦ ଉଦ୍ୟାନ । ସମୟ ଅପରାହ୍ଣ । ଦୈତ୍ୟରାଜ ନବାବଙ୍କ କନ୍ୟା ମଧୁରୀ ଉଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟରେ ଏକାକିନୀ । କଣ୍ଠରେ ତାଙ୍କର ସୁଲଳିତ ସଙ୍ଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା]

ଗୀତ

ଜହ୍ନରାତି, ଯାଏ ବିତି, ଆସ ସାଥୀ,
ତୁମ ଲାଗି ପ୍ରତୀକ୍ଷା,
ତୁମ ପ୍ରୀତି-ଦୀପ ଜାଳି, ଗୃହିଁ ଗୃହିଁ,
ଝୁରେ ତୁମ ନାୟିକା । ୦ ।
ଗୋଲାପର କଳି ମୁଁ ଯେ
ତୁମେ ମୋ ପ୍ରୀତିରଞ୍ଜନ,
ମୋ ମନବୀଣାର ତାରେ
ତୁମେ ମମତାର ସ୍ପନ୍ଦନ;
ଜହ୍ନ ଖେଳେ ଲୁଚକାଳି ମେଘ କୋଳେ,
ମୋତେ ଲାଗେ ଏକା । ୧ ।
ବିରହର ବେଦନାରେ
ତୁମେ ମିଳନର ସପନ
ବସନ୍ତର ପରଶରେ
ଅଧୀର ହୋଇଛି ଏ ପ୍ରାଣ,
ତନୁମନେ, ଆସ ସାଥୀ, କୁସୁମିତ
ତୁମ ପ୍ରିୟ କଳିକା । ୨ ।

ଗୀତିକାର—ଡାକ୍ତର ମିଶ୍ର

[ଗୀତ ଶେଷ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଆସିଛନ୍ତି ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ । ସେ ମୁଗ୍ଧ ତଥା ତନ୍ମୟ ହୋଇ ମନ୍ଦରାଙ୍କର ସଙ୍ଗୀତ ତଥା ରୂପଶ୍ରୀକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲେ । ଗୀତ ଶେଷରେ ମନ୍ଦରାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ୁଛି ତାଙ୍କୁ ଦେଖି—]

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ଗାଅ ସୁନ୍ଦରୀ, ବନ୍ଦ କଲ କାହିଁକି ? ବୀଣାଜିଣା କଣ୍ଠରେ ତୁମର ଅମୃତର ଝରଣା, ପୁଷ୍ପିତ ତନୁଶ୍ରୀରେ ପାରିଜାତର ଦ୍ୟୁତି, ଆୟତ ନେତ୍ର-ଯୁଗଳରେ ବନହରିଣୀର ଚଞ୍ଚଳତା ମୋତେ ଆଜି ଆତ୍ମବିଭୋର କରୁଛି ।

ମନ୍ଦରା—ଯୁବକ ! କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତଙ୍କର କନ୍ୟା ସହିତ କିପରି ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ହୁଏ, ତା ମୋତେ ବୋଧହୁଏ ଆପଣଙ୍କୁ ଶିଖାଇବାକୁ ପଡ଼ିବନି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ପରିଚୟ ପାଇ ଧନ୍ୟ ହେଲି । ଶୁଣିଥିଲି, କାଳକେୟ ରାଜକନ୍ୟା ଅନିନ୍ଦ୍ୟସୁନ୍ଦରୀ । ଅମ୍ଳାନଯୌବନା ଉର୍ବଶୀ ବି ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ହାର ମାନିଯିବ । ଆଉ ଆଜି ଦେଖୁଛି···

ମନ୍ଦରା—ଆପଣଙ୍କର ପରିଚୟ ଜାଣିପାରେ କି ?

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ମୁଁ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ । ସତରେ ସୁନ୍ଦରୀ, ତୁମର ତନୁଲତାରେ ଏ ପଦ୍ମପଲାଶର ରଙ୍ଗ ପାରିଜାତକୁ ବି ଧିକ୍କାର କରୁଛି । ତୁମର ଏ ରୂପାନଳର ଅସୀମ ଆକର୍ଷଣରେ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଆଜି ଜଳିଯାଇଛି । ଆସ ସୁନ୍ଦରୀ, ତୁମକୁ ଦେବି ମୋ ଜୀବନର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ମାନ । ତୁମେ ହେବ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁର···

ମନ୍ଦରା—ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ! ମନ୍ଦରାକୁ ପାଇବାର ସ୍ୱପ୍ନ ତୁମର ସ୍ୱପ୍ନରେ ହିଁ ରହିଯିବ । ଶୁଣିଥିଲି, ଦେବତାମାନେ ଗର୍ବୀ···ଅହଂକାରୀ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଅଭଦ୍ର, ଆଉ ଲମ୍ପଟ ବୋଲି ଜାଣି ନ ଥିଲି । ସାଧାରଣ ଶିଷ୍ଟାଚାରର ଜ୍ଞାନ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ନାହିଁ ଏ ଧାରଣା ବି ମୋର ନ ଥିଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ଭଲ ପାଇବାର ମନ୍ଦାକିନୀରେ ଯେତେବେଳେ ଜୁଆର ଉଠେ ସେତେବେଳେ ସବୁ ଭୁଲିହୋଇଯାଏ, ମନ୍ଦିରା ! ମୁଁ ଯେ ତୁମକୁ ଭଲ ପାଇଯାଇଛି ।

ମନ୍ଦିରା—ପରିଣାମ ଚିନ୍ତା କରିପାରୁଛ ? ଇଚ୍ଛା କଲେ ତୁମକୁ ବନ୍ଦୀ କରି କାରାକକ୍ଷରେ ନିକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ମୋତେ ବେଶୀ ଡେରି ଲାଗିବନି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—(ସାମାନ୍ୟ ହସି) ରାଜନନ୍ଦିନୀଙ୍କର ପ୍ରେମକାରାଗାରରେ ବନ୍ଦୀ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଆଜି ସମସ୍ତ ଦଣ୍ଡକୁ ମୁଣ୍ଡପାତି ସହିଯିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । କିନ୍ତୁ ବିନିମୟରେ ମୁଁ ଚାହେଁ ଟିକିଏ ଅନୁକମ୍ପା···ତୁମର ସାହଚର୍ଯ୍ୟ···ଆଉ ତୁମର ସେ ସ୍ପର୍ଶକାତର ତନୁଲତାରେ ରୋମାଞ୍ଚର କେତୋଟି କଦମ୍ବ । ମୋତେ ଆଉ ନିରାଶ କରନି, ସୁନ୍ଦରୀ ! (କହି କହି ମନ୍ଦିରାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ)

ମନ୍ଦିରା—ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ! ମୋତେ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ଦୁଃସାହସ କରନି । ନିଜର ଜୀବନ ପ୍ରତି ଯଦି ସାମାନ୍ୟ ମମତା ଥାଏ ତା'ହେଲେ ନିଜର ସମ୍ମାନ ନେଇ ଫେରିଯାଅ । ନଚେତ୍···

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ମନଭରି ଗାଳିଦିଅ, ସୁନ୍ଦରୀ ! ତୁମ କଣ୍ଠରେ ଅମୃତର ଝରଣା । ତୁମେ ରାଗିଲେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଛ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ମଣିରେ ରକ୍ତ ପଲାଶର ସୁଷମା ଭଳି ତୁମେ ମୋ ନିକଟରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆହୁରି ଲୋଭନୀୟ ହୋଇଉଠୁଛ । ଆସ··· (ଧରିବାକୁ ଆଗେଇଗଲେ)

ମନ୍ଦିରା—ରକ୍ଷୀଗଣ ! ସେନାପତି···! (ଚିତ୍କାର କରି ଡାକିଲେ)

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ଚିତ୍କାର କରନି ମନ୍ଦିରା, ତୁମକୁ କେହି ରକ୍ଷା କରିପାରିବେନି ।

ମନ୍ଦିରା—ସେନାପତି···ସେନାପତି···(ଚିତ୍କାର କରିବାରେ ଲାଗିଲେ)

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ସେନାପତିଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ କରି ନିଜର ସର୍ବନାଶକୁ 'ଡାକିଆଣ ନା, ମନ୍ଦିରା ! ପରିଣାମ ଚିନ୍ତା କରିପାରୁଛ ? (ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ)

ମନ୍ଦିରା—ପରିଣାମ !

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ହଁ, ପରିଣାମ । ମୋର ପ୍ରସ୍ତାବରେ ତୁମେ ଯଦି ସମ୍ମତି ପ୍ରଦାନ ନ କର, ତେବେ ଦେବତାମାନଙ୍କର କୋପଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ି କାଳକେୟ ନଗରୀ ଛାରଖାର ହୋଇଯିବ । ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ଦେବତାମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅସ୍ତ୍ରଧାରଣ କରିବାର ଦୁଃସାହସ କଲେ ଦାନବ ସମାଜ ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯିବ । ସାଗରମନ୍ଥନରୁ ଯେବେ ଦେବତାମାନେ ଲାଭ କରିଥିଲେ କରୁଣାମୟୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀମା'ଙ୍କୁ, ଦେବ-ଦାନବର ସଙ୍ଘର୍ଷରୁ ମୁଁ ଲାଭ କରିବି ଦୈତ୍ୟକୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀ ଲାବଣ୍ୟମୟୀ ମନ୍ଦାରୀଙ୍କୁ ।

ମନ୍ଦାରୀ—ତୁମେ ଏତେ ନୀଚ···ଏତେ ଘୃଣ୍ୟ···ଛି···ଛି ! ତୁମକୁ ଟିକିଏ ଲଜ୍ଜା ଲାଗୁନି !

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—(ହସିଉଠି) ଲଜ୍ଜା ? ଲଜ୍ଜା ହେଉଛି ନାରୀର ଭୂଷଣ, ସୁନ୍ଦରୀ ! ଆସ, ରଥ ମୋର ସୁସଜ୍ଜିତ । ଗନ୍ଧର୍ବରାଣୀ ମନ୍ଦାରୀଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଜଣାଇବାପାଇଁ ଗନ୍ଧର୍ବଗଣ ଆକୁଳ ମନରେ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରୁଥିବେ । ଆସ···

(ଧୀରେ ଧୀରେ ମନ୍ଦାରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଉଥିଲେ, ଏହି ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ସେନାପତି)

ସେନାପତି—କ୍ଷାନ୍ତ ହୁଅ, ଉଦ୍ଧତ ଯୁବକ ! ଦୈତ୍ୟକୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀ ମନ୍ଦାରୀଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ଦୁଃସାହସ କଲେ ତୁମର ସେ ଉଦ୍ଧତ ମସ୍ତକ ଭୂଲୁଣ୍ଠିତ ହେବାକୁ କେଇଟା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ଲାଗିବନି ।

(କହି ଜୋରରେ ଧକ୍କା ଦେଲେ)

ମନ୍ଦାରୀ—ସେନାପତି··· !

[ସେନାପତିଙ୍କୁ ଦେଖି ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ରହିଯାଇଛନ୍ତି···ଲଜ୍ଜା ଓ ଅପମାନରେ .

ସେନାପତି—ଭୟ ନାହିଁ, ରାଜକୁମାରୀ ! ଏ ଉଦ୍ଧତ ଯୁବକକୁ ତାର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ମୁଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶାସ୍ତି ଦେବି । ତାର ହସ୍ତପଦକୁ ଲୌହ ଶୃଙ୍ଖଳରେ ଆବଦ୍ଧ କରି ନିର୍ଜ୍ଜନ କାରାକକ୍ଷରେ, ମୁଁ ତାକୁ ଚାବୁକ ପ୍ରହାରରେ ଏମିତି ରକ୍ତାକ୍ତ କରିଦେବି ଯେ, ସେ ତା ସାରାଜୀବନ ଧ ଭୁଲିପାରିବନି । ତୁମର ପରିଚୟ ଜାଣିପାରେ କି ଯୁବକ ?

ମନ୍ଦରୀ—ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ।

ସେନାପତି—ଓ ! ଦେବପଦଲେହୀ ଗନ୍ଧର୍ବ··· ? (ପଦାଘାତ କରିଛନ୍ତି) ମୂର୍ଖ, ଅର୍ବାଚୀନ !

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ସେନାପତି ! ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁଙ୍କୁ ଅପମାନିତ କରି ତୁମେ ନିଜର ସର୍ବନାଶକୁ ଡାକିଆଣିଛ । ଅଚିରେ ତୁମକୁ ତାର ଫଳ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ସେନାପତି—(ହସିଉଠିଛନ୍ତି) ଏକ ମହାଯୁଦ୍ଧର ପଦଧ୍ୱନି ମୁଁ ଅନେକ ଆଗରୁ ଶୁଣିସାରିଛି, ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ! କିନ୍ତୁ ଦାନବକେଶରୀ ନିବାତଙ୍କର ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଖାରୁ କମ୍ବା ଦୁର୍ବଳ ନୁହେଁ, ଏକଥା ତୁମର ଯେପରି ମନେ ରହେ । କୌଣସି ଅନ୍ୟାୟକୁ ସହ୍ୟ କରିବା ଏ ଜାତି ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ । ଯାଅ, ଯଦି ସାହସ ଆଉ ଶକ୍ତି ଥାଏ, ତେବେ କାଳକେୟ ସୈନ୍ୟବାହିନୀର ଶକ୍ତି ପରୀକ୍ଷା କରିବ, ଯାଅ···(ଅଦେଶ ଦେବା ଇଙ୍ଗିତରେ)

[ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଅପମାନରେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ ଯିବା ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ନିବାତ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଚାଲିଗଲେ ।]

ସେନାପତି—ମୁଁ ସେ ହୀନମତି ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁଙ୍କୁ ଅପମାନ କରି ଫେରାଇ ଦେଇଛି, ଦୈତ୍ୟରାଜ ! କାରଣ ସେ ରାଜନନ୍ଦିନୀଙ୍କ ପ୍ରତି···

ନିବାତ—ରାଜନନ୍ଦିନୀଙ୍କ ପ୍ରତି ! ସେନାପତି, ମନେ ହୁଏ ଗର୍ବୀ ଦେବତାମାନଙ୍କର ଦୁଃସାହସ ଆଉ ଔଦ୍ଧତ୍ୟ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ସୀମା ଲଙ୍ଘନ କରି ଚାଲିଛି ।

ମନ୍ଦରୀ—ପିତା ! ମୋର ଯେମିତି ମନେହୁଏ, ମୋ ପାଇଁ ଅଦୂର ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏକ ମହାପ୍ରଳୟର ତାଣ୍ଡବ ସୃଷ୍ଟି ହେବ···ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଖଚିତ କାଳକେୟ ନଗରୀ ଧ୍ୱଂସସ୍ତୂପରେ ପରିଣତ ହେବ । ହୁଏତ ଦାନବସମାଜ ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ଲୋପ ପାଇଯିବ ।

ନବାବ—ହଁ, ମା, ଅପମାନରେ ଜର୍ଜରିତ ରଣଜିତେରୁ ଫେରିଗଲା ପରେ ଦେବଲୋକରେ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ଏକ ଭୟଙ୍କର ଆଲୋଡ଼ନ । ସେମାନେ ହୁଏତ ଅବିଳମ୍ବେ କାଳକେୟ ନଗରୀ ଆକ୍ରମଣ କରିପାରନ୍ତି । ଯୁଦ୍ଧ ହୁଏତ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ, ସେନାପତି !

ସେନାପତି—ଦୈତ୍ୟରାଜ !

ନବାବ—କାଳକେୟ ନଗରୀର ସମସ୍ତ ଦ୍ୱାର ତୋରଣକୁ ଅବରୋଧ କରିଦିଅ । ସମଗ୍ର ସୈନ୍ୟବାହିନୀକୁ ସତର୍କ ଆଉ ସଜାଗ ରହିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଅ । ଆଉ ଦୁର୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦ୍ୱାରରେ ସହସ୍ର ମଲ୍ଲଯୋଦ୍ଧାଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କର । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁବକଙ୍କୁ ମାରଣାସ୍ତ୍ରରେ ସଜ୍ଜିତ କରି ଏକ ଅନିଶ୍ଚିତ ଯୁଦ୍ଧର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର । ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ଆଉ ଗଜାରୋହୀମାନେ ଯେପରି ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଅବହେଳା ନ କରନ୍ତି, ସେଥିପ୍ରତି ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ରଖ । ଏହା ହେଉଛି ଦୈତ୍ୟରାଜ ନବାବଙ୍କର ଆଦେଶ । ଯାଅ···

ସେନାପତି—ଆପଣଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଳିତ ହେବ, ଦୈତ୍ୟରାଜ !

(ଯାଉ ଯାଉ ଅଟକିଗଲେ)

ମନ୍ଦରୀ—କିନ୍ତୁ ପିତା, ମୁଁ ଏସବୁ ଚାହେଁନା । ଏ ହତ୍ୟା, ଏ ରକ୍ତପାତ···

ନବାବ—କିନ୍ତୁ ମା, ମୁଁ ଯେ ନିରୁପାୟ । ଦେବତାମାନଙ୍କର ଏ ଅତ୍ୟାଚାର, ଏ ଲାଞ୍ଛନା ଆଉ କେତେ ସହ୍ୟ କରିବି, ମା ? ମୋର ନୟନର ମଣି ଦୈତ୍ୟକୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଇତର ଗନ୍ଧର୍ବ ହସ୍ତରେ ପ୍ରାଣଭୟରେ ଅର୍ପଣ କରିବି ? ନା, ନା, ବରଂ ଏ କାଳକେୟ ଜାତି ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଉ, ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଉ କାଳକେୟ ନଗରୀ···ତଥାପି ମୁଁ ପାରିବିନି, ମା !

ମନ୍ଦରୀ—ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମବଳି ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ, ପିତା ! ଜାତିର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ, ଦୈତ୍ୟ ସମାଜର ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ମୁଁ ହସି ହସି ରଣଜିତେରୁ ଗଳାରେ ବରଣମାଳା ଅର୍ପଣ କରିବି । ମୁଁ ଚାହେଁନା ଯୁଦ୍ଧର ବିଭୀଷିକା···ମୁଁ ଚାହେଁନା ରକ୍ତପାତ ।

ନବାତ—ମନ୍ଦର୍‌···!

ମନ୍ଦର୍‌—ହଁ, ପିତା, ମୋତେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ···

ସେନାପତି—ତା ହୋଇପାରେ ନା, ରାଜନନ୍ଦିନୀ ! ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବା ଅପେକ୍ଷା ବରଂ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବା ଶ୍ରେୟସ୍କର । ମାତୃଜାତିକୁ ଯେ ସମ୍ମାନ ଦେଇ-ଶିଖିନି, ସେ ଦେବତା ହେଲେ ବି ତାର ଅପରାଧ ଅକ୍ଷମଣୀୟ । ଯୁଦ୍ଧ ଯଦି ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ, ତେବେ ଭୟ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ ।

ନବାତ—ତୁମେ ଠିକ୍ କହୁଛ, ସେନାପତି, ଭୟ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚ ଆଜି ତପୋମଗ୍ନ । ସେ ଆଜି ବିଶ୍ୱଜୟୀ ମହାଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନରେ । ଆଉ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ସେ ମହାଶକ୍ତି ଲାଭ କରି ଅବିଳମ୍ବେ ଫେରିଆସିବ । ଦେବରକ୍ତରେ ଦାନବକୁଳର ମର୍ମାନ୍ତିକ ଲାଞ୍ଛନା ଧୋଇ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯିବ ।

ସେନାପତି—ସେ ସୁଦିନ ଆଉ ବେଶୀ ଡେରି ନାହିଁ, ଦୈତ୍ୟରାଜ ! ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚ ଫେରିଆସିଲା ପରେ ଦେବତା ତ ଛାର, ସାରା ବିଶ୍ୱର କୌଣସି ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆମ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିବାର ଦୁଃସାହସ କରିବନି ।

ମନ୍ଦରା—କିନ୍ତୁ ପିତା···!

ନବାତ—ହଁ ମାଆ, ଦୁଃଖର ଅମାନିଶି ଆମର ପାହି ପାହି ଆସୁଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ହେବାକୁ ଆଉ ବେଶୀ ଡେରି ନାହିଁ । ଅନ୍ତଃପୁରକୁ ଯା, ମା, ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମନରେ ପ୍ରମୋଦକକ୍ଷରେ ବିଶ୍ରାମ କର । ଆଉ ସେନାପତି, ମୋର ଆଦେଶ ଯେପରି ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ପାଳିତ ହୁଏ । ତମେ ଆସ···

[କହି କହି ନବାତ, ସେନାପତି ଓ ମନ୍ଦରାଙ୍କ ପ୍ରସ୍ଥାନ]

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧାର

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : କାମଦେବ—ଉର୍ବଶୀ

[ସ୍ୱର୍ଗ ମନ୍ଦାକିନୀ ବହି ଚାଲିଛି କଳ କଳ ନାଦରେ । ଶାନ୍ତ ସ୍ନିଗ୍ଧ ପରିବେଶ । ଏକାକୀ ବସିଥିଲେ ଉର୍ବଶୀ । ଆଖି ଆଗରେ ତାଙ୍କର ନାଚି ଉଠୁଥିଲା ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ରୂପ । ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସିଛନ୍ତି କାମଦେବ—ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ମନକଥା ସେ ଜାଣିପାରିଛନ୍ତି]

କାମଦେବ—କ'ଣ ହେଲା, ଉର୍ବଶୀ ? (ହସି ହସି)

ଉର୍ବଶୀ—ନା, ସେ କିଛି ନୁହେଁ । ଏମିତି ବସି, ସୁରଧୁନୀର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲି । ମନରେ କିନ୍ତୁ ଅବଶୋଷ ରହିଗଲା, ଗୋଟିଏ ସାମାନ୍ୟ ଦାନବର ତପୋଭଙ୍ଗ କରିପାରିଲିନି । ନାଚି ନାଚି ପାଦ ଦୁଇଟା ମୋର କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇଗଲା···କଣ୍ଠରେ ମରିଗଲା ସଙ୍ଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା···ଅପାଙ୍ଗର ଅଜସ୍ର କଟାକ୍ଷ ମୋର ବ୍ୟର୍ଥ ହେଲା ବ୍ୟର୍ଥ···ହେଲା ଉର୍ବଶୀର ସକଳ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା···ଆଉ ଅଟଳ ଆତ୍ମସଂଯମ ନେଇ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ତପଃସିଦ୍ଧି କରି ଚାଲିଲା ।

କାମଦେବ—ସେଥିପାଇଁ ତୁମେ ଦାୟୀ ନୁହଁ, ଉର୍ବଶୀ, ଦାୟୀ ହେଉଛି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ସେଦିନ ଯଦି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ବାଧା ଦେଇ ନ ଥାନ୍ତା, ତେବେ ସେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ଦାନବ ଉଗ୍ର ଲାଳସାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ତୁମର ରୂପାନଳରେ ଝାସ ଦେଇଥାନ୍ତା···ତାର ସବୁ ନିଷ୍ଠା, ସବୁ ପବିତ୍ରତା ସେଇଦିନ ଧୂଳିସାତ୍ ହୋଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ···

ଉର୍ବଶୀ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ···ସେଇ ବିଶ୍ୱବିମୋହନ ରୂପ···ସତରେ ମୀନକେତୁ, ଫାଲ୍‌ଗୁନଙ୍କୁ ଦେଖିଲା ପରେ ମନେହେଲା ସତେ ଅବା ବିଧାତା ତାଙ୍କୁ ସୃଷ୍ଟି

କରିଛି ରମଣୀର ଚିତ୍ତ ଜୟ କରିବାକୁ । ଅନେକ ସୁପୁରୁଷ ମୁଁ ଜୀବନରେ ଦେଖିଛି, ମୀନକେତୁ, କିନ୍ତୁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ଦେଖିଲି ପରେ···

କାମଦେବ—ତୁମର ମନୋବାଞ୍ଛା ନିଶ୍ଚୟ ପୂରଣ ହେବ, ଉର୍ବଶୀ, ତୁମର ସେ ଆଶାର କଳିକା ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେବ । ଦାମ୍ଭିକ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ କେବଳ ତୁମକୁ ବିଚଳିତ କରିନି, ସେ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ଅପମାନ ଦେଇଛି···ଦେବ-କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।

ଉର୍ବଶୀ—(ଆନନ୍ଦରେ) ମୋର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ? ତୁମେ ସତ କହୁଛ, ଋତୁପତି ?

କାମଦେବ—ବିଶ୍ୱାସ କର, ଉର୍ବଶୀ, ଅଚିରେ ତୁମେ ଲଭ କରିବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ସଙ୍ଗସୁଖ ।

ଉର୍ବଶୀ—କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ବଳମନା କିବତ ମନରେ ଯେ ଅଟଳ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର ଏକାଗ୍ରତା ଭରିଦେଇପାରିଲା···ଯାହାର ସାମାନ୍ୟ କେଇପଦ କଥା ସେ କାମାନ୍ଧ ଦାନବକୁ ସଂଯମର ଦୃଢ଼ତାରେ ଛନ୍ଦିଦେଇପାରିଲା, ସେଇ କାମଜୟୀ କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ଏ ରୂପଲାବଣ୍ୟ କ'ଣ ବିଚଳିତ କରିପାରିବ ?

କାମଦେବ—(ହସି) ମୁଁ ପୁଷ୍ପଧନୁ ଧାରଣ କରିଛି, ଉର୍ବଶୀ, ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ କିଛି ନୁହେଁ । ମୁଁ ତୁମର ସହାୟ ହେବି, ଆଉ ସେ ଆତ୍ମଗର୍ବୀ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ସବୁ ଦମ୍ଭ, ଗର୍ବ ଆଉ ଅହଙ୍କାରକୁ ମୁଁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ କରିଦେବି ନିଷ୍ଫଳ । ତା ନ ହେଲେ ଯେ କିବତର ତପୋଭଙ୍ଗ ଏ ଜନ୍ମରେ ଆଉ ସମ୍ଭବ ହେବନି, ଦେବୀ ! ସେଇ ଦୁର୍ଦ୍ଧାନ୍ତ ଦାନବ ଯଦି ମହାଶକ୍ତି ଲଭ କରେ ତେବେ ଦେବଗଣଙ୍କର ଚରମ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମାଡ଼ିଆସିବ ··ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ହେବେ ସିଂହାସନଚ୍ୟୁତ ।

ଉର୍ବଶୀ—କିନ୍ତୁ ନରୋତ୍ତମ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ପାଇବି କେଉଁଠି ? ତା' ଛଡ଼ା, ସେ ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ କାମଜୟୀ ହୋଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ବ୍ୟର୍ଥ ନାରୀତ୍ୱର ପରାଜୟ ନେଇ ଫେରିଆସିବି ସିନା !

କାମଦେବ—ଭୟ ନାହିଁ, ଦେବୀ ! ଅନ୍ୟକୁ ଉପଦେଶ ଦେବା ଆଉ ନିଜେ କାମଜୟୀ ହେବା ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ପ୍ରଭେଦ । ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସାମାନ୍ୟ ମାନବ ମାତ୍ର । ଅନିନ୍ଦ୍ୟଯୌବନା ଉର୍ବଶୀର ରୂପର ମାଧୁରୀରେ ତା'ର ସଂଯମର ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗି-ପଡ଼ିବ···ସାଧନା ହେବ ବ୍ୟର୍ଥୀଭୂତ ! ଦୈହିକ ମିଳନର ଆକୁଳ ଆବେଗ ନେଇ ସେ ଲୋଟିପଡ଼ିବ ତୁମରି କୋଳରେ ।

ଉର୍ବଶୀ—(ଆନନ୍ଦରେ) ମୋର ଅନେକ ଦିନର ସ୍ୱପ୍ନ ସତରେ କଣ ସାର୍ଥକ ହେବ···ସାର୍ଥକ ହେବ ମୋର ନାରୀଜନ୍ମ ?

କାମଦେବ—ମୋ ଉପରେ ଭରସା ରଖ, ଦେବୀ ! ସୁରେଶ୍ୱର ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ନିମନ୍ତ୍ରଣ-କ୍ରମେ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ଆଜି ତାଙ୍କର ଅତିଥି । ସୁରଧୁନୀ ଦ୍ୱୀପକକ୍ଷର ବିଳାସ ଭବନରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଆଜି ରାତ୍ରିଯାପନ କରିବ,

ଉର୍ବଶୀ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଏଇ ଅମରାବତୀରେ···

କାମଦେବ—ହଁ, ଏଇ ଅମରାବତୀରେ ; ଆଉ ଏଇ ହେଉଛି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ । ଏ ରାତି ଆଉ ତୁମ ଜୀବନରେ ଆସିବନି, ଉର୍ବଶୀ ! ଯାଅ, କଣ୍ଠରେ ତୁମର ଫୁଟିଉଠୁ ଶିବରଞ୍ଜିନୀ···ଯୋଉ ସଙ୍ଗୀତ ଦିନେ ମୁଗ୍‌ଧ କରିଥିଲା ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କରଙ୍କୁ । କଣ୍ଠରେ ଭରିଦିଅ ସେଇ ସଙ୍ଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା···ପାଦରେ ଭରିଦିଅ ନୃତ୍ୟର ଝଙ୍କାର । ଅଭିସାରିକା ଉର୍ବଶୀର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ-ହେଉ । ଯାଅ, ଉର୍ବଶୀ ! (ଆଶୀର୍ବାଦ ଭଙ୍ଗୀରେ)

ଉର୍ବଶୀ—ମୁଁ ସବୁ କରିବି, ମୀନକେତୁ, ମୋର ପ୍ରାଣର ପ୍ରିୟତମଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ଆଜି ଜାଳିବି ଅମର ପ୍ରଣୟର ଅମ୍ଳାନ ପ୍ରଦୀପ । ମୁଁ ଆସୁଛି ଋତୁପତି, ମୁଁ ଆସୁଛି···

[ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ଯିବା ବାଟକୁ ଗୁହିଁରହି କାମଦେବ ହସୁଥିଲେ]

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧକାର

●

ଷଷ୍ଠ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : ଦ୍ୱାରପାଳ—ଇନ୍ଦ୍ର—କାର୍ତ୍ତିକେୟ—କାମଦେବ—ଶଚୀ

[ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର ଗମ୍ଭୀର ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଆଶା ଆଶଙ୍କାର ଅଜସ୍ର କୁହେଳି ଘେନି ପଦଚାରଣ କରୁଥିଲେ । ଆସିଛନ୍ତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ]

ଇନ୍ଦ୍ର—ଆସନ୍ତୁ ଦେବସେନାପତି ! ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ଋତୁପତି କାମଦେବ ଆଉ ଦେବୀ ଉର୍ବଶୀ କବଚର ତପୋଭଙ୍ଗ କରିବାରେ ସାଫଲ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରି ଅମରାବତୀକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଫେରିଆସିଛନ୍ତି ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ନା, ଦେବେନ୍ଦ୍ର, କବଚର ତପୋନିଷ୍ଠା ଆଗରେ ମୀନକେତୁ ଶୋଚନୀୟଭାବେ ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ସେନାପତି ! ଆଉ ଉର୍ବଶୀ···?

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ପରାଜୟର ଗ୍ଲାନି ସହ୍ୟ କରି ନ ପାରି ନର୍ତ୍ତକୀ ଉର୍ବଶୀ ମର୍ମାହତ । ଦାନବର ଉଗ୍ର ତପସ୍ୟାରେ ସାରା ବିଶ୍ୱ ଆଜି ପ୍ରକମ୍ପିତ । ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବରଙ୍କର ପବିତ୍ର ଧ୍ୟାନପୀଠ କୈଳାସ ଆଜି ଥରଉଠିଛି । ମୋର ଯାହା ମନେହୁଏ···

ଇନ୍ଦ୍ର—କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଏଇ ସୁସମ୍ବାଦ ନେଇ ଆସିଛ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ନିକଟକୁ ! ଗୋଟିଏ ସାମାନ୍ୟ ଦାନବ ନିକଟରେ ଅନିନ୍ଦ୍ୟଯୌବନା ଉର୍ବଶୀ ଆଜି ପରାଜିତା ? ପୁଷ୍ପଧନୁ ଆଉ ପଞ୍ଚଶର ଆଜି ଶକ୍ତିହୀନ···ନିର୍ବୀର୍ଯ୍ୟ ?

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ନା ଦେବେନ୍ଦ୍ର, ଋତୁପତିଙ୍କ ଅପାର କରୁଣାରୁ ହିମାଚଳରେ ଅଦିନରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ବସନ୍ତର ମହୋଲ୍ଲାସ । ଦେବବାଳା ଉର୍ବଶୀଙ୍କର ନୂପୁର ନିକ୍ୱଣରେ ହିମାଚଳର ତଟଦେଶ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହୋଇଉଠିଥିଲା । ଆଉ ତପୋମଗ୍ନ କବଚ ପ୍ରାଣରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା କାମନାର ଅଜସ୍ର ତରଙ୍ଗ । କିନ୍ତୁ···

ଇନ୍ଦ୍ର—କିନ୍ତୁ···?

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—କାମଦେବଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଲି, ଧରାର ଜଣେ ନଗଣ୍ୟ ମାନବ ଠିକ୍ ସେଇ ସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ବିଚଳିତ ଦୈତ୍ୟପ୍ରାଣରେ ଆତ୍ମସମ୍ମାନର ଦୃଢ଼ତା ଭରିଦେଲା, ଆଉ ଦାନବ କବଚ ତାକୁ ଗୁରୁରୂପେ ବରଣ କଲା । ଆପଣ କିଛି ପ୍ରତିକାର ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ତା' ନ ହେଲେ ତ୍ରିଲୋଚନଙ୍କର ଅପାର କରୁଣା ଲଭି କରି ସେହି ଦାନମତ୍ତ ରାକ୍ଷସ ଦେବଜୟୀ ଶକ୍ତିବଳରେ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ପଦାନତ କରିବ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ଧରାର ଜଣେ ନଗଣ୍ୟ ମାନବ ଦେବକାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଦୁଃସାହସ କରିପାରିଲା ! ତା'ର ପରିଚୟ ଜାଣିଛ, ସେନାପତି ?

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଶୁଣିଲି, ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ବୋଲି ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ···! ସେ ଯେ ନରଦେହଧାରୀ ବିଷ୍ଣୁ ! କୃଷ୍ଣସଖା ଫାଲ୍‌ଗୁନକୁ ଗୁରୁରୂପେ ବରଣ କରିଛି କବଚ ? ପ୍ରକୃତରେ ଯଦି ନରୋତ୍ତମ ଅର୍ଜ୍ଜୁନକୁ କବଚ ଗୁରୁରୂପେ ବରଣ କରିଥାଏ, ତେବେ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ କାହାର ସାଧ୍ୟ ନାହିଁ ତା'ର ତପୋଭଙ୍ଗ କରିବାପାଇଁ ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଆପଣ ଏ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ? ଦେବଗଣ କ'ଣ ଶକ୍ତିହୀନ ? ସେମାନେ କ'ଣ ନୀରବରେ ଦୈତ୍ୟର ନର୍ଯ୍ୟାତନାକୁ ସହ୍ୟ କରିଯିବେ ?

ଇନ୍ଦ୍ର—ମୁଁ ନିରୁପାୟ, ସେନାପତି ! କାମଜୟୀ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଯାହାର ସହାୟ ତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ କରିବାର ଆଶା ସୁଦୂରପରାହତ ।

(ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି କାମଦେବ)

କାମଦେବ—ମୋର ଧୃଷ୍ଟତା ମାର୍ଜନା କରିବେ, ସୁରପତି ! କବଚର ତପଃଭଙ୍ଗ କରିବାପାଇଁ ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ ଏବେ ବି ବାକି ଅଛି ।

ଇନ୍ଦ୍ର—କୁହନ୍ତୁ ରତିପତି, ସଙ୍କୋଚ କାହିଁକି ?

କାମଦେବ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ମନର ନିଷ୍ଠା, ପବିତ୍ରତା ଆଉ ଶୁଚିତା ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଳୁଷିତ ନ ହୋଇଛି, ସେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କବଚର ତପଃଭଙ୍ଗ ଅସମ୍ଭବ ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—କିନ୍ତୁ ତା କ'ଣ ସମ୍ଭବ, ମୀନକେତୁ ?

କାମଦେବ—ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ଏ ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ କିଛି ନାହିଁ, ସେନାପତି ! ଦେବଗଣ ଯଦି ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରି ନ ପାରିବେ ତେବେ ପାରିବ କିଏ ?

ଇନ୍ଦ୍ର—ମୁଁ କିଛି ବୁଝିପାରୁନି, ରତିପତି !

କାମଦେ—ଫାଲ୍‌ଗୁନି ଆଜି ଆପଣଙ୍କର ଅତିଥି, ଆଉ ଉର୍ବଶୀ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ପ୍ରେମରେ ପାଗଳିନୀ । ଅର୍ଜ୍ଜୁନକୁ ପାଇବାପାଇଁ ସେ ତା ମନମନ୍ଦିରରେ ପ୍ରଣୟର ପ୍ରଦୀପ ଜାଳି କେବଳ ସୁଯୋଗର ଅପେକ୍ଷାରେ ଅଛି । ଆଜିର ମାହେନ୍ଦ୍ର ଲଗ୍ନରେ ଉର୍ବଶୀ ରଚିବ ତା ଜୀବନର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଭିସାର, ତା'ର ପ୍ରିୟତମ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ନିକଟରେ ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଆଉ ଉର୍ବଶୀର ତନୁ ସ୍ପର୍ଶ ଲଭି କରି ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ହେବ ପତନ । ତା'ପରେ କବଚର ତପଃଭଙ୍ଗ କରିବାକୁ କାମଦେବଙ୍କୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତି କେଇଟା ବି ଲାଗିବନି ।

କାମଦେବ—ଠିକ୍ କହୁଛ, ସେନାପତି ! ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ସାମାନ୍ୟ ମାନବ କେବେ କାମଜୟୀ ହୋଇପାରେନା । ଦେବଦେବ ଶଙ୍କରଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ତ୍ରିଭୁବନ କନ୍ଦର୍ପକୁ ଜୟ କରିବାକୁ ଯାଇ ଏଯାଏଁ କେହି ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିନାହିଁ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ତମେ ପାରିବ ନି ରତିପତି ! ମୋର ମନେହୁଏ, ତୁମର ସକଳ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ । ହିମାଚଳ ପରି ଅଟଳ, ଆକାଶ ଭଳି ବିଶାଳ ଆଉ ସାଗର ଭଳି ଗମ୍ଭୀର ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ମନ ଉପରେ ଉର୍ବଶୀର ନୃତ୍ୟ ଝଙ୍କାର କିଛି ହେଲେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି କରିବନି···ତୁମର ସେ ପୁଷ୍ପଶର ତାକୁ ତିଳେହେଲେ ବିଚଳିତ କରିପାରିବନି ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—କିନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର, ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଯେ ଅନ୍ୟ ଉପାୟ କିଛି ନାହିଁ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ବେଶ୍, ଦେବଗଣଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ନିମନ୍ତେ ତୁମେ ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା କରିପାର, ମୁଁ ସେଥିରେ ବାଧା ଦେବି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତୁମେମାନେ ଯଦି ସଫଳକାମ ନ ହୁଅ···

କାମଦେବ—ଭୟ ନାହିଁ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର, ଆପଣଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରେ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ସଫଳ ହେବ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ଆସ ମୀନକେତୁ, ମୁଁ ତୁମର ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରୁଛି ।

(କାମଦେବ ସମ୍ମାନ ଜଣାଇ ଚାଲିଗଲେ)

କିନ୍ତୁ ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ! ମୋର ମନେହୁଏ···

(ଆସିଛନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ)

ଇନ୍ଦ୍ର—ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ! ମନେହୁଏ କିଛି ଅଘଟଣ ଘଟିଛି ନିଶ୍ଚୟ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ଅପମାନ···ଅସହ୍ୟ ଅପମାନ, ବାସବ ! ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଆଜି ଅପମାନରେ ଜର୍ଜରିତ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ଆପଣଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେବାର ଦୁଃସାହସ କରି କିଏ ନିଜର ସର୍ବନାଶକୁ ଡାକିଆଣିଲା, ଜାଣିପାରେ କି ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତର କନ୍ୟା ମନ୍ଦରା ଆଉ ତାଙ୍କର ସେନାପତି···

ଇନ୍ଦ୍ର—ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ! ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ଅପମାନିତ କରିବାର ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ପଦାନତ କାଳକେୟମାନଙ୍କର ହେଲା କିପରି ! ଓ, କବଚର ତପଃସିଦ୍ଧି ଆଶାରେ ସେମାନେ ଏ ଦୁଃସାହସ ନିଶ୍ଚୟ କରିଛନ୍ତି । ତା ନ ହେଲେ···? କିନ୍ତୁ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ, ଆପଣଙ୍କୁ ଅପମାନିତ କରିବାର କାରଣ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତର କନ୍ୟା ମନ୍ଦରାର ରୂପଲାବଣ୍ୟରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ମୁଁ ତାକୁ ବିବାହ କରିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲି···

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଆପଣ ଠିକ୍ କରିଛନ୍ତି, ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ! ଦୈତ୍ୟକନ୍ୟା ହୋଇଥାନ୍ତା ଦେବଭୋଗ୍ୟା···ଗନ୍ଧର୍ବରାଣୀର ସମ୍ମାନ ଲାଭ କରି ତାର ଦାନବ ଜନ୍ମ ସାର୍ଥକ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—କିନ୍ତୁ ସେହି ଦାନବ ସେନାପତି···

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ସେନାପତି···ସେନାପତି···ସେନାପତି ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଦାନବ ସେନାପତିର ଏତେଦୂର ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା···ଦେବକାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କଲା !

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—କେବଳ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିନାହିଁ ଦେବସେନାପତି, ସେ କ୍ରୋଧାନ୍ଧ ଦାନବ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବଙ୍କୁ ଯେଭଳି ଭାବେ ଧିକ୍କାର କଲା, ତା ସହ୍ୟ କରିବା କୌଣସି ଦେବତା ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ଏତେ ଦୂର ଅହଂକାର ! ବଜ୍ରପାଣି ବାସବର ଶକ୍ତି ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚାହେଁ ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଦାନବ ! ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ! ଅବିଳମ୍ବେ କାଳକେୟ ନଗରୀ ଆକ୍ରମଣ କରି କାଳକେୟ ଜାତିକୁ ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ କରିଦିଅ···ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯାଉ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ କାଳକେୟ ନଗରୀ । ଦେବତାର ଅପମାନ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ବଜ୍ର ଧାରଣ କରିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବେ ସହ୍ୟ କରିପାରେନା । ତମେ ଆସ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ, ତୁମ ଅପମାନର ପ୍ରତିଶୋଧ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ନେବି । ଆସ କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ମୋର ଆଦେଶ ପାଳନ କର ।

[ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଏବଂ କାର୍ତ୍ତିକେୟ ପ୍ରଣାମ କରି ବିଦାୟ ନେଲେ । ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର ଚମକିତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଅନ୍ତରାଳରେ ଦେଖି···]

ଇନ୍ଦ୍ର—ଦେବୀ ସୁରେଶ୍ୱରୀ ! ଅନ୍ତରାଳରେ କାହିଁକି ?

ଶଚୀ—ହଁ, ସୁରେଶ୍ୱରଙ୍କ ନ୍ୟାୟର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଶୁଣୁଥିଲି ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ନ୍ୟାୟ···ନିଷ୍ପତ୍ତି ?

ଶଚୀ—ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଅପମାନର ଏହାହିଁ କ'ଣ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିଶୋଧ ହେବ ?

ଇନ୍ଦ୍ର—ହଁ ଦେବୀ, ସେହି ଆତ୍ମଗର୍ବୀ ଦାନବମାନବମାନଙ୍କର ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ସେମାନଙ୍କୁ ଚିରଦିନ ଲାଗି ପଦାନତ କରି ନ ରଖିଲେ, ସେମାନେ ଏ ଅମରାବତୀରେ ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି କରିବେ ।

ଶଚୀ—ଏ କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ଅନ୍ୟାୟ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ଦୈତ୍ୟକନ୍ୟା ନିକଟରେ ପ୍ରେମ ନିବେଦନ କରି କାମାସକ୍ତ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ କ'ଣ ଠିକ୍ କରିଛନ୍ତି ? ସେ ଦୈତ୍ୟକନ୍ୟା ହେଲେ ବି ନାରୀ । ଯେଉଁ ଦେବତାମାନେ

ନାୟିକାଟକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଶିଖିନାହାନ୍ତି ସେଭଳି ଦେବତାମାନଙ୍କର କେବେହେଲେ ମଙ୍ଗଳ ହେବ ନାହିଁ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର !

ଇନ୍ଦ୍ର—ଦେବୀ ସୁରେଶ୍ୱରୀ, କିନ୍ତୁ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଯେ ଅପମାନିତ ।

ଶଚୀ—ସେ ନିଜେ ସେ ଅପମାନକୁ ବରଣ କରିନେଇଛନ୍ତି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! କହନ୍ତୁ ଦେବ, ଆପଣଙ୍କର କନ୍ୟା ପ୍ରତି କେହି ଯେବେ ଅସଦାଚରଣ କରିଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ଆପଣ କ'ଣ ତାକୁ କ୍ଷମା କରିଥାନ୍ତେ ?

ଇନ୍ଦ୍ର—କିନ୍ତୁ ଦେବୀ, ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଯେ ମୋର ଶରଣାପନ୍ନ···ମୋର ଆଶ୍ରିତ !

ଶଚୀ—ଆଶ୍ରିତ ! ଆଶ୍ରିତ ଯଦି ଅନ୍ୟାୟ କରେ, ସୁରେଶ୍ୱର କଣ ସେ ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେବେ ? ତାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବେ ? ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଯଦି ନିଜେ ଧର୍ମଚ୍ୟୁତ ହୁଅନ୍ତି ତା' ହେଲେ ଏ ଅମରାବତୀ ଶ୍ରୀହୀନ ହୋଇଯିବ···ସାରା ବିଶ୍ୱର ଧର୍ମ, ନ୍ୟାୟ, ଦୟା, କ୍ଷମା ସବୁ ଲୋପ ପାଇଯିବ । ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଅନ୍ୟାୟ କରିଛି । ତା'ର ଏହି ନିର୍ଲଜ୍ଜ ବ୍ୟବହାର ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଗନ୍ଧର୍ବସମାଜକୁ କଳଙ୍କିତ କରିବ । ଶାସ୍ତି ତା'ରହିଁ ପ୍ରାପ୍ୟ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ଦେବୀ ?

ଶଚୀ—ହଁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର, ନିରୀହ ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ଏ ଅତ୍ୟାଚାର ଶୁଭସୂଚକ ନୁହେଁ । ଆପଣ ଜ୍ଞାନୀ, ସଂଯମୀ···ନ୍ୟାୟ ବିତରଣ କରିବା ଆପଣଙ୍କର ଧର୍ମ । ଗୋଟିଏ ହୀନମତି ଗନ୍ଧର୍ବ କଥାରେ ଆତ୍ମସଂଯମ ହରାଇବା ଆପଣଙ୍କୁ ଶୋଭାପାଏନା, ଦେବେନ୍ଦ୍ର !

ଇନ୍ଦ୍ର—ମୋର ଭୁଲ ! ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବର ଭୁଲ ! ତୁମେ ଆଜି ଏ କ'ଣ କହୁଛ, ଦେବୀ ?

ଶଚୀ—ମୋର ଏ ଧୃଷ୍ଟତା ମାର୍ଜନା କରିବେ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ମୁଁ ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଜ ଅଜାଣତରେ କିଛି ଭୁଲ କରିଥାଏ, ତା'ହେଲେ କ୍ଷମା କରିବେ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—ନା ଦେବୀ, ମୋତେ ଟିକିଏ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଦିଅ । କିନ୍ତୁ ଦେବୀ, ତୁମର ଆଗମନର ଅଭିପ୍ରାୟ ତ ଜାଣିପାରିଲି ନାହିଁ···?

ଶଚୀ—ଶୁଣିଲି, ନରୋତ୍ତମ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଆଜି ଆପଣଙ୍କର ଅତିଥି ! ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ଫାଲ୍‌ଗୁନଙ୍କୁ ଦେଖିବାପାଇଁ ମୋ ମନରେ ପ୍ରବଳ ଆଗ୍ରହ ଜାଗିଛି, ଆଉ ସେଇଥିପାଇଁ ମୁଁ ସୁରେଶ୍ୱରଙ୍କର ଅନୁମତି ଗୃହେ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—(ହସି) ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଜଣେ ସାମାନ୍ୟ ମାନବକୁ ଦେଖିବାଲାଗି ସ୍ୱର୍ଗର ରାଣୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ଏତେ ବ୍ୟଗ୍ର ?

ଶଚୀ—ଆପଣ କହୁଥିଲେ ନା ଦେବ, ପାଣ୍ଡୁ ପତ୍ନୀ ମହାସତୀ କୁନ୍ତୀ ପୁତ୍ର ଲାଭ ଆଶାରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ଧପୂତ ମନରେ ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିଥିଲେ ··ଆଉ ଆପଣଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ସେ ଲାଭ କରିଥିଲେ ପୁତ୍ରରତ୍ନ ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ! ଅର୍ଜ୍ଜୁନ କ'ଣ ଆପଣଙ୍କର ପୁତ୍ର ନୁହେ ? ମୁଁ କ'ଣ ତା'ର ମାତା ନୁହେ ? ମାତାର ମନ କ'ଣ ପୁତ୍ରକୁ ଦେଖିବାପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହେବନାହିଁ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ?

ଇନ୍ଦ୍ର—(ହସି) ଯାଅ ଦେବୀ, ତୁମର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ । ମାତା ଓ ପୁତ୍ରର ମିଳନ ଲଗ୍ନରେ ତାକୁ ତୁମେ ଆଶୀର୍ବାଦ କର, ଦେବୀ, ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ଯେପରି ଭୁବନଜୟୀ ହୋଇ ଧର୍ମର ରକ୍ଷା କରୁ···ନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରୁ ।

ଶଚୀ—ସୁରେଶ୍ୱରଙ୍କର ଅସୀମ ଦୟା !

[ଦୁହେଁ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁ ହସୁଥିଲାବେଳେ ମଞ୍ଚରୁ ଆଲୁଅ ଲିଭିଗଲା]

ଷଷ୍ଠ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : ସୁମିତ୍ର—ସୁରଥ—ଅର୍ଜୁନ—ଉର୍ବଶୀ—ଶଚୀ

[ଅମରାବତୀ···ମନ୍ଦାକିନୀ ତୀରରେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସୁସଜ୍ଜିତ ବିଳାସ କକ୍ଷ···ସମୟ ରାତ୍ରି । ନିକଟରେ ଆଲଟ ପକାଉଥିଲେ ସୁମିତ୍ର ଓ ସୁରଥ । ବିଳାସ କକ୍ଷର ମୁକ୍ତ ବାତାୟନ ଦେଇ ଅର୍ଜୁନ ଅମରାବତୀର ଶୋଭା ଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ ।]

ଅର୍ଜୁନ—ସୁରେଶ୍ୱର ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅସୀମ ଦୟାରୁ ନଗଣ୍ୟ ମାନବ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ଆଜି ଅମରାବତୀର ଏ ଅପୂର୍ବ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦର୍ଶନ କରିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଲଭ କରି ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେକରୁଛି ।

ସୁମିତ୍ର—ଆପଣଙ୍କ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ହୋଇନାହିଁ ତ, ଧନଞ୍ଜୟ ?

ଅର୍ଜୁନ—(ହସି) ନା ସୁମିତ୍ର, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବଙ୍କର ଅତିଥିଶାଳାର ବିଳାସ କକ୍ଷରେ ମୁଁ ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦରେ ଅଛି । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ମୋର ବିଳାସର ସୁସଜ୍ଜିତ ସମ୍ଭାର···ସଙ୍ଗୀତମୁଖର ପଦ୍ମଗନ୍ଧା ମନ୍ଦାକିନୀର ଜଳବେଣୀ ଉପରେ ଶୁଭ୍ର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ଅଭିସାର···(ହାତରେ ଗୋଟିଏ ପାରିଜାତ ଧରି) ପୁଷ୍ପରାଜ ପାରିଜାତର ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ ସୁଷମା···ସୌରଭସିକ୍ତ ମଳୟର ଶାନ୍ତିପ୍ରଦାୟିନୀ ସ୍ପର୍ଶ···ଏସବୁ ମୁଁ କେବେ ଭୁଲିପାରିବ ନାହିଁ, ସୁମିତ୍ର !

ସୁରଥ—ଆପଣଙ୍କର ଚିତ୍ତବିନୋଦନ ନିମନ୍ତେ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣଯୌବନା ଅପ୍‌ସରାମାନେ ସର୍ବଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛନ୍ତି । ଅନୁମତି ପାଇଲେ ଆପଣଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ନୃତ୍ୟସଙ୍ଗୀତର ଆୟୋଜନ କରିବି, ଫାଲ୍‌ଗୁନ !

ଅର୍ଜୁନ—ନା ସୁରଥ, ବିଳାସର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ମୁଁ ନିଜକୁ ହଜାଇଦେବାକୁ ଚାହେଁନା । ମୋ ଜୀବନର ଚଲାପଥରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ନିର୍ମମ ଆହ୍ୱାନ ମୋତେ ଆଜି ବିଚଳିତ କରୁଛି । ସେ ଆହ୍ୱାନର ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନି ମୁହୁର୍ମୁହୁଃ ମୋର କର୍ଣ୍ଣକୁହରରେ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେଉଛି । ମୁଁ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ଫେରିଯିବି, ସୁରଥ, ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏବେ ବି ବାକି ରହିଛି ।

ସୁମିତ୍ର—ଆପଣ ବିଶ୍ରାମ କରନ୍ତୁ, ଧନଞ୍ଜୟ ! ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେବତାମାନଙ୍କ ସହ ଗୁରୁତର ପରାମର୍ଶରେ ମଗ୍ନ । ସେ ମନ୍ତ୍ରଣାକକ୍ଷରୁ ଫେରିଲା ପରେ···

ଅର୍ଜୁନ—ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ଗୁରୁତର ପରାମର୍ଶରେ ମଗ୍ନ ? କ'ଣ ହୋଇଛି, ସୁମିତ୍ର ?

ସୁରଥ—ଯୋଗମଗ୍ନ ନିବାତର ତପ ଭଗ୍ନ କରିବାକୁ ଦେବଗଣ କୈଳାସପତି ଶଙ୍କରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ପ୍ରତିକାର ବିଧାନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଆୟୋଜନ ଚାଲିଛି, ଫାଲ୍‌ଗୁନି !

ଅର୍ଜୁନ—(ହସି) ଭକ୍ତଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର ନିବାତର ତପୋଭଙ୍ଗ ଲାଗି ଆୟୋଜନ ! ଦେବଗଣ ନିରାଶ ହେବେ ସୁରଥ, ଶୂଳପାଣି ଆଶୁତୋଷ କେବେହେଲେ ତାଙ୍କର ଭକ୍ତକୁ ନିରାଶ କରିବେ ନାହିଁ । ନିବାତର ସେ ଉଗ୍ର ସାଧନା କେବେହେଲେ ନିଷ୍ଫଳ ହେବ ନାହିଁ । ଆଉ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ତା'ର ସେ କଠୋର ସାଧନାରେ ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ତାକୁ ମହାଶକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବେ ।

ସୁମିତ୍ର—(ଭୟରେ) ତା'ହେଲେ···!

ଅର୍ଜୁନ—ଭୟ ନାହିଁ ସୁମିତ୍ର, ଯୁଗେଯୁଗେ ଧର୍ମର ହିଁ ଉତ୍ଥାନ ହୋଇଛି, ଆଉ ପତନ ହୋଇଛି ଅଧର୍ମର । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେବତାମାନେ ଧର୍ମକୁ ଆଶ୍ରୟ କରିଥିବେ, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୟର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ତୁମେମାନେ ଯାଇ ବିଶ୍ରାମ ନିଅ । ଯାଅ···

[ସୁମିତ୍ର ଆଜ୍ଞ ସୁରଥ ବିଦାୟ ନେଲେ । ଅର୍ଜୁନ ଏକାକୀ । ସୁକୋମଳ ପୁଷ୍ପଶଯ୍ୟା ଉପରେ ନିଜର ଦେହଭାର ଲେଟାଇ ଶୋଇଗଲେ ଅର୍ଜୁନ । ଭାସିଆସିଲା ମୃଦୁ ସଙ୍ଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା···ନୂପୁରର ଝଙ୍କାର । ଆସିଲେ ଉର୍ବଶୀ । ଦେହରେ ଥିଲା ଅଭିସାରିକାର ରଙ୍ଗରାଗ । ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ମୁଗ୍‌ଧ ନୟନରେ ଚାହିଁରହିଲେ କେଇଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ତା'ପରେ କଣ୍ଠରେ ତାଙ୍କର ଫୁଟିଉଠିଲା ସଙ୍ଗୀତର ମୂର୍ଚ୍ଛନା···ପାଦଯୁଗଳରେ ନୃତ୍ୟର ଚଞ୍ଚଳତା । ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ନିଦ୍ରା ଭଗ୍ନ ହୋଇଛି । ନୟନଯୁଗଳରେ ବିସ୍ମୟର ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ···]

ଅର୍ଜୁନ—କିଏ ତୁମେ, ଦେବୀ, ଏଇ ନିର୍ଜ୍ଜନ ନିଶାର ନିଥର ଲଗ୍ନରେ ନୃତ୍ୟ-ସଙ୍ଗୀତର ଅପୂର୍ବ କମ୍ପନ ସୃଷ୍ଟି କଲ ?

ଉର୍ବଶୀ—(ସ୍ମିତ ହସି) ମୁଁ···ମୁଁ ଉର୍ବଶୀ ।

ଅର୍ଜୁନ—ଉର୍ବଶୀ···! ତୁମେ ସେହି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଶାଶ୍ୱତ ମୂର୍ତ୍ତି, ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ଯୌବନା ଉର୍ବଶୀ !

ଉର୍ବଶୀ—ହଁ, ଯାହାର ସାମାନ୍ୟତମ ସ୍ପର୍ଶ ପାଇଁ ଅମରାବତୀର ଅମରଗଣ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଉଠନ୍ତି, ମୁଁ ସେହି ନୃତ୍ୟପଟୀୟସୀ ଉର୍ବଶୀ ।

ଅର୍ଜୁନ—ପରିଚୟ ପାଇ ଧନ୍ୟ ହେଲି । କୁହ ଦେବୀ, କି ସେବା ମୁଁ ତୁମର କରିପାରେ ।

ଉର୍ବଶୀ—ସେବା ! ପ୍ରିୟଦର୍ଶନୀ ଉର୍ବଶୀର ଜନ୍ମ ଅନ୍ୟକୁ ଆନନ୍ଦ ଦେବାକୁ··· ଅନ୍ୟର ସେବା କରିବାପାଇଁ । ମୁଁ ତୁମର ସେବା ଚାହେଁନା, ଧନଞ୍ଜୟ, ମୁଁ ଚାହେଁ···

ଅର୍ଜୁନ— କୁହ ଦେବୀ, ସଙ୍କୋଚ କାହିଁକି ?

ଉର୍ବଶୀ—ତୁମେ ମୋର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିପାରିବ, ଧନଞ୍ଜୟ ?

ଅର୍ଜୁନ—ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନି ପାରିବନି ତ ଆଉ ପାରିବ କିଏ ? କୁହ ଦେବୀ, ମନକଥା ନିଃସଙ୍କୋଚରେ ପ୍ରକାଶ କର ।

ଉର୍ବଶୀ—ମନେଅଛି ଧନଞ୍ଜୟ, ସେଦିନ···ସେଦିନ ହିମାଚଳରେ ହୋଇଥିଲା ନବ ବସନ୍ତର ଆବିର୍ଭାବ । ରୁକ୍ଷ ଶିଳା ପ୍ରାଣରେ ଭରିଯାଇଥିଲା ପାରିଜାତର ସୁରଭି । ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ କବଚ ସମ୍ମୁଖରେ ମୁଁ ପରିବେଷଣ କରିଥିଲି ଋଷିମନଭୁଲା ନୃତ୍ୟ । ସେତିକିବେଳେ ତୁମ ସହିତ ମୋର ହୋଇଥିଲା ପ୍ରଥମ ପରିଚୟ···ଆଉ ଠିକ୍ ସେଇଦିନଠାରୁ ତୁମର ସ୍ମୃତିକୁ ସାଇତି ରଖି କେତେ ଯେ ବିନିଦ୍ର ରଜନୀ ମୋର ବିତିଛି, ତା ତୁମେ ଆଜି କଳ୍ପନା କରିପାରିବନି ।

ଅର୍ଜୁନ—ତୁମେ ଏ କ'ଣ କହୁଛ, ଦେବୀ !

ଉର୍ବଶୀ—ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କର, ଫାଲ୍‌ଗୁନି ! ମୋ ମନମନ୍ଦିରରେ ତୁମର ଏହି ଭୁବନମୋହନ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ମୁଁ ପ୍ରୀତିଅର୍ଘ୍ୟ ଦେଇ ସେଇ ଦିନଠାରୁ ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିଚାଲିଛି । ମିଳନର ସେହି ମାହେନ୍ଦ୍ର ଲଗ୍ନକୁ ମୁଁ ଏବେ ବି ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରୁଛି । ଏକ ତୃଷିତ ପ୍ରାଣ ନେଇ ଅତନୁର ପୁଷ୍ପଶର ମୋର ଦେହମନ-ପ୍ରାଣକୁ ଦଗ୍ଧ କରି ଚାଲିଛି । ମୋତେ ନିରାଶ କରନା, ଫାଲ୍‌ଗୁନି !

ଅର୍ଜୁନ—ଅମରବନ୍ଦିତା ଦେବୀ ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ନିକଟରେ ଏହି ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳତା ମୁଁ ଆଶା କରି ନ ଥିଲି । କାମଜୟୀ ଅର୍ଜୁନ ନିକଟରେ ପ୍ରେମଭିକ୍ଷା କରିବାକୁ ତୁମକୁ ଟିକିଏ ଲଜ୍ଜା ଲାଗିଲାନି ? ସାର୍ଥକ ନାରୀତ୍ୱ ତୁମର ବିଦ୍ରୋହ କରିଉଠିଲାନି ? ଗୋଟିଏ ପରପୁରୁଷ ନିକଟରେ ନିଜର ଦେହମନଯୌବନକୁ ଯେ ଅକାତରେ ସମର୍ପଣ କରିଦେଇପାରେ ସେ କେବେ ଉର୍ବଶୀ ହୋଇପାରେ ନା । ସେ ଗୋଟାଏ ଇତର ଗଣିକା, ପତିତା ।

ଉର୍ବଶୀ—ଫାଲ୍‌ଗୁନି, ତୁମେ ଶପଥ କରିଛ, ମୋର ମନୋବାଞ୍ଛା ନିଶ୍ଚୟ ପୂରଣ କରିବ ।

ଅର୍ଜୁନ—ନା, ନିର୍ଲଜ୍ଜଙ୍କ କାମନାର ପରିତୃପ୍ତି ପାଇଁ ଅର୍ଜୁନର ଜନ୍ମ ନୁହେ । ତୁମ ଭଳି ଗୋଟିଏ ପାପିନୀର କାମଲାଳସା ପୂର୍ତ୍ତି କରିବାକୁ କୃଷ୍ଣସଖା ପାର୍ଥ କେବେହେଲେ ସମର୍ଥ ହେବ ନାହିଁ । ତୁମେ ଚାଲିଯାଅ···

ଉର୍ବଶୀ—ଫାଲ୍‌ଗୁନ, ତୁମେ କଣ ମୋର ହୃଦୟର ଜ୍ୱାଳା ଅନୁଭବ କରିପାରୁନାହଁ ? ଅଭିସାରିକା ଉର୍ବଶୀର ସ୍ୱପ୍ନ କଣ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ରହିଯିବ ? ଆସ ପ୍ରିୟ, ଆମ ମିଳନର ମଧୁ ଇତିହାସ ଯୁଗ ଯୁଗ ଲାଗି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାକ୍ଷରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବ । ଧରାର ମାନବ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ଆଉ ଅମରବନ୍ଦିତା ଉର୍ବଶୀର ଅମର ପ୍ରେମର ମୂକ ସାକ୍ଷୀ ହେବେ ନକ୍ଷତ୍ରଖଚିତ ଆକାଶ ଆଉ ପୁଣ୍ୟତୋୟା ମନ୍ଦାକିନୀ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଅସମ୍ଭବ ! ବିଷ୍ଣୁ-ଉରୁସମ୍ଭବା ଉର୍ବଶୀ ଏତେ ଘୃଣ୍ୟା···ଏତେ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣମନା ! ତୁମେ ଖାଲି ନାରୀ ବୋଲି···ତା ନ ହୋଇଥିଲେ ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଆଜି ତୁମ ପ୍ରତି-ଉପଯୁକ୍ତ ଶାସ୍ତି ବିଧାନ କରିଥାଆନ୍ତା । ଯାଅ, ତୁମେ ମୋ ସମ୍ମୁଖରୁ ଚାଲିଯାଅ···

ଉର୍ବଶୀ—(କ୍ରୋଧଜର୍ଜରିତ ହୋଇ) ଚାଲିଯିବି ! ତେବେ ଶୁଣ ଗର୍ବୀ ଧନଞ୍ଜୟ, ଦେବବାଳା ଉର୍ବଶୀର ପବିତ୍ର ପ୍ରେମକୁ କଳୁଷିତ କାମନା ମନେକରି ତୁମେ ଆଜି ଯେଉଁଭଳି ଭାବେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଛ, ଅପମାନର ଯେଉଁ ନିର୍ମମ ଆଘାତ ଦେଇଛ, ତାର ପ୍ରତିଫଳ ତୁମକୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବଞ୍ଚିତା ଉର୍ବଶୀ ଆଜି ତୁମକୁ ଦେବ ଅଭିଶାପ···

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଅଭିଶାପ ? ଦିଅ ଅଭିଶାପ, ଦେବୀ ! ମୋର ବଂଶପିତା ପୁରୁରବାପତ୍ନୀ ଦେବୀ ଉର୍ବଶୀଙ୍କର ଅଭିଶାପକୁ ମୁଁ ହସି ହସି ଆଶୀର୍ବାଦ ସମ ଗ୍ରହଣ କରିବି । ତୁମେ ଯେ ମୋର ବଂଶମାତା, ମୋର ମାତୃପ୍ରତିମ···

(ଜାନୁପାତି ନତମସ୍ତକ ହେଲେ)

ଉର୍ବଶୀ—(ଅସହ୍ୟ ରାଗରେ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ତୁମେ ମୋତେ ବିଦ୍ରୂପ କରୁଛ···ମୋର ନାରୀତ୍ୱକୁ ଅପମାନ କରୁଛ ! ତେବେ ଶୁଣ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ, ଦେବବାଳା ଉର୍ବଶୀର ନିଷ୍ଠୁର ଅଭିଶାପ···ଯେଉଁ ପୌରୁଷ ପାଇଁ ତୁମେ ଆଜି ଏତେ ଗର୍ବ କରୁଛ, ଯାହା ପାଇଁ ଧରାର ନଗଣ୍ୟ ମାନବ ହୋଇ ସୁରକନ୍ୟାର ପ୍ରେମ ନିବେଦନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କଲ, ସେହି ଦୃପ୍ତ ପୌରୁଷ ତୁମର ଚିରଦିନ ଲାଗି ଲୋପ ପାଇବ । ତୁମେ ହେବ କ୍ଲୀବ, ପୁରୁଷତ୍ୱହୀନ ମାନବ ।

ଅର୍ଜୁନ—ଦେବୀ ! ଏ କି ଅଭିଶାପ ଦେଲ, ଦେବୀ !

ଉର୍ବଶୀ—ଆତ୍ମଗର୍ବୀ ଅର୍ଜୁନର ଏ ହେଉଛି ଏକମାତ୍ର ପୁରସ୍କାର ।

[କହି ଚାଲିଗଲାବେଳେ ଆସିଛନ୍ତି ଶଚୀ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଉର୍ବଶୀ ରହିଗଲେ]

ଶଚୀ—ଉର୍ବଶୀ ! ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଧର୍ମର ନଗଣ୍ୟ ମାନବ ମନେକରି ବିନାଦୋଷରେ ତୁମେ ଯେଉଁ ଅଭିଶାପ ଦେଇଛ ତା'ର ପ୍ରତିଫଳ ତୁମକୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୁଁ ତୁମକୁ ଅଭିଶାପ ଦେଉଛି, ଉର୍ବଶୀ ! ଯେଉଁ ନୃତ୍ୟକଳା ପାଇଁ ତୁମେ ଏତେ ଗର୍ବ କରୁଛ ସେଇ ନୃତ୍ୟକଳା ନୃତ୍ୟ ସମୟରେ ତୁମର ବିସ୍ମରଣ ହେବ···ପାଦ ତୁମର ଅଚଳ ହୋଇଯିବ··· ତୁମେ ଭୁଲିଯିବ ସ୍ୱର, ଲୟ, ଆଉ ତାଳ···ଦେବଲୋକରେ ତୁମେ ହେବ ଉପହାସର ପାତ୍ରୀ । ଯାଅ···

[ରୋଦନକଷାୟିତ ନେତ୍ରରେ ଉର୍ବଶୀ ଥରେ ଥରେ ଏବଂ ଥରେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଦ୍ରୁତପଦରେ ବିଦାୟ ନେଲେ ।]

ଅର୍ଜୁନ—ହେ କୃଷ୍ଣ, ହେ ସଖା, ଏ କି ମହାପରୀକ୍ଷା, ପ୍ରଭୁ ! କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜୁନ ଭାଗ୍ୟରେ ଶେଷରେ ଏଇ ଅଭିଶାପ···

ଶଚୀ—ଚିନ୍ତା କରନା ଫାଲ୍‌ଗୁନ !

ଅର୍ଜୁନ—କିଏ ତୁମେ, ଦେବୀ ?

ଶଚୀ—ମୁଁ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ।

ଅର୍ଜୁନ—ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ଦେବୀ ସୁରେଶ୍ୱରୀ ! ! ଏ ଅଧମ ସନ୍ତାନର ପ୍ରଣାମ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ, ମାତା ! (ପାଦ ଛୁଇଁଲେ)

ଶଚୀ—ଉଠ ବତ୍ସ ! ପରମପୁରୁଷ ହୃଷୀକେଶ ଯାହାର ସହାୟ···ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ଯାହାର ପିତା···ଗୋଟାଏ ସାମାନ୍ୟ ଅପସରାର ଅଭିଶାପ ତା'ର କିଛି କ୍ଷତି କରିପାରିବନି ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଆପଣ ତା'ହେଲେ···

ଶଚୀ—ମୁଁ ସବୁ ଶୁଣିଛି, ପୁତ୍ର, ମୁଁ ଅନ୍ତରାଳରେ ରହି ସବୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି । ଆଉ ସେଇଥିପାଇଁ ସେ କଳଙ୍କିନୀ ଅପ୍ସରାକୁ ମୁଁ ଦେଇଛି ଅଭିଶାପ । ମୁଁ ତୁମକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି, ପୁତ୍ର, ସେଇ କାମାସକ୍ତା ନାରୀର ଅଭିଶାପ ତୁମ ପାଇଁ ପୁଷ୍ପମାଳ୍ୟ ଭଳି ଆଶୀର୍ବାଦରେ ପରିଣତ ହେଉ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମାତା ! (ଆନନ୍ଦରେ)

ଶଚୀ—ହଁ, ପୁତ୍ର, ତୁମର ଏଇ ଦୀର୍ଘ ବନବାସ କାଳରେ ତୁମେ ଏକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଜ୍ଞାତବାସ କରିବ ବୋଲି ଦ୍ୟୂତକ୍ରୀଡ଼ାରେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଛ ; ଆଉ ସେତିକିବେଳେ ମାତ୍ର ସେଇ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଉର୍ବଶୀର ଅଭିଶାପ ତୁମକୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବୃହନ୍ନଳାର ଛଦ୍ମବେଶରେ ଭସ୍ମାଚ୍ଛନ୍ନ ବହ୍ନି ଭଳି ତୁମର ସେ ଶୁଦ୍ଧସୁବର୍ଣ୍ଣ ପୌରୁଷ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ପାଇଁ ନିର୍ବୀର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯିବ । ଆଉ ତା ପରେ···ସହସ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦୀପ୍ତି ନେଇ ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ଏଇ ମା'ର ଆଶୀର୍ବାଦରେ ହେବ ଭୁବନବିଜୟୀ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମାତା ! (କହି ପୁନର୍ବାର ପଦ ଧାରଣ କଲେ ।)

(ଆଶୀର୍ବାଦସୂଚକ ଇଙ୍ଗିତରେ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ହସୁଥିଲେ)

ଆଲୁଅ ଲିଭିଗଲା

ଅଷ୍ଟମ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ଗୁପ୍ତଚର—ମନ୍ଦରା—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ

[ଘନ ଜଙ୍ଗଲ । କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଆସୁଥିଲେ ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଏବଂ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ]

କାର୍ତ୍ତିକେୟ— (ଗୁଣଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ) ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ , ମୋର ଯେପରି ମନେହୁଏ ଏଇ ନିବିଡ଼ ନିଘଞ୍ଚ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ପଥହରା ହୋଇଛେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ନା ଦେବସେନାପତି, ଅଦୂରରେ ମୁଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରୁଛି କାଳକେୟ ନଗରୀରେ ପ୍ରବେଶ ତୋରଣରେ କାଳକେୟ ବୈଜୟନ୍ତୀ ପଥର ହିଲ୍ଲୋଳରେ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହେଉଛି । ଆଜି ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପୂର୍ବରୁ ଆମେ ବୋଧହୁଏ କାଳକେୟ ନଗରୀ ସୀମାରେ ପହଞ୍ଚିପାରିଥିବା ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ତା' ହେଲେ କାଲି ବାଳସୂର୍ଯ୍ୟର ଆରକ୍ତ ରଶ୍ମିରେଖା ଧରା ସ୍ପର୍ଶ କରିବା ପୂର୍ବରୁ କାଳକେୟ ନଗରୀକୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ଧ୍ୱସ୍ତ ବିଧ୍ୱସ୍ତ କରିଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—କିନ୍ତୁ ମୋର ଯାହା ମନେହୁଏ, କାଳକେୟବାହିନୀ ସୁରକ୍ଷିତ··· ସୁସଜ୍ଜିତ । ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଦାନବ ବାହିନୀ ଏତେ ସହଜରେ ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ପତନ ହେବାକୁ ଦେବେ ନାହିଁ। ଆମକୁ ହୁଏତ ଏକ ମହାସମରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଭୟ ନାହିଁ, ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ , ଦେବବାହିନୀ ମଧ୍ୟ ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରରେ ସୁସଜ୍ଜିତ । ଆଉ ସେ ଯୁଦ୍ଧ ପରିଚାଳନା କରିବେ ସ୍ୱୟଂ

ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ । ବିଜୟ ଆମର ସୁନିଶ୍ଚିତ । ତା ନ ହେଲେ ଦୈତ୍ୟକୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀ ମନ୍ଦାରୀ ତୁମର ଅଙ୍କଲକ୍ଷ୍ମୀ ହେବ କପରି ?

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ଦୈତ୍ୟକୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀ ମନ୍ଦାରୀ···ରୂପଲାବଣ୍ୟର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟମୟୀ ମୂର୍ତ୍ତି ମନ୍ଦାରୀ···! ତାର ସେ ଅମ୍ଳାନ ମୁଖଶ୍ରୀ ଦର୍ଶନ କଲା ପରଠାରୁ ମର୍ମେ ମର୍ମେ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି ଅତନୁର ନିର୍ମମ ଜ୍ୱଳନ···ବିରହର ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଯନ୍ତ୍ରଣା ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ମିଳନର ଅମୃତ ଲଗ୍ନ ଆଉ ଡେରି ନାହିଁ, ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ! ସେ ଉଦ୍ଧତ ଦୈତ୍ୟପତି ମହାଭଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରି ଦେବରାଜ ବାସବଙ୍କୁ ଦେବି ମହାର୍ଘ ଉପହାର । ଆଉ ରୂପଶ୍ରୀ ମନ୍ଦାରୀ ହେବ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁର କଣ୍ଠହାର ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—କଣ୍ଠହାର ! (ଆନନ୍ଦରେ) ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟଙ୍କର ଜୟ ହେଉ । (ଦୂରରୁ ଜଣଙ୍କୁ ଆସୁଥିବାର ଦେଖିପାରି) କେହି ଜଣେ ଏଆଡ଼େ ଆସୁଛି ବୋଧହୁଏ ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ହଁ, ବୋଧହୁଏ ଏଠାର ଅଧିବାସୀ ହେବ । ତା'ଠାରୁ କାଳକେୟ ନଗରୀର ଅବସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ବୁଝିନେଲେ କ୍ଷତି କଣ ?

[ଜଣେ ଅପରିଚିତ ଲୋକ ଆସିଛି । ସେ ଜଣେ କାଳକେୟ ଗୁପ୍ତଚର । ଶୀର୍ଣ୍ଣ ମଳିନ ବେଶ । ଲୋକଟି ଚାଲିଯାଉଥିଲା କିଛି ନ ଶୁଣିଲା ପରି । ତାକୁ ଦେଖି···]

ତୁମ ନାଁ କଣ ?

ଗୁପ୍ତଚର—(ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ ଏବଂ ଅଭିନୟରେ ଜଣାଇଦେଲା ଯେ ସେ ମୂକ ଏବଂ ବଧିର)

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—(ବଡ଼ ପାଟିରେ) ଆରେ, କାଳକେୟ ନଗରୀ ଦେଖିଛ ?

ଗୁପ୍ତଚର—(ଅଭିନୟରେ ଜଣାଇଲା ଯେ ସେ ମୂକ ଓ କାଲ)

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ମନେହୁଏ ଲୋକଟା ମୂକ ଏବଂ ବଧିର ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଆଉ ଭିକ୍ଷାର୍ଥୀ ମଧ୍ୟ । ଆଚ୍ଛା, ତୁମେ ଦୈତ୍ୟରାଜ ନିବାତଙ୍କ ନାମ ଶୁଣିଛ ? (ବଡ଼ପାଟିରେ)

ଗୁପ୍ତଚର—(ଅଭିନୟ)

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ଆଚ୍ଛା ! ତୁମେ ରାକ୍ଷସ···(ଅଭିନୟରେ ଦେଖାଇଲେ) ତୁମେ ରାକ୍ଷସରାଜ୍ୟକୁ ବାଟ ଦେଖିଛ ?

ଗୁପ୍ତଚର—(କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଯେପରି କରିଥିଲେ, ସେହିପରି କରି ଶେଷରେ ଜଣାଇଲା ଯେ ସେ କିଛି ବୁଝିପାରୁନାହିଁ)

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ନା, ଏହାଠାରୁ କୌଣସି ସମ୍ବାଦ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଆମକୁ ନିଜେ ଖୋଜି ବାହାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆସ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ, ଦେବବାହିନୀ ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବେ । କାଳକେୟ ନଗରୀର ପତନ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର ବିଶ୍ରାମ ନାହିଁ । ଆସ ।

[କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଚାଲିଗଲେ । ସେମାନେ ଗଲା ପରେ···]

ଗୁପ୍ତଚର—କାଳକେୟ ନଗରୀର ପତନ ? ଦେବଗଣ ତା'ହେଲେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର କାଳକେତୁ ନଗରୀ ଆକ୍ରମଣ କରିବେ । ଯାଏଁ, ଦୈତ୍ୟରାଜ ନିବାତଙ୍କୁ ଏ ସମ୍ବାଦ ଦେବା ମୋର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

(କହି ଦ୍ରୁତପଦରେ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

[ଏହି ସମୟରେ ବହୁଦୂରରୁ ଭାସିଆସିଛି କବଚଙ୍କ କଣ୍ଠରୁ । 'ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ' କ୍ଳାନ୍ତଶ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି ମନ୍ଦର୍ । ଆଖିରେ ତାଙ୍କର ଲୋତକର ବ୍ୟଥା । ଅମଳିନ ମୁଖଶ୍ରୀ ବିବର୍ଣ୍ଣ, ପାଣ୍ଡୁର···ହତାଶାର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ । ସେ ଆସିଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ପିତୃବ୍ୟ କବଚଙ୍କ ଶେଷ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ । ତା'ପରେ ସେ ହୁଏତ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବେ । କାରଣ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଦାନବ ସମାଜ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଉ ତାହା ସେ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । କବଚଙ୍କୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ସେ ଏହି ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ଦିଗରୁ ଆସିଛନ୍ତି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି···]

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିଏ ତୁମେ, ଦେବୀ ? ମନେହୁଏ ତୁମେ ଜଣେ ରାଜକନ୍ୟା ।

ମନ୍ଦରା—ନା, ମୁଁ ରାଜକନ୍ୟା ନୁହେଁ···ମୁଁ ଜଣେ ଅଭାଗିନୀ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଅଭାଗିନୀ ! ନେତ୍ରଯୁଗଳରେ ଅଶ୍ରୁର ଝରଣା···କଣ୍ଠରେ ଅଜସ୍ର କୋହର କାକଳି···ମୁଖକମଳଟିରେ ବେଦନାର ପ୍ରଲେପ···କୁହ ଦେବୀ, କଣ ହୋଇଛି ତୁମର ? କେହି ଯଦି ତୁମ ପ୍ରତି କୌଣସି ଅନ୍ୟାୟ କରିଥାଏ, ତା' ହେଲେ ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ମୁଁ ତାର ଶାସ୍ତି ବିଧାନ କରିବି । ନାରୀର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରିବା ହେଉଛି କ୍ଷତ୍ରିୟର ଧର୍ମ ।

ମନ୍ଦରା—(ମୁଗ୍ଧ ନୟନରେ ଦେଖୁଥାଏ) ଆପଣ ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମୋ ଉପରେ ଭରସା ରଖ, ଦେବୀ ! ତୁମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରାପଦ··· ଭୟର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ନିଃସଙ୍କୋଚରେ ମନକଥା ପ୍ରକାଶ କର, ଦେବୀ !

ମନ୍ଦରା—ଆପଣ କୌଣସି ଦେବତା ନୁହନ୍ତି ତ ? (ଆତଙ୍କରେ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—(ହସି) ନା, ଏ ଧରାର ମୁଁ ଜଣେ ସାମାନ୍ୟ ମାନବ । କିନ୍ତୁ ତୁମର ପରିଚୟ ଜାଣିପାରିଲି ନାହିଁ, ତ ଦେବୀ ?

ମନ୍ଦରା—ମୁଁ କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତଙ୍କର କନ୍ୟା । ମୋ ନାଁ ମନ୍ଦରା ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—(ଆନନ୍ଦରେ) ମନ୍ଦରା ! ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚ ତୁମର ପିତୃବ୍ୟ ?

ମନ୍ଦରା—ହଁ । ଆପଣ ମୋର ପିତୃବ୍ୟଙ୍କୁ ଚିହ୍ନନ୍ତି ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ହଁ, ସେ ମୋର ଅତି ଅନ୍ତରଙ୍ଗ···ଆଉ ମୁଁ ହେଉଛି ତାଙ୍କର ଜାଗ୍ରତ ପ୍ରହରୀ । ଏଥର କେହି ଯଦି ତାଙ୍କର ତପଃ ଭଙ୍ଗ କରିବାର ଅପଚେଷ୍ଟା କରେ, ସେ ଦେବତା ହେଉ ବା ଗନ୍ଧର୍ବ ହେଉ, ଯକ୍ଷ ହେଉ ବା କିନ୍ନର ହେଉ, ମୁଁ କେବେହେଲେ ତାକୁ କ୍ଷମା ଦେବି ନାହିଁ । ମୁଁ ଏଇ ଗାଣ୍ଡୀବ ଛୁଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଛି, ନିର୍ବିଘ୍ନରେ କବଚଙ୍କର ତପଃସିଦ୍ଧି ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ହେବି ତାଙ୍କର ସତର୍କ ପ୍ରହରୀ ।

ମନ୍ଦରା—ଆପଣ···ଆପଣ ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ! (ଲଜ୍ଜାରେ ମୁହଁ ତଳକୁ ନେଲେ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—(ହସି) ହଁ, ଦେବୀ ! ମୁଁ ହେଉଚ୍ଛି ସେହି ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନି । କିନ୍ତୁ ଦେବୀ ! ରାଜକନ୍ୟା ମନ୍ଦରା ଏ ହିମାଳୟର ତଟଦେଶରେ କାହିଁକି ?

ମନ୍ଦରା—ଦେବତାମାନଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଦାନବକୁଳ ଆଜି ହାହାକାର କରୁଛନ୍ତି । ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଦେବତାମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବାର ଶକ୍ତି ଦାନବମାନେ ଆଜି ହରାଇ ବସିଛନ୍ତି । ଦେବତାମାନଙ୍କର କାମନାଯଜ୍ଞରେ ଦୈତ୍ୟକନ୍ୟାଗଣ ଝାସ ନ ଦେଲେ ସେମାନେ କାଳକେୟ ନଗରୀ ଆକ୍ରମଣ କରିବେ । ଆଉ···

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଦେବତାମାନଙ୍କର ଏତେଦୂର ପତନ ହୋଇଛି ! ସେମାନେ ଏତେଶୀଘ୍ର ଧର୍ମ ଅଧର୍ମର ସୀମାରେଖାକୁ ଭୁଲିଗଲେ ! ଭୁଲିଗଲେ ପାପ ଆଉ ପୁଣ୍ୟର ପ୍ରଭେଦ !

ମନ୍ଦରା—ଆଉ ସେହିମାନଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ ମୁଁ ଆସିଥିଲି ପିତୃବ୍ୟ କବଚଙ୍କର ଶେଷଦର୍ଶନ ପାଇଁ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଶେଷ ଦର୍ଶନ ?

ମନ୍ଦରା— ହଁ, ଶେଷ ଦର୍ଶନ । ଏ ଜୀବନ ପ୍ରତି ମୋର ଆଉ କୌଣସି ମମତା ନାହିଁ । କାରଣ, ଇତର ଗନ୍ଧର୍ବ ନିକଟରେ ମୁଁ କେବେହେଲେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିପାରିବିନି । ଆଉ ଯଦି ଆତ୍ମସମର୍ପଣ ନ କରେ ତେବେ ଦେବତାମାନେ ନିଶ୍ଚୟ କାଳକେୟ ନଗରୀ ଆକ୍ରମଣ କରି ତାକୁ ଛାରଖାର କରିଦେବେ । ସେଇଥିପାଇଁ···

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଆଉ, ଦେବୀ ! ଗର୍ବୀ ଦେବତାଗଣ ଏ ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିଫଳ ନିଶ୍ଚୟ ଭୋଗ କରିବେ । ଆତ୍ମଜୟୀ କବଚ ଉଗ୍ରତମ ପାରାୟଣ ଶେଷ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କର ସାଧନାର ସମାପ୍ତି ପଥରେ । ହୁଏତ ଆଉ କେଇଟା ଦିନ ପରେ ତାଙ୍କର ସେଇ ଉଗ୍ର ସାଧନାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ସେ ଲାଭ କରିବେ ମହାଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ଶଙ୍କର ତ୍ରିଶୂଳ ।

ମନ୍ଧରା—ଭଗବାନ ଶଙ୍କର ତାଙ୍କୁ ଶକ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ, ସେ ଯେପରି ଏ ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବେ ।

(ଏହି ସମୟରେ ଶୁଣାଗଲା ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଶୁଣୁଛି, ଶୁଣୁଛି ମନ୍ଧରା, ପିତୃବ୍ୟ କବଚଙ୍କ ମନ୍ଦ୍ର ଗମ୍ଭୀର କଣ୍ଠରେ ଭଗବାନ ଶଙ୍କରଙ୍କର ମହାମନ୍ତ୍ର ? ତାଙ୍କ ସହିତ ତୁମର ଦେଖା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ, ଦେବୀ ! ନିର୍ବିକଳ୍ପ ଯୋଗରେ ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ । ତୁମେ ନିର୍ଭୟରେ ରାଜପ୍ରାସାଦକୁ ଫେରିଯାଅ ।

ମନ୍ଧରା—ନା, ନା, ମୁଁ ଆଉ ରାଜପ୍ରାସାଦକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଚାହେଁନା । ମୁଁ ଫେରିଗଲେ, ମୋତେ ପାଇବା ଆଶାରେ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବ ଯୁଦ୍ଧ, ହତ୍ୟା ଆଉ ରକ୍ତପାତର ବିଭୀଷିକା ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିଛି ହେବନି, ଦେବୀ ! ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତିରୁ ମୁଁ ତୁମର ଶରୀରରକ୍ଷାର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲି । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଗାଣ୍ଡୀବ ଧାରଣ କରିଥିବି, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେହି ତୁମକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରିବେନାହିଁ । ତୁମେ ନିର୍ଭୟରେ ଫେରିଯାଅ । ଦେବତାମାନେ ଯଦି କାଳକେୟ ନଗରୀ ଆକ୍ରମଣ କରନ୍ତି, ତେବେ ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ନିଜର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଦେଇ ତାର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବ । ଯାଅ ଦେବୀ, ଏ ସମ୍ମୋହନ ଶର ତୁମର ରକ୍ଷାକବଚ ହେବ । (କିଛି ଶର ସନ୍ଧାନ କଲେ···)

(ମନ୍ଧରା ସଲଜ୍ଜ ନୟନରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ଚାହିଁ ବିଦାୟ ନେଲେ । ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ତାଙ୍କର ଯିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁଥିଲେ···ଭାସିଆସୁଥିଲା ଅଦୂରରୁ ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ···)

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧାର

ନବମ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : ମହାଦେବ—ପାର୍ବତୀ—କୃଷ୍ଣ କବଚ—

[କୈଳାସ ପାଦଦେଶରେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ କବଚ ···କଣ୍ଠରେ ତାଙ୍କର "ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ" । କୈଳାସର ଶିଖର ଦେଶରେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ଯୋଗେଶ୍ୱରଙ୍କ ପାଖରେ ଦେବୀ ପାର୍ବତୀ । ହଠାତ୍ ଗିରିଶ୍ରେଣୀ ଆନ୍ଦୋଳିତ ହୋଇଉଠିଛି]

ପାର୍ବତୀ—ଏ କ'ଣ ପ୍ରଭୁ ! ଅକସ୍ମାତ୍ ମହାମେରୁ କୈଳାସ ଥରିଉଠିଲା କାହିଁକି ? ଗିରିରାଜ ହିମାଳୟ ବକ୍ଷରେ ଏ କି ଅଦ୍ଭୁତ କମ୍ପନ ? ଏ କ'ଣ ଏକ ମହାପ୍ରଳୟର ପୂର୍ବାଭାସ, ପ୍ରଭୁ ?

ମହାଦେବ—(ଆଖି ଖୋଲି ମନ୍ଦ ହସି) ନା, ଦେବୀ ! ଭକ୍ତଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚର ତପଃନିଷ୍ଠାରେ ହିମାଚଳ ଆଜି ଆନ୍ଦୋଳିତ···ଗିରିଶ୍ରେଣୀ ଆଜି ପ୍ରକମ୍ପିତ । ଭକ୍ତର ଭକ୍ତିପୂତ କାତର ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କରଙ୍କର ଆସନ ଆଜି ଥରିଉଠିଛି । ମୁଁ ଆଜି ପ୍ରସନ୍ନ, ଦେବୀ ! କବଚର ମନୋବାଞ୍ଛା ନିଶ୍ଚୟ ପୂରଣ ହେବ ।

ପାର୍ବତୀ—କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ, ସେହି ଅସଂଯମୀ ଦାନବ ହାତରେ ରୁଦ୍ରଶକ୍ତି ସମର୍ପଣ କଲେ ସେ ହୁଏତ ସେହି ମହାଶକ୍ତି ବଳରେ ବଳୀୟାନ ହୋଇ ବିଶ୍ୱର ଅନିଷ୍ଟ ସାଧନ କରିବ । ଆତ୍ମଜ୍ଞାନହୀନ ଦୈତ୍ୟ କେବେହେଲେ ରୁଦ୍ରଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରେନା ।

ମହାଦେବ—(ହସି) କଠୋର ତପସ୍ୟା ଆଉ ଉଗ୍ର ସାଧନା ବଳରେ କବଚ ଆଜି ଇନ୍ଦ୍ରିୟଜୟୀ···ଆତ୍ମଜ୍ଞାନୀ । କାମଜୟୀ ନରୋତ୍ତମ ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ସେ ଗୁରୁରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଆଉ ଗୁରୁଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ଦେବବାଳା

ଉର୍ବଶୀ ଆଜି ତା ନିକଟରେ ପରାଜିତା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବଙ୍କର ସମସ୍ତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି···ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି ଅତନୁର ପୁଷ୍ପଶର ।

ପାର୍ବତୀ—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ସାମାନ୍ୟ ଦୈତ୍ୟ ହୋଇ···

ମହାଦେବ—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ, ଦେବୀ ! କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଯାହାର ସହାୟ, ତା'ର ତପଃଭଙ୍ଗ କରିବାକୁ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ କେହିହେଲେ ସମର୍ଥ ହେବେ ନାହିଁ ।

ପାର୍ବତୀ—ତା'ହେଲେ···

ମହାଦେବ—ଯୁଗେ ଯୁଗେ ମୁଁ ଭକ୍ତବତ୍ସଳ, ଦେବୀ, ମୋର ଭକ୍ତକୁ ମୁଁ କେବେ କ'ଣ ନିରାଶ କରିପାରେ !

(କବଚଙ୍କ କଣ୍ଠରୁ ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ଭାସିଆସିଛି ଶିବପଞ୍ଚାକ୍ଷର)

ଶୁଣୁଛି, ଶୁଣୁଛି ଦେବୀ, ଭକ୍ତଶ୍ରେଷ୍ଠ କବଚର ଆକୁଳ ପ୍ରାର୍ଥନା···ତା'ର ସେ ମର୍ମଭେଦୀ ବ୍ୟାକୁଳ ନିବେଦନ···?

ପାର୍ବତୀ—କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ, ଦାନବ ହସ୍ତରେ ମହାଶକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଥରେ ଦେବତାମାନଙ୍କ କଥା ଚିନ୍ତା କରିଛନ୍ତି ? ଦାନବ କବଚ ଶିବକୃପା ଲାଭ କରି ଯଦି ଦେବତାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର ଆରମ୍ଭ କରେ, ତା'ହେଲେ···?

ମହାଦେବ—ମୁଁ ନିରୁପାୟ, ଦେବୀ ! ଭକ୍ତର କାତର ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ଏଡ଼ିଦେବାର ଶକ୍ତି ମୋର ନାହିଁ । ଭକ୍ତର ହୃତ୍‌ପଦ୍ମରେ ମୁଁ ଆଜି ବନ୍ଦୀ···ମୁଁ ଯେ ତାର ଦାସ ।

ପାର୍ବତୀ—(ହସି) ସାଧକ ଯଦି ତପଃସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଛି, ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବର ଯଦି ତା' ଉପରେ ପ୍ରସନ୍ନ, ତେବେ ମୁଁ ସେଥିରେ ବାଧା ଦେବି କାହିଁକି ? ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆନନ୍ଦରେହିଁ ମୋର ପରମ ତୃପ୍ତି । ଭକ୍ତର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରନ୍ତୁ, ପ୍ରଭୁ !

ମହାଦେବ—ଅଚିରେ ତା'ର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ, ଦେବୀ ! କିନ୍ତୁ···

(ଏଇ ସମୟରେ ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସହ ଅନ୍ୟ ଦେବତାମାନେ ଆସିଛନ୍ତି)

ଇନ୍ଦ୍ର—ଭଗବାନ ଶଙ୍କରଙ୍କର ଜୟ ହେଉ ।

(ସମସ୍ତ ଦେବତାମାନେ ପ୍ରଣାମ କଲେ)

ମହାଦେବ—ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ଏ ଅସମୟରେ ଦେବଗଣଙ୍କ ଆଗମନ ?

ଇନ୍ଦ୍ର—ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କର ଯେ ସ୍ୱୟଂ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ । ସବୁ ତ ଜାଣନ୍ତି, ପ୍ରଭୁ ! ଦାନବ କବଚ ଆଜି ମହାଶକ୍ତି ଲଭ ଆଶାରେ ଉଗ୍ର ତପସ୍ୟାରେ ମଗ୍ନ । ତାର ତପସ୍ୟାରେ ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଯଦି ତାଙ୍କୁ ରୁଦ୍ରଶକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ତା'ହେଲେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ନିର୍ଯାତନାର ସୀମା ରହିବ ନାହିଁ । ସେ ମୂର୍ଖ ଦାନବ ଅମରାବତୀକୁ ଛାରଖାର କରିଦେବ । ସେଥିପାଇଁ ଦେବଗଣ ଆଜି ଆପଣଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ । ଆପଣ ଦେବଦେବ ମହାଦେବ । ଆପଣ ଚାହିଁଲେ···

ପାର୍ବତୀ—ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ଠିକ୍ କହୁଛନ୍ତି, ପ୍ରଭୁ ! ଦେବତାମାନଙ୍କ ଇଷ୍ଟ ଚିନ୍ତା କରିବା ହେଉଛି ଆପଣଙ୍କର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ସେମାନେ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶରଣାପନ୍ନ ।

ମହାଦେବ—ଭକ୍ତର ସାଧନାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ମୁଁ ଦେବତାମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ କରିପାରିବି ନାହିଁ, ଦେବୀ ! ଭକ୍ତର ଦୁଃଖ ଯଦି ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ସଦାଶିବ ନ ବୁଝିବେ, ଆଉ ବୁଝିବ କିଏ ?

ଇନ୍ଦ୍ର—କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ, ଜଣେ ସାମାନ୍ୟ ଦାନବ ହାତରେ ଦେବତାଗଣ ଲାଞ୍ଛିତ ହେବେ, ଦେବକନ୍ୟାଗଣ ନିର୍ଯ୍ୟାତିତା ହେବେ, ଆଉ ଆପଣ ଜଣେ ନୀରବ ଦର୍ଶକ ଭାବରେ ସେ ଜଘନ୍ୟ ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ସହ୍ୟ କରିବେ ?

ମହାଦେବ—ଦେବତାମାନଙ୍କର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ ମୁଁ ମୋ ଭକ୍ତର ଅସମ୍ମାନ କରିପାରିବିନାହିଁ, ବାସବ !

ଇନ୍ଦ୍ର—କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ, ମୋର ଯେପରି ମନେହେଉଛି, ଅଦୂର ଭବିଷ୍ୟତରେ ମହା-ପ୍ରଳୟର ଉତ୍ତାଳ ଲହରୀ ମାଡ଼ିଆସିବ···ସୃଷ୍ଟିରେ ହେବ ଧ୍ୱଂସର ତାଣ୍ଡବ । ହେ ପ୍ରଳୟର ଦେବତା, ଆପଣ ଏ ସୁନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟିକୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ, ପ୍ରଭୁ, ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ଏଇ ଆଶ୍ରିତ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ।

[ସମସ୍ତ ଦେବତା ଜାନୁ ପାତି ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ]

ମହାଦେବ—ପ୍ରଳୟ ନ ହେଲେ ସୃଷ୍ଟି ଯେ ଅସମ୍ଭବ, ବାସବ ! ମୁଁ ଯେ ଧ୍ୱଂସର ଦେବତା···ମହାକାଳ ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବର । ତୁମେ ଆସ, ବାସବ !

ଦେବତାଗଣ—ମାତା !

ପାର୍ବତୀ—ତୁମେ ଆସ, ପୁରନ୍ଦର ! (ଦେବଗଣ ଚାଲିଗଲେ । ପାର୍ବତୀ ମହାଦେବଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସି) ପ୍ରଭୁ !

ମହାଦେବ—ଭକ୍ତଶ୍ରେଷ୍ଠ କବଚର କାତର ପ୍ରାର୍ଥନା ମୋତେ ଆଜି ବିଚଳିତ କରିଛି, ଦେବୀ !

[ଦେବତାମାନେ ମନଦୁଃଖରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଫେରିଗଲେ । ପରେ ପରେ ଅଦୂରରୁ ଭାସିଆସିଲା ବଂଶୀଧ୍ୱନି, କବଚ କଣ୍ଠରେ ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟ ··]

ପାର୍ବତୀ—ଏ କ'ଣ, ପ୍ରଭୁ ? ଏ ଯେ ବଂଶୀଧ୍ୱନି ! ବଂଶୀଧାରୀ କୃଷ୍ଣ ବୋଧହୁଏ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଦର୍ଶନ ଲାଗି ଆସୁଛନ୍ତି ।

ମହାଦେବ—ଏ ଅସମୟରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଆଗମନ···(ହସିଲେ)

[ଆସିଛନ୍ତି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ]

କୃଷ୍ଣ—ମହାକାଳ ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବରଙ୍କ ଚରଣଯୁଗଳରେ ଧରାର ନଗଣ୍ୟ ମାନବ କୃଷ୍ଣ ଆଜି ତା'ର ପ୍ରଣତି ଜଣାଉଛି । (ପ୍ରଣାମ କଲେ)

ମହାଦେବ—ଏ କ'ଣ, ବନମାଳୀ ! ଆପଣ ଧରାର ମାନବ ହେଲେ ବି ସ୍ୱୟଂ ନାରାୟଣ···ବୈକୁଣ୍ଠବିହାରୀ କମଳାପତି ବିଷ୍ଣୁ । ଏ ଛଳନା କାହିଁକି, ପ୍ରଭୁ ? ଦେଖୁଛ, ଦେଖୁଛ ଦେବୀ, ବଂଶୀଧାରୀଙ୍କର କଥାର ଚାତୁରୀ !

ପାର୍ବତୀ—ଅପୂର୍ବ···ଅପୂର୍ବ ଏ ମିଳନ ! ହରି ଆଉ ହର, ପରମାତ୍ମା ଆଉ ମହାକାଳଙ୍କର ଏ ଅପୂର୍ବ ମିଳନ ଦେଖି ନେତ୍ର ମୋର ଆଜି ପବିତ୍ର ହେଲା···ଯୁଗ ଯୁଗର ସ୍ୱପ୍ନ ଆଜି ମୋର ସଫଳ ହେଲା । ସେଇ ଚିର-ବାଞ୍ଛିତ ପଦ୍ମପାଦରେ ମୁଁ ପ୍ରଣତି ଜଣାଉଛି, ପ୍ରଭୁ !

କୃଷ୍ଣ—(ହସି) ଏ କ'ଣ ଦେବୀ ! ସାମାନ୍ୟ ମାନବ ମୁଁ···ଗୋପାଳକ । କେତେ ପୁଣ୍ୟ ଫଳରେ ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କର ଆଉ ପ୍ରକୃତି-ରୂପିଣୀ ଦେବୀ ଭବାନୀଙ୍କର ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରିଛି । ଛଳନା କ'ଣ ମୁଁ ଜାଣେନା, ଦେବୀ !

ମହାଦେବ—ହେ କେଶବ, ବିନାକାର୍ଯ୍ୟରେ ହୃଷୀକେଶ ଯେ ମୋର ଦର୍ଶନ ପାଇଁ କୈଳାସକୁ ଆଗମନ କରିଛନ୍ତି, ଏ କଥା ତ ମୋର କାହିଁ ମନେହୁଏନା ।

କୃଷ୍ଣ—(ହସି) ମନେହୁଏ, ଯୋଗେଶ୍ୱର ଆଜି ବିଚଳିତ । ହୁଏତ କୌଣସି ଭକ୍ତର କାତର ପ୍ରାର୍ଥନା ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ଅନମନା କରିଛି ।

ମହାଦେବ—(ହସି) ସବୁ ତ ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି, ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ! ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରିୟସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସାହାଯ୍ୟରେ କବଚର ତପଃସିଦ୍ଧି ଘଟାଇ ଆପଣ ମୋତେ ବର ଦାନ କରିବାକୁ ଆଜି ବାଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମନେରଖନ୍ତୁ ଚକ୍ରପାଣି, ମହାଶକ୍ତି ଲାଭ କରି କବଚ ଯଦି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ହୁଏ, ତେବେ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରିୟସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ କହିବେ ସେ କବଚର ଉପଯୁକ୍ତ ଶାସ୍ତିବିଧାନ କରିବ ।

କୃଷ୍ଣ—(ହସି ହସି) ଏ କି ଅପବାଦ, ଯୋଗେଶ୍ୱର ! କବଚ କିଏ, ମୁଁ ଜାଣେନା । ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସହିତ ମୋର ସାକ୍ଷାତ ବି ହୋଇନାହିଁ । ଅଥଚ···

ମହାଦେବ—ଛଳନାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, କେଶବ ! ଲୀଳାମୟଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ନିଶ୍ଚୟ ପୂରଣ ହେବ ।

କୃଷ୍ଣ—ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତୁ, ତ୍ରିଲୋଚନ, ମୁଁ ଏ ସବୁ କିଛି ଜାଣେନା । କିନ୍ତୁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ସହିତ ମୋର ଯଦି ଦେଖାହୁଏ, ତେବେ ମୁଁ ତାକୁ ଭର୍ତ୍ସନା କରିବି । ଆଉ କବଚ ଯଦି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ହୁଏ ତେବେ ମୋର ଚକ୍ରା

କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ସେ ବା ମୋର କ'ଣ କ୍ଷତି କରିବ ? ମୁଁ ଯେ ଜଣେ ଗୋପାଳକ···ଯମୁନାକୂଳରେ ବଂଶୀ ବଜାଇ ଦିନ ମୋର ବେଶ୍ ଆନନ୍ଦରେ କଟିଯିବ ।

ମହାଦେବ—ହେ ଲୀଳାମୟ କୃଷ୍ଣ ! ଆପଣଙ୍କୁ ବୁଝିବା ଆଉ ବୁଝାଇବାର ଶକ୍ତି ଏ ଯାଏ ବି ମୋର ହେଲନାହିଁ । ତଥାପି ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ପରାମର୍ଶ ଗୃହେ । ଦାନବ କବଚକୁ ମହାଶକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଅନୁମତି ଭିକ୍ଷା କରୁଛି ।

କୃଷ୍ଣ—ମୋର ଅନୁମତି ଭିକ୍ଷା ! ମୋତେ ଲଜ୍ଜା ଦିଅନ୍ତୁନି, ଭୋଳାନାଥ ! ଶୁଣିଛି, ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଦୁର୍ବ୍ୟବହାରରେ କବଚ ଲାଞ୍ଛିତ ଆଉ ଅପମାନିତ । ଆଉ ସେଇ ଅପମାନର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାପାଇଁ ତା'ର ଏ ଉଗ୍ର ସାଧନା । ଦେବଦେବ ମହେଶ୍ୱର ଯଦି ତା'ର ତପସ୍ୟାରେ ପ୍ରସନ୍ନ, ତେବେ ମୋର କିଛି କହିବାର ନାହିଁ ।

ମହାଦେବ—କିନ୍ତୁ ମୋର ଆଶଙ୍କା ହୁଏ···

କୃଷ୍ଣ—ବିଶ୍ୱନାଶୀ ରୁଦ୍ରଶକ୍ତି ଲାଭ କଲା ପରେ କବଚ ଯଦି ଅତ୍ୟାଗ୍ରହୀ ହୁଏ, ଆଉ ରୁଦ୍ରଶୂଳର ଅସମ୍ମାନ କରେ ତେବେ ତାର ମୃତ୍ୟୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

ମହାଦେବ—ଅସମ୍ଭବ । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦାନବ କବଚ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଧାରଣ କରି ରୁଦ୍ରତେଜରେ ତେଜୋଦ୍ଦୀପ୍ତ ଥିବ, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'ର ମୃତ୍ୟୁ ଅସମ୍ଭବ ।

କୃଷ୍ଣ—(ହସି) ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ପାଶୁପତ କ'ଣ ଶକ୍ତିହୀନ ? ଶକ୍ତିପତି ଶଙ୍କରଙ୍କ ହାତରେ ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଶୁପତ ଶୋଭା ପାଉଥିବ, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଶଙ୍କାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ, ଦେବ ! (ହଠାତ୍) ଏ କ'ଣ ! ଏ ଯେ ରୁଦ୍ର ପ୍ରଭଞ୍ଜନ···ଅସହ୍ୟ ଉତ୍ତାପ··· ଆନ୍ଦୋଳିତ ମହାମେରୁ···ଅଚଳ କୈଳାସ···(ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ)

ମହାଦେବ—(ଆନନ୍ଦରେ) ମୋର ପ୍ରିୟ ଭକ୍ତ କବଚର ଆଜି ତପଃସିଦ୍ଧି ହୋଇଛି, କେଶବ, ଆତ୍ମଜୟୀ ଭକ୍ତଶ୍ରେଷ୍ଠ କବଚ ଆଜି ସିଦ୍ଧିଲାଭ କରିଛି ।

ହେ ମୋର ପ୍ରିୟ ଭକ୍ତ କବଚ ! ଆଖି ଖୋଲ, ସମ୍ମୁଖରେ ତୁମର ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ । ମହାକାଳ ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବର ଆଜି ପ୍ରସନ୍ନ । ତୁମର ସେ ଅପୂର୍ବ ସାଧନାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ମୁଁ ତୁମକୁ ପ୍ରଦାନ କରୁଛି, ତୁମର ଚିର ଈପ୍‌ସିତ ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ଶଙ୍କର ତ୍ରିଶୂଳ ।

[ଶିବଙ୍କ ହସ୍ତରେ ତ୍ରିଶୂଳର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଛି । ସେ ଜ୍ୟୋତିରେ ଦଶଦିଗ ଆଲୋକିତ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ କରି ଶିବଶୂଳ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଗାମୀ ହେଉଛି]

ମହାଦେବ—ବିଶ୍ୱନାଶୀ ମହାଶକ୍ତି ଲଭ କରି ବିଶ୍ୱର କଲ୍ୟାଣ କର, କବଚ !

[ଭଗବାନ ଶଙ୍କର କବଚକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ପରେ ପରେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି]

କବଚ—ମହାଶକ୍ତି ! ହେ ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବର, ଦାନବ କବଚର ଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଣାମ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ (ପ୍ରଣାମ କଲେ) । ଏତେଦିନ ପରେ ମୋର ମନସ୍କାମନା ଆଜି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ରୁଦ୍ରଶକ୍ତି ଆଜି କରାୟତ୍ତ···ଶକ୍ତିପତି ଶଙ୍କରଙ୍କର ଅପାର କରୁଣା ଲଭ କରି ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚ ହେବ ତ୍ରିଭୁବନଜୟୀ । (ଶୂଳ ଧାରଣ କରି) ବାସବ ! ପ୍ରଥମେ ତୁମର ଉପରେ ପରୀକ୍ଷା କରିବ ଏଇ ଜ୍ୱାଳାମୁଖୀ ରୁଦ୍ର ଶୂଳର ଶକ୍ତି । (ହସିଉଠିଛି)

ଯବନିକା

ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଙ୍କ

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : ନିବାତ—ସେନାପତି—ମନ୍ଦାର୍—ଗୁପ୍ତଚର—କାର୍ତ୍ତିକେୟ—
ଚିତ୍ରକେତୁ—କବଚ

[କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତଙ୍କ ପ୍ରାସାଦକକ୍ଷ—ଦୈତ୍ୟପତି ଚିନ୍ତିତ—ଆସିଛନ୍ତି ସେନାପତି]

ସେନାପତି—ଦୈତ୍ୟରାଜ, ମୋତେ ଏ ଅସମୟରେ ସ୍ମରଣ କଲେ ଯେ ?

ନିବାତ—ଦୁଃସମ୍ବାଦ, ସେନାପତି, ଦୁଃସମ୍ବାଦ ! ଗୁପ୍ତଚର ନିକଟରୁ ସମ୍ବାଦ ମିଳିଛି, ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଅମିତବିକ୍ରମଶାଳୀ ଦେବବାହିନୀ ସହ କାଳକେୟ ନଗରୀର ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିସାରିଛନ୍ତି ।

ସେନାପତି—ସେ ସମ୍ବାଦ ମୁଁ ଅନେକ ଆଗରୁ ପାଇସାରିଛି, ଦୈତ୍ୟରାଜ !

ନିବାତ—କିନ୍ତୁ ସେନାପତି, ମୋର ମନେହୁଏ, ସେମାନେ ଅବିଳମ୍ବେ କାଳକେୟ ନଗରୀ ଆକ୍ରମଣ କରିପାରନ୍ତି ।

ସେନାପତି—ଦୈତ୍ୟରାଜ !

ନିବାତ—ହଁ, ସେନାପତି ! ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ମୋତେ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ବିନାସର୍ତ୍ତରେ ରାଜନନ୍ଦିନୀ ମନ୍ଦାରାକୁ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚିତ୍ରକେତୁକୁ ଅର୍ପଣ ନ କଲେ ଦେବଦାନବ ଯୁଦ୍ଧ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

ସେନାପତି—ଦେବଦାନବ ଯୁଦ୍ଧ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ! ଭୟ ନାହିଁ ଦୈତ୍ୟରାଜ, ଦୁର୍ଗ ଆମର ସୁରକ୍ଷିତ । ଆପଣଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଆମର ସମସ୍ତ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ, ଦୈତ୍ୟରାଜ ! କାଳକେୟବାହିନୀ ନିଜର ଶେଷ ରକ୍ତବିନ୍ଦୁ ଢାଳି ନିଜ ମାତୃଭୂମିର ସୁରକ୍ଷା କରିବ ।

ନବାତ—କିନ୍ତୁ ସେନାପତି ! ଏ ଯୁଦ୍ଧରେ ଯଦି ଆମର ପତନ ହୁଏ, ତାହାହେଲେ ?

ସେନାପତି—ମହାରାଜ ! ଜାତିର ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ, ଦେଶର ଏ ମହାସଙ୍କଟ ସମୟରେ ଆପଣ ଯଦି ଏପରି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବେ ତେବେ ଆମ ସୈନ୍ୟବାହିନୀଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରେରଣା ଦେବ କିଏ, ଦୈତ୍ୟରାଜ ? ସେମାନଙ୍କ ମନୋବଳ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବ···ଯୁଦ୍ଧସ୍ପୃହା ସେମାନଙ୍କର ଶିଥିଳ ହୋଇଯିବ ।

ନବାତ—ମୁଁ ମୋ କଥା ଚିନ୍ତା କରୁନି, ସେନାପତି, ମୁଁ ଚିନ୍ତା କରୁଛି ମୋର କୋଟି କୋଟି ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ କଥା । ତୁମେ ଚିନ୍ତା କରିପାରୁଛ ସେନାପତି, ଯୁଦ୍ଧ ପରର ଅବସ୍ଥା ? ଅକାଳ ବୈଧବ୍ୟଯନ୍ତ୍ରଣାଜର୍ଜରିତ କାଳକେୟ ରମଣୀଙ୍କର ଆର୍ତ୍ତ ଚିତ୍କାର, ମାତୃହରା ସନ୍ତାନର ବୁକୁଫଟା କ୍ରନ୍ଦନ, ପୁତ୍ରହରା ପିତାର ମର୍ମଭେଦୀ ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଶସ୍ୟଶ୍ୟାମଳା କାଳକେୟପୁରର ସବୁଜ ବକ୍ଷ ଉପରେ ରକ୍ତର ଝରଣା···ନା, ନା, ସେନାପତି, ସେମାନଙ୍କର ଦୁଃଖ, ସେମାନଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଆଉ ଯୁଦ୍ଧର ସେହି ଭୟାବହ ବିଭୀଷିକା, ହତ୍ୟା, ରକ୍ତପାତ ମୁଁ ଚାହେଁନା, ସେନାପତି, ମୁଁ ସେ ସବୁ ଚାହେଁନା ।

ସେନାପତି—ତା'ହେଲେ ମହାରାଜ, କ'ଣ ଦୈତ୍ୟକୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀ ମନ୍ଦରଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଇତର ଗନ୍ଧର୍ବ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରିବେ ? ଦେବତାମାନଙ୍କର ଶରଣ ପଶିବେ ?

ନବାତ—ହଁ ସେନାପତି, ମୁଁ ମୋ ନିଷ୍ପତ୍ତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଛି । ଗୋଟାଏ ଜାତିର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ରାଜକନ୍ୟା ମନ୍ଦରାକୁ ଆତ୍ମବଳି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତୁମେ ଆସ, ସେନାପତି, ମୋର ସ୍ୱହସ୍ତଲିଖିତ ଆଜ୍ଞାପତ୍ର ନେଇ ତୁମେ ଦେବସେନାପତିଙ୍କୁ ମୋର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଜଣାଇଦିଅ ।

ସେନାପତି—ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆପଣ ଏତେ ବ୍ୟାକୁଳ, ଅଥଚ ରାଜନନ୍ଦିନୀ ମନ୍ଦାର କଣ ଆପଣଙ୍କର କେହି ନୁହନ୍ତି ?

ନିବାତ—ସେନାପତି ! ମୁଁ ଜଣକର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଗଣଙ୍କର ମଙ୍ଗଳକୁ ଉପେକ୍ଷା କରିପାରେନା, କାରଣ ମୁଁ ଦୈତ୍ୟପତି । ଆଉ ସେଇଥି ପାଇଁ ଜାଣି ଜାଣି ଆଜି ମୋର ଆଦରର କନ୍ୟା ମନ୍ଦାରକୁ ମୁଁ ଜାତିର ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଆହୁତି ଦେବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛି । ଯାହାକୁ କାଖେଇ, କୋଳେଇ ମଣିଷ କରିଥିଲି ଆଜି ନିଜ ହାତରେ ତାକୁ ହତ୍ୟା କରୁଛି । ତୁମେ ଆସ, ସେନାପତି !

ସେନାପତି—ମୁଁ ଅସମର୍ଥ, ଦୈତ୍ୟରାଜ !

ନିବାତ—ଅସମର୍ଥ ! ଦୈତ୍ୟରାଜ ନିବାତର ଆଦେଶ ଲଙ୍ଘନ କରିବାର ଦୁଃସାହସ କରନା, ସେନାପତି ! ତା'ହେଲେ ମୁଁ ତୁମକୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରିବି ।

ସେନାପତି—ଆପଣଙ୍କର ସମସ୍ତ ଦଣ୍ଡକୁ ମୁଁ ହସି ହସି ମୁଣ୍ଡ ପାତି ଗ୍ରହଣ କରିବ, ଦୈତ୍ୟପତି ! କିନ୍ତୁ ଏ ଦେହରେ ବିନ୍ଦୁଏ ରକ୍ତ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେବତାମାନଙ୍କର ବଶ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର କରିପାରିବନି ।

ନିବାତ—ସେନାପତି !

ସେନାପତି—ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡାଦେଶ ଦିଅନ୍ତୁ, ଦୈତ୍ୟପତି ! ତା ବରଂ ଶ୍ରେୟସ୍କର, କିନ୍ତୁ ବଞ୍ଚି ଥାଇ ଥାଇ କାଳକେୟ ଜାତିର ଏ କଳଙ୍କ, ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମୁଁ ସହ୍ୟ କରିପାରିବନି । କାଳକେୟ ବାହିନୀର ସେନାପତି ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଜାତିର ଗୌରବ ରକ୍ଷା କରିବି, ସମ୍ମାନ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖିବି । ଏ ଯୁଦ୍ଧ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । (ଏହି ସମୟରେ ଆସିଛି ମନ୍ଦାର)

ମନ୍ଦାର—ହଁ, ଏ ଯୁଦ୍ଧ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

ନିବାତ—ମନ୍ଦାର !

ମନ୍ଦରା—ହଁ, ପିତା ! ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରତିରୋଧ ପାଇଁ ଆତ୍ମବଳି ଦେଇ ଶେଷ ରକ୍ତବିନ୍ଦୁ ଢାଳିଦେଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ? ଦେବତାମାନେ ନିଜର ଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ନ ଦେଇ ଦନୁଜନନ୍ଦିନୀ ମନ୍ଦରାକୁ ପାଇପାରିବେନି, ପିତା !

ନିବାତ—କିନ୍ତୁ ମା, ତୁ ତ ସେଦିନ କହୁଥିଲୁ···

ମନ୍ଦରା—ମୁଁ ମୋ ନିଷ୍ପତ୍ତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଛି, ପିତା ! ଆଜି ସିନା ଜାତିର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଦେବତାମାନଙ୍କର କାମନାଯଜ୍ଞରେ ମୁଁ ଆତ୍ମବଳି ଦେବି, କିନ୍ତୁ ଥରେ ଆତ୍ମବଳି ଦେବା ପରେ ଏ ଦାନବକୁଳର ଆତ୍ମମର୍ଯ୍ୟାଦା ଆଉ ରହିବନି, ପିତା, ଦେବତାମାନଙ୍କର ସେହି ଘୃଣ୍ୟ କାମନାଯଜ୍ଞରେ ଅଗଣିତ କାଳକେୟ ରମଣୀଙ୍କୁ ଝାସ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଜାତିର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ କାଳକେୟ ରମଣୀର ସମ୍ମାନ ଆପଣ କ'ଣ ବଳି ଦେଇପାରିବେ, ପିତା ? ଧର୍ଷିତା କାଳକେୟ ରମଣୀମାନଙ୍କର ଯେ ଆର୍ତ୍ତ ଚିତ୍କାର ଆପଣ ସହ୍ୟ କରିପାରିବେ ?

ନିବାତ—ମନ୍ଦରା···! ବନ୍ଦ କର, ମା, ବନ୍ଦ କର । ତୁ ଠିକ୍ କହୁଛୁ ମା, ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗରେ ଏ କାମନାବହ୍ନି ନିର୍ବାପିତ ହେବନାହିଁ, ଏ ଯୁଦ୍ଧ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ, ସେନାପତି ! ଯଦି ମରିବା ତ ସମସ୍ତେ ମରିବା, ଆଉ ଯଦି ବଞ୍ଚିବା ତ ସମସ୍ତେ ବଞ୍ଚିବା । (ଏହି ସମୟରେ ତୂର୍ଯ୍ୟନାଦ ହୋଇଛି) ଏ କ'ଣ ସେନାପତି, ଏ ଯେ ତୂର୍ଯ୍ୟନାଦ ! ଅସ୍ତ୍ରର ଝଙ୍କାର···ନଗରରକ୍ଷୀଙ୍କର ଆର୍ତ୍ତଚିତ୍କାର ! ମନେହୁଏ ଦେବବାହିନୀ କାଳକେୟ ନଗରୀ ଆକ୍ରମଣ କରିଛନ୍ତି । ସେନାପତି ! ପ୍ରତିରୋଧର ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କର ।

(ଧାଇଁ ଆସିଛି ଗୁପ୍ତଚର)

ଗୁପ୍ତଚର—ଦୁଃସମ୍ବାଦ, ଦୈତ୍ୟପତି ! ଦୁର୍ଗର ପ୍ରବେଶଦ୍ୱାର ଭାଙ୍ଗି ସହସ୍ର ମଲ୍ଲଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ଦେବବାହିନୀ ନଗରୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିଯାଇଛନ୍ତି··· ମହାସମୁଦ୍ରର ଉତ୍ତାଳ ଲହରୀ ଭଳି ସେମାନେ ମାଡ଼ିଆସୁଛନ୍ତି ପ୍ରାସାଦ ମଧ୍ୟକୁ ।

ନବାତ—ସେନାପତି ! ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ଦେବବାହିନୀକୁ ଛାରଖାର କରିଦିଅ, ସେମାନେ ଯେପରି ପ୍ରାସାଦ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରି ନ ପାରନ୍ତି । ଯାଅ, କାଳକେୟ ନଗରୀ ରକ୍ଷା କରିବାର ଗୁରୁଦାୟିତ୍ୱରେ ଯେପରି ତ୍ରୁଟି ନ ହୁଏ ।

[ଏହି ସମୟରେ ପ୍ରାସାଦ ମଧ୍ୟକୁ ପଶିଆସିଛନ୍ତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ଏବଂ କେତେକ ଦେବସୈନ୍ୟ ।]

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ସୈନ୍ୟଗଣ ! ବନ୍ଦୀ କର ! [ସୈନ୍ୟଗଣ ଘେରିଗଲେ]

ନବାତ—କାର୍ତ୍ତିକେୟ ! (ଖଡ୍ଗ ଧାରଣ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କଲାବେଳେ)

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ବୃଥା ଚେଷ୍ଟା କରନା, ଦୈତ୍ୟପତି ! ତୁମର ପ୍ରିୟ କାଳକେୟ ନଗରୀର ପତନ ଘଟିଛି···ଦୈତ୍ୟବାହିନୀ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିଛନ୍ତି···ଆଜି ତୁମେ ଆଜି ମୋ ହାତରେ ବନ୍ଦୀ । (ହସିଉଠିଲେ) (ଏହି ସମୟରେ ଦୈତ୍ୟ ସେନାପତି ଖଡ୍ଗ ବାହାର କରିବାର ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ କାର୍ତ୍ତିକେୟ ତା ଦେଖିପାରି) ସେନାପତି ! ଖଡ୍ଗ ଧାରଣ କରିବାର ଦୁଃସାହସ କଲେ ଦେବସେନାପତି କାର୍ତ୍ତିକେୟ ତୁମକୁ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ତିଳେହେଲେ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରିବେନି । ଜୀବନ ପ୍ରତି ଯଦି ସାମାନ୍ୟ ମମତା ଥାଏ, ତେବେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରି ବଶ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର କର ।

[ଦେବସୈନ୍ୟମାନେ ସେନାପତି ଏବଂ ନବାତଙ୍କଠାରୁ ଅସ୍ତ୍ର କାଢ଼ିନେଲେ]

ଆଉ ଡେରି କାହିଁକି ମନ୍ଦାରୀ, ତୁମର ପ୍ରାଣର ପ୍ରିୟତମ ଗନ୍ଧର୍ବରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁଙ୍କ ଗଳାରେ ବରଣମାଳା ଅର୍ପଣ କର । ଆସ···(ଅଙ୍କାରେ)

ମନ୍ଦାରୀ—ନା, ଦୈତ୍ୟକୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀ ମନ୍ଦାରୀ ଗୋଟିଏ ଇତର ଗନ୍ଧର୍ବ ଗଳାରେ ବରଣମାଳା ଦେବ···! ସେ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ କେବେ ଦେଖିବେନି, କାର୍ତ୍ତିକେୟ ! ମନ୍ଦାରୀ ଦେହରେ ଜୀବନ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନୀଚ ଆଉ ଘୃଣ୍ୟ ଗନ୍ଧର୍ବର ଆଶା କେବେହେଲେ ପୂରଣ ହେବନି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—ମନ୍ଦାରୀ ! କେହି ତୁମକୁ ରକ୍ଷା କରିପାରିବେନି । ଆଜି ଅନେକ ଦିନର ସ୍ୱପ୍ନ ମୋର ସାର୍ଥକ ହୋଇଛି । ତୁମେ ହେବ ମୋର ଅଙ୍କଲକ୍ଷ୍ମୀ···

ଶଯ୍ୟାସଙ୍ଗିନୀ—(ହସିଉଠିଛି ଏବଂ ଧୀରେ ଧୀରେ ମନ୍ଦରାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଛି)

ନବାତ—ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ! [ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ହସି ହସି ଆଗେଇଛି]

ମନ୍ଦରା—ମୋର ଅଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶ କରନା, ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ! ତୁମେ ଭସ୍ମ ହୋଇଯିବ । ସତୀ ନାରୀର ଅଭିଶାପରେ ତୁମେ ଜଳିପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଯିବ !

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ—(ହସିଉଠିଲେ) ଅଭିଶାପ ? ଆଜି ତୁମକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରି ଦେଖିବି ସୁନ୍ଦରୀ ମନ୍ଦରାର ଅଭିଶାପର ଶକ୍ତି । ଆସ…(କହି ମନ୍ଦରାକୁ ଜୋର କରି ଧରିଛି ଏବଂ ଟଣାଓଟରା କରିଛି)

ନବାତ
ସେନାପତି } ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ…ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ…!

ମନ୍ଦରା—ନା, ନା, ମୋତେ ଛାଡ଼ିଦିଅ…ମୋତେ ଛାଡ଼ିଦିଅ ।

[ଦେବସୈନ୍ୟ ଏବଂ କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଇତ୍ୟାଦି ବିଜୟ ଉଲ୍ଲାସରେ ହସୁଥିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ହସ୍ତରେ ତେଜୋଦ୍ଦୀପ୍ତ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଧାରଣ କରି ପ୍ରବେଶ କରିଛନ୍ତି କବଚ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଧକ୍କାରେ ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ତଳେ ପଡ଼ିଯାଇଛି ।]

କବଚ—ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ ! ରାଜକନ୍ୟାର ଅଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ଦୁଃସାହସ…

ମନ୍ଦରା—ପିତୃବ୍ୟ ! (କହି ଦୌଡ଼ିଯାଇ କବଚଙ୍କୁ କୁଣ୍ଢାଇଧରିଛି)

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—କବଚ !

କବଚ—ହଁ, କବଚ । ମୁଁ ବଞ୍ଚିଛି, କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଏବେ ବି ମୋ ଛାତିରେ ତୁମର ସେ ପାଦଚିହ୍ନକୁ ସାଇତି ରଖିଛି ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—(ଭୟରେ) କବଚ ! !

କବଚ—ତୁମକୁ ଟିକିଏ ଲଜ୍ଜା ଲାଗିଲାନି ଗୋଟିଏ ଅସହାୟା ନାରୀ ଉପରେ ଏ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବାକୁ ? ଦେବତା ବୋଲି ଏତେ ଗର୍ବ କରୁଛ, ଅଥଚ ନାରୀଜାତିକୁ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ଶିଖିନ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ— କବଚ !

କବଚ—ଘୃଣ୍ୟ ଗନ୍ଧର୍ବ ! ଇଚ୍ଛା କଲେ ତୁମକୁ ଭସ୍ମସ୍ତୂପରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ମୋତେ କେଇଟା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ଲାଗିବନି । କିନ୍ତୁ ତୁମ ଭଳି ଏକ ନୀଚ ଗନ୍ଧର୍ବ ଉପରେ ପ୍ରଥମେ ରୁଦ୍ରଶକ୍ତିର ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ମୁଁ ଚାହେଁନା ।

(ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁକୁ ପଦାଘାତ କଲେ)

କାର୍ତ୍ତିକେୟ—ରୁଦ୍ରଶକ୍ତି ! (ଆତଙ୍କରେ)

କବଚ—ହଁ, ରୁଦ୍ରଶକ୍ତି । ଧ୍ୱଂସର ଦେବତା ସେହି ମହାକାଳ ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବରଙ୍କୁ ଉଗ୍ର ସାଧନାରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ମୁଁ ଲାଭ କରିଛି ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ଶଙ୍କର ତ୍ରିଶୂଳ । ମନେଅଛି କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଦେବସଭା ମଧ୍ୟରେ ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚକୁ ଦେଇଥିଲ ଯେଉଁ ନିଷ୍ଠୁର ଅପମାନ, ମନେଅଛି ସେଇ ପଦାଘାତ···ସେ ସ୍ପର୍ଦ୍ଧିତ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ ? ଆଜି ତା'ର ପ୍ରତିଫଳ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆଉ ଏହି ହେଉଛି ତାର ପ୍ରତିଫଳ । (କାର୍ତ୍ତିକେୟଙ୍କୁ ପଦାଘାତ କଲେ । ସେ ପଡ଼ିଗଲେ) ତୁମେ ଖାଲି ମହାକାଳଙ୍କର ପୁତ୍ର ବୋଲି··· ନଚେତ୍···(ହସିଉଠିଲେ କବଚ)

ନିବାତ—କବଚ !

କବଚ—ଯାଅ କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଅମରବୃନ୍ଦଙ୍କୁ କହିବ, ତୁମର ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବକୁ କହିବ, ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଧାରଣ କରିଛି । ଦେବତାମାନଙ୍କର ଧ୍ୱଂସ ସାଧନ କରିବା ହେଉଛି ମୋର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଅବିଳମ୍ବେ ମୁଁ ସ୍ୱର୍ଗପୁରୀ ଆକ୍ରମଣ କରିବି । ବୈଜୟନ୍ତୀର ସେ ରତ୍ନସିଂହାସନ ହେବ ମୋର କରାୟତ୍ତ । ଆଉ ଶୁଣ କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଗର୍ବୀ ବାସବକୁ କହିବ, ଦେବବାଳା ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ରୂପର ଆଲୋକରେ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚର ବିଳାସକକ୍ଷ ଆଲୋକିତ ହେବ, ଆଉ ସେହି ହେଉଛି ସଭା ମଧ୍ୟର ଲାଞ୍ଛନାର ଯୋଗ୍ୟ ପୁରସ୍କାର । ଯାଅ··· (ହସି ଉଠିଛନ୍ତି)

(ସମବେତ କଣ୍ଠରେ)—ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚଙ୍କର ଜୟ ହେଉ ।

(ଜୟଧ୍ୱନି ମଧ୍ୟରେ ମଞ୍ଚରୁ ଆଲୋକ ଲିଭିଯାଇଛି)

ଚରିତ୍ର : ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଉର୍ବଶୀ

[ବନପଥ—ଶାନ୍ତ ପରିବେଶ । ପଦଚାରଣ କରୁଥିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ଆସିଛନ୍ତି ଉର୍ବଶୀ । ହଠାତ୍ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦେଖି ପ୍ରଣାମ କଲେ]

ଉର୍ବଶୀ—ପ୍ରଭୁ ! ପ୍ରଭୁ !

କୃଷ୍ଣ—(କିଛି ନ ଜାଣିଲାପରି) ଉର୍ବଶୀ ! ତ୍ରିଲୋକମୋହିନୀ ରୂପସୀ ଉର୍ବଶୀ ଆଜି ଅମରାବତୀ ଛାଡ଼ି ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ? (ଉର୍ବଶୀଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖି) ଏ କ'ଣ ଉର୍ବଶୀ, ନୀଳନଳିନାଭ ନେତ୍ରଯୁଗଳରେ ମୁକ୍ତାନିନ୍ଦୀ ଅଶ୍ରୁବିନ୍ଦୁ ? ଚିରହାସ୍ୟମୟୀ ମୁଖମକଳନୀ ଆଜି ବିଷଣ୍ଣ ? କଣ ହୋଇଛି, ଉର୍ବଶୀ ?

ଉର୍ବଶୀ—ଯାହାକୁ ନିଜେ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି, ତା'ର ଦୁଃଖ କଣ ଅନୁଭବ କରିପାରୁନାହାନ୍ତି, ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ ? ବିନ୍ଧୁ-ଉରୁସମ୍ଭବା ଉର୍ବଶୀର ମନର ବ୍ୟଥା ..

କୃଷ୍ଣ—(ହସି) ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କର, ଉର୍ବଶୀ, ମୁଁ କିଛି ଜାଣେନା । କଳନିନାଦିନୀ ସ୍ୱଚ୍ଛସଳିଳା ଯମୁନାର ନିର୍ଜ୍ଜନ ବେଳାଭୂମିରେ ବଂଶୀରେ ଅଧୀର ସ୍ୱନ ତୋଳି, ମାନମୟୀ ରାଧିକାଙ୍କର ମାନଭଞ୍ଜନ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ମୁଁ ଆଉ କିଛି ଜାଣେନା ।

ଉର୍ବଶୀ—(ଦୁଃଖରେ) ତା'ହେଲେ ନିଜର ସୃଷ୍ଟିକୁ ନିଜେ ଧ୍ୱଂସ କରିଦିଅନ୍ତୁ, ପ୍ରଭୁ ! ଉର୍ବଶୀର ନାଁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଲୋପ ପାଇଯାଉ ।

କୃଷ୍ଣ—କୁହ, ଉର୍ବଶୀ ! ତୁମ ଦୁଃଖର କାରଣ ନ ଜାଣିଲେ ପ୍ରତିକାର ବିଧାନ କରିବି କିପରି ?

ଉର୍ବଶୀ—ଆଜି ମୋର ଜନ୍ମ, ଜୀବନ, ଯୌବନ ସବୁ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି, ପ୍ରଭୁ ! ସୁରବାଳା ଉର୍ବଶୀ ଆଜି ଅଭିଶପ୍ତା···ତା'ର ନୃତ୍ୟ ଆଜି ବିସ୍ମରଣ ହୋଇଛି···ତାଳ ହୋଇଛି ଛନ୍ଦହୀନ । ମୁଁ ଆଉ ନାଚିପାରିବିନି, ପ୍ରଭୁ ! ସୁରେଶ୍ୱରୀଙ୍କର ଅଭିଶାପରେ ପାଦ ଦୁଇଟା ମୋର ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଅଚଳ ହୋଇଯାଇଛି । ଦେବସଭାରେ ଉର୍ବଶୀର ଆଉ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ।

କୃଷ୍ଣ—(ହସି) ସୁରେଶ୍ୱରୀଙ୍କର ଅଭିଶାପ ! କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ?

ଉର୍ବଶୀ—ସୁରପତି କାମଦେବଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ ନିମନ୍ତେ ମୁଁ ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରେମ ନିବେଦନ କରିଥିଲି···ଆଉ ସେହି ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କରିବାକୁ ଯାଇ ବିନାଦୋଷରେ ଆଜି ମୁଁ ଅଭିଶପ୍ତା ।

କୃଷ୍ଣ—(ମନ୍ଦ ହସି) ଓ ! କାମନାକର୍ଷିତା ସୁରବାଳା ଉର୍ବଶୀଙ୍କର ପ୍ରେମ ନିବେଦନକୁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ବୋଧହୁଏ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କଲା ।

ଉର୍ବଶୀ—ହଁ, ପ୍ରଭୁ ! ଆଉ ସେଇ ଅପମାନର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ ଯାଇ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଦେଇଛି ନିଷ୍ଠୁର ଅଭିଶାପ ।

କୃଷ୍ଣ—ବେଶ୍ କରିଛ, ଉର୍ବଶୀ ! କାହାରି ଦର୍ପ ମୁଁ ସହ୍ୟ କରିପାରେନା । ମୁଁ ଯେ ଦର୍ପଦଳନ । ସୁରବାଳା ଉର୍ବଶୀକୁ ଅପମାନିତ କରିବାର ପ୍ରତିଫଳ ତାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ! କାରଣ, ତୁମେ ଯେ ମୋର ଊରୁସମ୍ଭବା । ତୁମର ଦୁଃଖ କ'ଣ ମୁଁ ସହ୍ୟ କରିପାରେ ?

ଉର୍ବଶୀ—କିନ୍ତୁ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ସେ ନିଷ୍ଠୁର ଅଭିଶାପ ?

କୃଷ୍ଣ—ସେ ବି ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିଫଳ ଭୋଗ କରିବେ । ଯୋଗସିଦ୍ଧ ଦାନବ କବଚ ମହାକାଳଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଲାଭ କରିଛି; ଆଉ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ସେ ଅଚିରେ ଅମରାବତୀ ଆକ୍ରମଣ କରି ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ବଳାତ୍କାରେ ଅପହରଣ କରିଆଣିବ । ସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ସେଇ ହେବ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ପୁରସ୍କାର···ଦୈତ୍ୟ କରରେ ଲାଞ୍ଛିତା ହେବେ ସ୍ୱର୍ଗର ରାଣୀ ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ । (ହସିଲେ)

ଉର୍ବଶୀ—ଧନ୍ୟ ପ୍ରଭୁ ! ଧନ୍ୟ ତୁମର ଲୀଳା !

କୃଷ୍ଣ—ଯାଅ, ଉର୍ବଶୀ, ହୃଷ୍ଟମନରେ ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କର ।

ଉର୍ବଶୀ—ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ···! କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ଅଭିଶପ୍ତା !

କୃଷ୍ଣ—ସୁରେଶ୍ୱରଙ୍କର ଅଭିଶାପ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଫଳବତୀ ହେବ ନାହିଁ, ଉର୍ବଶୀ ! ତୁମେ ଯାଅ, ସେଇ କାମାନ୍ଧ ଦାନବ କବଚର କାମନାବହ୍ନିରେ ନିଜକୁ ଆହୁତି ଦିଅ । ତା'ର ନିଷ୍ଠାକୁ କଳୁଷିତ କର । ତୁମର ଏହି ଭୁବନମୋହିନୀ ରୂପର ଅନଳରେ ତା'ର ସଂଯମକୁ କାଳପୋଡ଼ି ଅଙ୍ଗାର କରିଦିଅ । ତା'ର ସାଧନା ହେଉ ଭ୍ରଷ୍ଟ···କଳଙ୍କିତ ।

ଉର୍ବଶୀ—ପ୍ରଭୁ ! ଏ କି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ଲୀଳାମୟ ! କାହିଁକି ଏ କଠୋର ପରୀକ୍ଷା ?

କୃଷ୍ଣ—ସବୁ କାହିଁକିର ଉତ୍ତର ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନା, ଉର୍ବଶୀ ! ମୋର ଲୀଳା ଯେ ଅନନ୍ତ···ଅକ୍ଷୟ; ମୁଁ ଯେ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ···ନିରାକାର । ମୋତେ ଜାଣିବାର ଚେଷ୍ଟା କରନା । ମୁଁ ଯେ ପ୍ରହେଳିକାମୟ । ଯାଅ, ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କର । ସେଇଥିରେ ହିଁ ତୁମର ମଙ୍ଗଳ ।

ଉର୍ବଶୀ—ନାରାୟଣଙ୍କର ଆଦେଶ ମୋର ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ···!

କୃଷ୍ଣ—ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଳନ କର, ଉର୍ବଶୀ, ସେଇ ମୂର୍ଖ ଦାନବ ପ୍ରାଣରେ ଭରିଦିଅ କାମନାର ଅଫୁରନ୍ତ ଜୁଆର । ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କ ରୂପରେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ସେହି ସୁରାସକ୍ତ ରାକ୍ଷସ ଯେପରି ତାଙ୍କର ସତୀତ୍ୱ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରେ, ତା'ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କର ।

ଉର୍ବଶୀ—(ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆତଙ୍କରେ) ପ୍ରଭୁ !

କୃଷ୍ଣ—(ହସି) ତୁମର ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ ଦୁଷ୍କୃତିର ବିନାଶ ହେବ । ଲୁପ୍ତ ହେବ ଅଧର୍ମର ଅନ୍ଧକାର । ଧର୍ମର ପ୍ରଦୀପ ଆଲୋକରେ ବିଶ୍ୱ ଆଲୋକିତ ହୋଇ-ଉଠିବ···ମୁଁ ତୁମର କଲ୍ୟାଣ କାମନା କରୁଛି, ଉର୍ବଶୀ !

[ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ । ଉର୍ବଶୀ ପ୍ରଣାମ କରି ବିଦାୟ ନେଲେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅଧରରେ ହସର ମୃଦୁରେଖା ଲାଗି ରହିଥିଲା ।]

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧାର

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : କବଚ—ସେନାପତି—ଉର୍ବଶୀ—ଇନ୍ଦ୍ର—ରକ୍ଷୀ—କର୍ମଚାରୀବୃନ୍ଦ

[କବଚଙ୍କ ସଭାଗୃହ । ସିଂହାସନରେ ବସିଥିଲେ କବଚ । ପାର୍ଶ୍ୱରେ ସେନାପତି ଓ କେତେଜଣ ପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ । ସୈନିକବୃନ୍ଦଙ୍କ ତୂର୍ଯ୍ୟନାଦରେ ଗଗନ ପବନ ମୁଖରିତ ହେଉଥିଲା । ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚଙ୍କର ଜୟଧ୍ୱନିରେ କାଳକେୟ ନଗରୀ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ । କବଚ ସ୍ୱର୍ଗ ଆକ୍ରମଣ କରି ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରିଛନ୍ତି —ସେହି ଉପଲକ୍ଷେ ଘନ ଘନ ତୂର୍ଯ୍ୟନାଦ]

କବଚ—(ନୀରବ ରହିବାକୁ ହସ୍ତଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ) ବନ୍ଧୁଗଣ ! ଆଜି ଦର୍ପୀ ଦେବତାଗଣ ଆମର ପଦାନତ । ଅମରାବତୀର ଶାନ୍ତସ୍ନିଗ୍ଧ ବକ୍ଷ ଉପରେ କାଳକେୟ ପତାକା ସଗର୍ବରେ ଆମ ବିଜୟର ସୂଚନା ଦେଉଛି । ଅନିନ୍ଦ୍ୟଯୌବନା ଦେବବାଳାଗଣ ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚର ବିଳାସକକ୍ଷ ମଣ୍ଡନ କରୁଛନ୍ତି । ଏ ଜାତିର ଇତିହାସରେ ଆମ ବିଜୟର ଗୌରବ କାହାଣୀ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବ ।

ସମସ୍ତେ—ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚଙ୍କର ଜୟ ହେଉ···

ସେନାପତି—ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଆଦେଶ ହେଲେ ଆଜିର ଏ ବିଜୟ ଉତ୍ସବରେ ନୃତ୍ୟସଙ୍ଗୀତର ଆୟୋଜନ କରିବି ।

କବଚ—ଯାଅ ସେନାପତି, ଉତ୍ସବ କର, ଆନନ୍ଦ କର, ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚର ଜୟଗାନରେ ତ୍ରିଭୁବନ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହୋଇଉଠୁ ।

ଯେନାପତି—(ଉର୍ଷୀ ପ୍ରତି) ସୁଧାକଣ୍ଠୀ ଉର୍ବଶୀ···

କବଚ—ଉର୍ବଶୀ ? ଯାହାର ସେ ଅପରୂପ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ମୁଁ ହିମାଚଳରେ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତପାଇଁ ଉପଭୋଗ କରିଥିଲ ? ସେ ଉର୍ବଶୀ ଆଜ ମୋର ବିଳାସକକ୍ଷରେ ! (ହସିଉଠିଲେ । ଅସିଛନ୍ତି ଉର୍ବଶୀ) ନାଚ ପ୍ରିୟେ, ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚର ବିଜୟ ଉତ୍ସବ ତୁମ ନୁପୁର ମୂର୍ଚ୍ଛନାରେ ଅନୁରଞ୍ଜିତ ହୋଇଉଠୁ । ନାଚ··· [ନୃତ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଉର୍ବଶୀ]

ଗୀତ

ରାଗ—ହଂସଧ୍ୱନି, ତାଳ—ତ୍ରିତାଳ (ଆଧା ଓ କେହେରବା ମିଶ୍ର)

ରସ—ଶୃଙ୍ଗାର

ବାଜେ ରେ···
ବାଜେ ରେ···ବାଜେ ରେ ··ବାଜେ ରେ···
ମିଳନର ମଧୁବୀଣା ବାଜେ ରେ···
ରୁଣୁଝୁଣୁ ରୁଣୁଝୁଣୁ ଶିଞ୍ଜିନୀ ବାଜେ
ଯଉବନ-ଫୁଲ ଅଳି ଖୋଜେ ରେ । ୦ ।
ମୁରଜ ବାଜେ···
(ବୋଲ୍) ··· ··· ··· ··· ··· (ତ୍ୟାହି)
ମୁରଜ ବାଜେ ମୋ ମନମନ୍ଦିରେ
ଚଞ୍ଚଳ ପାଦ ନାଚେ ଛନ୍ଦରେ
ଚମ୍ପକ-ଅଧରେ ପ୍ରୀତିମଦିରା ରଙ୍ଗେ ରଙ୍ଗେ ଆଜି ସାଜେ ରେ । ୧ ।
ତମ୍ବୁର ବାଜେ···
(ତାନ୍) ··· ··· ··· ··· ··· ··· (ତ୍ୟାହି)
ତମ୍ବୁରା ବାଜେ ମନ୍ଦ୍ରନନାଦେ
ମନ୍ଦ ମନସିଜ ଜାଗେ ମୋ ହୃଦେ
ବାହୁବନ୍ଧନେ ଛନ୍ଦ ପ୍ରିୟତମ, ରତୁରାଜ ରସେ ରାଜେ ରେ । ୨ ।

ଗୀତକାର—ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ ଶତପଥୀ

[ନାଚ ପରେ ବିଦାୟ ନେଲେ ଉର୍ବଶୀ]

କବଚ—ବନ୍ଧୁଗଣ ! ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ଆଜ ନିଜ ଶକ୍ତିବଳରେ ତ୍ରିଭୁବନଜୟୀ । ସପ୍ତଲୋକରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ଆତଙ୍କର କମ୍ପନ । ପଦାଘାତରେ କମ୍ପି-ଉଠୁଛି ସସାଗରା ଧରଣୀ । ତଥାପି ମୋର ସେଇ ପ୍ରତିହିଂସାର ଦାବାନଳ ଏବେ ବି ନିର୍ବାପିତ ହୋଇନାହିଁ । ମୁଁ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବି···ଅତି ନିର୍ମମ ଆଉ ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ । ଦର୍ପୀ ଦେବଗଣଙ୍କର ସେ ଉନ୍ନତ ମସ୍ତକକୁ ଭୂଲୁଣ୍ଠିତ କରି ଧରାଧୂଳିରେ ମିଶାଇଦେବି । ସେନାପତି !

ସେନାପତି—ଆଦେଶ କରନ୍ତୁ, ବୀରେନ୍ଦ୍ର !

କବଚ—ବନ୍ଦୀ ବାସବ···

ସେନାପତି—ରକ୍ଷୀ ! ବନ୍ଦୀ ବାସବ··· (ସେନାପତି ଦୁଇଜଣ ରକ୍ଷୀଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ)

କବଚ—ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର କୌଣସି ସନ୍ଧାନ ପାଇଛ ?

ସେନାପତି—ନା ବୀରେନ୍ଦ୍ର, ଅମରାବତୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନ ମୁଁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ନିରୀକ୍ଷଣ କରିଛି, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲିନି । ମନେହୁଏ···

କବଚ—ସେ ନିଶ୍ଚୟ କେଉଁଠି ଆତ୍ମଗୋପନ କରିଛି । ସପ୍ତଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଯେଉଁଠି ଆତ୍ମଗୋପନ କଲେ ବି ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚ ହାତରୁ କେହି ତାକୁ ରକ୍ଷା କରିପାରିବେନାହିଁ । ସ୍ୱର୍ଗର ରାଣୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ହେବ କବଚର ପ୍ରିୟତମା । (ହସିଉଠିଲେ)

(ଏହି ସମୟରେ ଇନ୍ଦ୍ର ଆସିଛନ୍ତି···ହସ୍ତପଦ ଲୌହ ଶୃଙ୍ଖଳ ଦ୍ୱାରା ଆବଦ୍ଧ । ତାଙ୍କୁ ଗୃହିଁ···)

ଓ ! ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର ! (ବିଦ୍ରୂପରେ କହି ପୁଣି ହସିଉଠିଲେ) ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—କବଚ ! ପରିହାସ କରୁଛ, ନା ? ବଜ୍ରପାଣି ବାସବକୁ ବନ୍ଦୀ କରିବାର ପରିଣାମ ତୁମେ ଅଚିରେ ଭୋଗ କରିବ । ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବ ତୁମର ଏ ଗର୍ବ ଆଉ ଅଭିମାନ; ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବ ଦାନବ ସମାଜ ।

କବଚ—ବାସବ ! ସମ୍ମୁଖରେ ତୁମର ବିଶ୍ୱଧ୍ୱଂସୀ ସଂହାର ତ୍ରିଶୂଳଧାରୀ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ । ମନେଅଛି, ବାସବ, ସେଦିନ ତୁମେ ମୋତେ ଯେଉଁ ଅପମାନ ଦେଇଥିଲ ? ମନେଆଛି ସେଦିନର ସେ ଦର୍ପିତ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ ? ଆଜି କେହି ତୁମକୁ ରକ୍ଷା କରିପାରିବେନି, ବାସବ, ତୁମେ ହେବ ମୋର ଭୃତ୍ୟ··· ପଦସେବାକାରୀ ଦାସ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—କବଚ ! ତୁମ ଭଳି ଗୋଟିଏ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ଧ ଦାନବର ପାଦସେବା କରିବ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ! ମନେରଖ, କବଚ, ଯେଉଁ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ପାଇଁ ତୁମେ ଆଜି ଏତେ ଗର୍ବ କରୁଛ, ସେଇ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଦିନେ ତୁମର ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ହେବ ।

କବଚ—(ହସିଉଠିଲେ) ମୃତ୍ୟୁ ! କବଚର ମୃତ୍ୟୁ ! ବାସବ, ମୁଁ ଯେ ଅମର, ମୁଁ ଯେ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ । ଶଚୀ କାହିଁ ? ମୁଁ ଚାହେଁ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ।

ଇନ୍ଦ୍ର—କବଚ ! ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ଅପଚେଷ୍ଟା କଲେ ତୁମେ ଜଳି ଅଙ୍ଗାର ହୋଇଯିବ···ଜଳିଯିବ କାଳକେତୁ ନଗରୀ ।

କବଚ—ବାସବ ! କୁହ, କୁହ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ କେଉଁଠି ଆତ୍ମଗୋପନ କରିଛି ?

ଇନ୍ଦ୍ର—ଜାଣେନା ।

କବଚ—ଜାଣନା ? ସେନାପତି ! (ସେନାପତିଙ୍କୁ ମାରିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ଚାବୁକରେ ପ୍ରହାର କରିଛନ୍ତି ସେନାପତି) କୁହ ବାସବ, କେଉଁଠି ଲୁଚାଇଛ ତୁମର ପ୍ରିୟତମା ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ, କୁହ । (ଚାବୁକ ପ୍ରହାରରେ ଇନ୍ଦ୍ର ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ । ସେନାପତି ପ୍ରହାର କରି ଚାଲିଥିଲେ ଏବଂ ଇନ୍ଦ୍ର ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଚିତ୍କାର କରୁଥିଲେ ।)

ଇନ୍ଦ୍ର—(ହଠାତ୍ ସେନାପତି ହାତରୁ ଚାବୁକ ଛଡ଼ାଇ) କବଚ ! ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଛ ଏ ଅତ୍ୟାଚାରର ଶେଷ ହେବନି ବୋଲି ? ଅନ୍ୟାୟ ଆଉ ଅଧର୍ମର ଉତ୍ପୀଡ଼ନରେ ନାରାୟଣଙ୍କର ଆସନ ଥରିଉଠିବ···ଥରିଉଠିବ ମହାମେରୁ ହିମାଦ୍ରି ।

କବଚ—(ହସିଉଠିଛି) କିଛି ହେବନି, ବାସବ ! ଯୁଗ ଯୁଗ ପାଇଁ ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚର ଭୃତ୍ୟ ହୋଇ ତୁମେ ପାଦସେବା କରିବ । ଆଉ ତ୍ରିଭୁବନ-ମୋହିନୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କ ସହିତ ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରମୋଦ ଉଦ୍ୟାନରେ ବିହାର କରୁଥିବି, ତୁମେ ସେତେବେଳେ ଚାମର ବ୍ୟଜନ କରିବ । ରକ୍ଷୀଗଣ, ନେଇଯାଅ ।

[ଏହି ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ନବାଡ । ରକ୍ଷୀଗଣ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଭିତରକୁ ନେଇଯାଇଛନ୍ତି]

ନବାଡ—କବଚ ! ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଲାଭ କଲା ପରେ ତୋର ଅତ୍ୟାଚାରର ମାତ୍ରା ସୀମା ଲଙ୍ଘନ କରିଗଲାଣି । ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରି ତୁ ଯେଉଁ ମହାପାପ ଅର୍ଜନ କରିଛୁ, ଆଉ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରି ଯେଉଁ ଅନ୍ୟାୟ କରିଛୁ, ତା'ର ପ୍ରତିଫଳ ତୋତେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

କବଚ—ସେହି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନକୁ ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରିବି, ଭାଇ ! ଆଜି କିନ୍ତୁ ବିଜୟର ମହୋଲ୍ଲାସରେ ମୋତେ ପ୍ରାଣଭରି ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର ସୁଯୋଗ ଦିଅ ।

ନବାଡ—ନା ! ଦୈତ୍ୟରାଜ ନବାଡ ଜୀବିତ ଥାଉ ଥାଉ ଦେବତାମାନଙ୍କର ଏ ଲାଞ୍ଛନା ସହ୍ୟ କରିପାରିବନି । ମୁଁ ଏ ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇପାରିବି ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟର ଶାସନକୁ ମୁଁ କଳଙ୍କିତ କରିପାରିବି ନାହିଁ, କବଚ !

କବଚ—ଭାଇ, କାହାର ଭୟରେ ତୁମେ ଆଜି ଆତଙ୍କିତ ? ମୁଁ ଯେ ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ । ଶୂଳୀଶମ୍ଭୁ ମହେଶ୍ୱର ସମ ଦାନବ ସମାଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବି ମୁଁ ।

ନବାଡ—ତୁ ପାରିବୁନି, କବଚ ! ପାପର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ପୁଣ୍ୟ ଆଜି ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ... ଅଧର୍ମର ପ୍ଲାବନରେ ଧର୍ମ ଆଜି ଲୁପ୍ତ ।

କବଚ—ପାପ, ଅଧର୍ମ, ଏ ସବୁ ତୁମ ଦୁର୍ବଳ ମନର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ଭାଇ ! ପାପ ହୋଇ କିଛି ନାହିଁ...ଅଧର୍ମ ହୋଇ କିଛି ନାହିଁ, ସେ ଆମର ଚିରଶତ୍ରୁ, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମୁଁ ତିଳେହେଲେ ଦୟା ଦେଖାଇପାରେନା ।

ନବାତ—କବଚ ! ଅସଂଯମୀ କରରେ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଶୋଭାପାଏ ନା । ଯୋଗେଶ୍ୱର ମହେଶ୍ୱରଙ୍କ ଭଳି ଯାହାର ସଂଯମ ଅଛି, ସେଇ କେବଳ ରୁଦ୍ରଶୂଳର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରକ୍ଷା କରି ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରେ । ମୋର କଥା ମାନ, କବଚ ! ଦେବଗଣଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ ଦେଇ, ଦେବାଙ୍ଗନାଙ୍କ ନିକଟରେ ନତଜାନୁ ହୋଇ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କର ନିଜ ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କର । ସେଇଥିରେ ତୋର ମଙ୍ଗଳ ହେବ ।

କବଚ—(ହସିଉଠିଛି) ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ନତଜାନୁ ହୋଇ କ୍ଷମାଭିକ୍ଷା କରିବ ! ଅସମ୍ଭବ । ଜାଣିରଖ ଭାଇ, ଯେଉଁ ସାଧନା ବଳରେ କବଚ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଲାଭ କରିଛି, ସେଇ ସାଧନା ବଳରେ ସେ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଏକଛତ୍ରବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବ । ମୋର ତର୍ଜନୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଏହି ବିଶ୍ୱ ପରିଚାଳିତ ହେବ । ନିର୍ମମ କରାଳ ବେଶରେ ସଂହାରତ୍ରିଶୂଳଧାରୀ ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚ ଦାନବ ସମାଜର ମଥାମଣିରୂପେ ପୂଜା ପାଇବ ।

ନବାତ—ତୋର ଅତ୍ୟାଚାରରେ ସବୁ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବ···ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବ ଏ ରାଜ୍ୟ, ଏ ସିଂହାସନ···ଏହି ରାଜଦଣ୍ଡ । ତୁ କଣ ଭାବୁଛୁ କବଚ, ମହାଯୋଗୀ ସଦାଶିବ ନୀରବରେ ବସି ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଦେବତାମାନଙ୍କର ଏ ଲାଞ୍ଛନାକୁ ଉପଭୋଗ କରିବେ ? ତୋତେ ଏ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ତୋର ସମସ୍ତ ଅନ୍ୟାୟ ଆଉ ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ନୀରବରେ ସହ୍ୟ କରିବେ ?

କବଚ—ଭାଇ ! ମୋର ମନେହୁଏ କବଚର ବିଜୟରେ ତୁମେ ମର୍ମାହତ··· ଈର୍ଷାତୁର । ଆଉ ସେଇଥିପାଇଁ···

ନବାତ—କବଚ !

କବଚ—ତୁମେ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ସବୁ ଭୁଲିଗଲ, ଭାଇ, ଭୁଲିଗଲ ସେଦିନ ଦେବସଭାର ସେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା···ସେ ଅପମାନ···ପ୍ରିୟ କନ୍ୟା ମନ୍ଦାରର ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଲାଞ୍ଛନା ?

ନବାବ—ମୁଁ କିଛି ଭୁଲିନି, କବଚ ! ତଥାପି ମୁଁ କହୁଛି, ତୁ ଅନ୍ୟାୟ କରୁଛୁ । ମୋର ଆଦେଶ···ଦୈତ୍ୟପତି ନବାବର ଆଦେଶ···ଯାଅ ସେନାପତି, ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ ଦିଅ, ଯାଅ !

କବଚ—ନା ।

ନବାବ—କବଚ ! ଏ ଦୈତ୍ୟପତିର ଆଦେଶ ।

କବଚ—ସେ ଆଦେଶ ପାଳନ କରିବାକୁ କାଳକେୟ ବାହିନୀ ବାଧ୍ୟ ନୁହନ୍ତି ।

ସେନାପତି—ଆପଣ ଠିକ୍ କହୁଛନ୍ତି, ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର ! ଦାନବଜାତି ଯେତେବେଳେ ଦୁର୍ବଳ ଥିଲା ସେତେବେଳେ ଦୈତ୍ୟପତି ନବାବ ଥିଲେ ଦୁର୍ବଳଚେତା । ଆଜି ଦାନବ ସମାଜ ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ । ଆପଣଙ୍କ ତେଜରେ ସେମାନେ ଆଜି ଦୀପ୍ତିମନ୍ତ···କାଳାନ୍ତକ ଯମ ଭଳି ସେମାନେ ଦୁର୍ଦ୍ଧାନ୍ତ, ଅମିତବିକ୍ରମଶାଳୀ ।

ନବାବ—ସେନାପତି ! ଦୈତ୍ୟପତି ନବାବ ଏବେ ବି ଜୀବିତ ; ଏବେ ବି ଇଚ୍ଛା କଲେ ମୁଁ ତୁମକୁ କଠୋର ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରିପାରିବି । ଯାଅ ! ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ସସମ୍ମାନେ ମୁକ୍ତ ଦିଅ ।

କବଚ—ନା, ସେ ଅଧିକାର ତୁମର ନାହିଁ । ମୋର କଠୋର ସାଧନା ବଳରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ବିଜୟ ହାସଲ କରିଛି, ସେ ଗୌରବର ଅଧିକାରୀ ତୁମେ ହୋଇପାରିନା । ଦେବତାମାନଙ୍କର ଲାଞ୍ଛନା ହେବ ମୋ ଅପମାନର ଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରତିଫଳ ।

ସେନାପତି—ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚଙ୍କର ଜୟ ହେଉ । (ସମବେତ କଣ୍ଠରେ)

ନବାବ—ବେଶ, ଏଇଆ ଯଦି ତୋର ଇଚ୍ଛା, ମୁଁ ସେଥିରେ ବାଧା ଦେବି ନାହିଁ । ଆଜିଠାରୁ କାଳକେୟ ରାଜସିଂହାସନ ତୋର । ଏ ଆଉ ଏ (ମୁକୁଟ କାଢି) ରାଜମୁକୁଟ···ଏ ରାଜମୁକୁଟ ମୁଁ ତୋତେ ଅର୍ପଣ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ କବଚ ! ମୋର ଅନୁରୋଧ, ଏ ସିଂହାସନ ଆଉ ଏ ରାଜମୁକୁଟର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା

କରିବୁ । ତା ନ ହେଲେ ଦାନବ ସମାଜ ଚିରଦିନ ଲାଗି ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ଲୋପ ହୋଇଯିବ । ମୁଁ ତୋର···ତୋର ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରୁଛି, କବଚ ! ତୋର ସଦ୍‌ବୁଦ୍ଧି ଉଦୟ ହେଉ ।

[କହି ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିଗଲେ]

ସେନାପତି—ଦୈତ୍ୟପତି କବଚଙ୍କର ଜୟ ହେଉ ।

(ସମବେତ କଣ୍ଠରେ କବଚଙ୍କର ଜୟଗାନ ମଧ୍ୟରେ)

ମଞ୍ଚରୁ ଆଲୁଅ ଲିଭିଗଲା

ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ

[ଘନ ଜଙ୍ଗଲ । ନିବାତ ରାଜ୍ୟ ଗ୍ରୁଞ୍ଜି ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଅବଲମ୍ବନ କରି ତପସ୍ୟା କରୁଥିଲେ ଘୋର ଜଙ୍ଗଲରେ । ଆସିଛନ୍ତି ରକ୍ଷୀ ଓ ମନ୍ଦରା]

ମନ୍ଦରା—କାହାନ୍ତି ? କାହାନ୍ତି ପିତା, ରକ୍ଷୀ ?

ରକ୍ଷୀ—ଏହି ତ ଦୈତ୍ୟରାଜଙ୍କର ପବିତ୍ର ଯୋଗାସନ । (ଚାରିପଟକୁ ଚାହିଁ) ହେଇ ତ ଦୈତ୍ୟରାଜ ଆସୁଛନ୍ତି । (ଦୂରରୁ ନିବାତଙ୍କୁ ଆସୁଥିବା ଦେଖି)

ମନ୍ଦରା—ପିତା ' (ନିବାତ ଆସିଛନ୍ତି)

ନିବାତ—ତୁ ଏଠି କାହିଁକି, ମା ? ରକ୍ଷୀ !

ରକ୍ଷୀ—ମୋର ଅପରାଧ ମାର୍ଜନା କରିବେ, ଦୈତ୍ୟରାଜ ! ରାଜନନ୍ଦିନୀଙ୍କର ଦୁଃଖ ସହ୍ୟ କରି ନ ପାରି, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ···

ନିବାତ—ରକ୍ଷୀ ! ମୋର ସାଧନାରେ ବ୍ୟାଘାତ ନ ଘଟାଇବାପାଇଁ ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛି । ତଥାପି···

ରକ୍ଷୀ—ମୁଁ କେବଳ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିଛି, ପ୍ରଭୁ ! ମୁଁ ଯେ ଆପଣଙ୍କ ଅନ୍ନରେ ପ୍ରତିପାଳିତ । ମୁଁ କ'ଣ କେବେ ରାଜନନ୍ଦିନୀଙ୍କର ନୀରବ ଅଶ୍ରୁତ୍ୟାଗ ସହ୍ୟ କରିପାରେ ? ମୁଁ ଆସୁଛି, ପ୍ରଭୁ ! (ଚାଲିଗଲା)

ନବାତ—ମନ୍ଦିରା, ତୁ କାହିଁକି ଆସିଲୁ, ମା ?

ମନ୍ଦିରା—ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଯିବି, ପିତା ?

ନବାତ—ନା, ମା, ଏ ନିଘଞ୍ଚ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରେ ମୁଁ ତପସ୍ୟାରତ । ଜୀବନର ଏ ଅନ୍ତିମ ଲଗ୍ନରେ ବିଶ୍ୱନିୟନ୍ତାଙ୍କ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ରୂପକୁ ଧ୍ୟାନ କରୁଛି, ମା, ଜୀବନରେ ଶାନ୍ତି ଆଉ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ମୁଁ ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଅବଲମ୍ବନ କରିଛି । ତୁ ଫେରିଯା, ମା, ଏ ଅରଣ୍ୟ ତୋର ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ନୁହେ ।

ମନ୍ଦିରା—ଫେରିଯିବି ? କେଉଁଠିକି ଫେରିଯିବି ? ମୁଁ ବି ତୁମରି ଭଳି ତପସ୍ୟା କରିବି । ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀର ଅଟଳ ସାଧନା ହେବ ମୋ ଜୀବନର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ।

ନବାତ—ନା, ମା, ରାଜପ୍ରାସାଦକୁ ଫେରିଯା । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ତୋର ପିତୃବ୍ୟ କବଚ ତୋର ସେବାଯତ୍ନରେ ଅବହେଳା କରିବନି । ତୁ ରାଜପ୍ରାସାଦ ଛାଡ଼ି···

ମନ୍ଦିରା—ଦୈତ୍ୟପୁରର ରାଜପ୍ରାସାଦ !· ସେ ପ୍ରାସାଦ ଆଉ ରାଜପ୍ରାସାଦ ହୋଇ ନାହିଁ, ପିତା ! ନର୍ତ୍ତକୀର ନୂପୁର ଶିଞ୍ଜନରେ ସେ ମର୍ମର ଭବନ ଆଜି କଳୁଷିତ, ଉତ୍କଟ ମଦିରାର ଫେନିଳ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ତା'ର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଆଜି ବିଷାକ୍ତ । ପାପର ଅନଳରେ ସେ ରାଜଭବନ ଆଜି ଧୂ ଧୂ ହୋଇ ଜଳୁଛି, ପିତା !

ନବାତ—ମନ୍ଦିରା ! କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟ ସମାଜ ଭାଗ୍ୟରେ ଶେଷରେ ଏଇଆ ଥିଲା ! ଯେଉଁ ଦାନବ ସମାଜର ମୁଁ ଦିନେ ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲି, ଆଜି ବଞ୍ଚି ଥାଉ ଥାଉ ତା'ର ଶେଷ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ମା !

ମନ୍ଦରା—ଏ ତ ଶେଷର ଆରମ୍ଭ ମାତ୍ର, ପିତା ! ଆଉ ମୋର ଯାହା ମନେହୁଏ ପାପର ସେ ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ଅନଳ କ୍ଷୁଧାରେ କାଳକେୟ ନଗରୀ ଧରାପୃଷ୍ଠରୁ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯିବ···ଲୋପ ପାଇବ ଦାନବ ସଭ୍ୟତା । ପିତୃବ୍ୟ କବଚ ଆଜି ଚେତନାହୀନ···ବିବେକଶୂନ୍ୟ । ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ରୂପରେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ପିତୃବ୍ୟ କବଚ ଆଜି ତାଙ୍କୁ ଖୋଜି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ହାତରେ ତାଙ୍କର ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ଶଙ୍କରତ୍ରିଶୂଳ ।

ନବାତ—ମନ୍ଦରା ! କବଚର ଏତେ ଦୂର ପତନ ହୋଇଛି ? ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କ ଉପରେ ତା'ର ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଛି ? ହେ ପ୍ରଭୁ, କବଚକୁ ସଦ୍‌ବୁଦ୍ଧି ଦିଅ । ପାପର ସେ ପଙ୍କିଳ ପଥରୁ ତାକୁ ଉଦ୍ଧାର କର, ପ୍ରଭୁ ! ତୁମର ଏ ସୁନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟିକୁ ତୁମେ ହିଁ ରକ୍ଷା କର ।

ମନ୍ଦରା—ତୁମେ ଫେରିଗଲ, ପିତା ! ପିତୃବ୍ୟ ଶପଥ କରିଛନ୍ତି, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ନିଜର ଦାସୀ କରି ରଖିବେ । ସେ ହେବେ ପିତୃବ୍ୟଙ୍କର ବିଳାସକକ୍ଷର ନାୟିକା । ମୋର ଲାଞ୍ଛନାର ପ୍ରତିଫଳ ଭୋଗ କରିବେ ସତୀ ସୀମନ୍ତିନୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ।

ନବାତ—ନା, ନା, ମା ! ମୁଁ ବଞ୍ଚି ଥାଉ ଥାଉ ଏତେ ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇପାରିବିନି, ମା ! ଯଦି ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ ତେବେ କବଚର ପାଦ ଧରି ମୁଁ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ମହତ୍ତ୍ୱ ଓ ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରିବି ।

ମନ୍ଦରା—ପିତା

ନବାତ—କିନ୍ତୁ ମା, କେଉଁ ଆଶା ନେଇ ମୁଁ ପୁଣି ଥରେ କାଳକେୟ ନଗରୀକୁ ଫେରିଯିବି ? ମୁଁ ଯେ ବୃଦ୍ଧ, ଶକ୍ତିହୀନ, ସ୍ଥବିର । ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇପାରିଲିନି ବୋଲି ସମସ୍ତ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଆଜି ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିଛନ୍ତି । ମୋର ପ୍ରାଣର ପ୍ରିୟ ପ୍ରଜାଗଣ ମୋତେ ଦୁର୍ବଳମନା ଭୀରୁ ବୋଲି ଭାବି କବଚର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରିଛନ୍ତି । ଯାଉ, ସବୁ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଉ ; ମୁଁ ବା କ'ଣ କରିପାରିବି ?

ମନ୍ଦରା—ଆପଣ ଠିକ୍ କହୁଛନ୍ତି, ପିତା ! ଯାଉ, ସବୁ ଶେଷ ହୋଇଯାଉ । ସବୁ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଗଲା ପରେ ପୁଣି ଥରେ ବାଜିଉଠିବ ନବ ସୃଷ୍ଟିର ଆବାହନୀ, ବଞ୍ଚିବାର ନୂତନ ପ୍ରେରଣା ।

ନିବାତ—ତେବେ, ଆ ମା, ! ସନ୍ଧ୍ୟା ଆଗତପ୍ରାୟ । ସେଇ ସ୍ୱଚ୍ଛ ନିର୍ଝରଣୀ କୂଳର ଶିଳାସନରେ ବସି ମୁଁ ସନ୍ଧ୍ୟା ବନ୍ଦନା ସମାପ୍ତ କରିଦିଏଁ । ରାତ୍ରି ପାଇଁ ଆମକୁ ପୁଣି ଆଶ୍ରୟ ଖୋଜିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଚାଲ୍ ।

କିଛି ବାଟ ଯାଇଛନ୍ତି, ଏଇ ସମୟରେ ଭୟଙ୍କର ବ୍ୟାଘ୍ର ଗର୍ଜ୍ଜନ ଶୁଭିଛି । ମନ୍ଦିରା ଭୟଭୀତ ହୋଇ ନିବାତଙ୍କୁ କୁଣ୍ଢାଇ ଧରିଛି । ନିକଟରେ ବ୍ୟାଘ୍ରର ଘନ ଘନ ଗର୍ଜ୍ଜନ । ମନ୍ଦିରା ଭୟରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଗାଣ୍ଡୀବ ହସ୍ତରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ]

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ— ଭୟ ନାହିଁ, ଦେବୀ ! (ଶରପଟକୁ ଚାହିଁ ବ୍ୟାଘ୍ର ଉପରକୁ ଶର ନିକ୍ଷେପ କଲେ । ବ୍ୟାଘ୍ରର ଗର୍ଜ୍ଜନ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ବୋଧହୁଏ ସେ ମରିଗଲା ।)

ନିବାତ—କିଏ ତୁମେ, ବୀର ? ଅପୂର୍ବ ବୀରତ୍ୱ ଦେଖି ମୁଗ୍ଧ ହେଲି ।

ମନ୍ଦିରା—ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ···(ଲଜାଲଜ ହୋଇ)

ନିବାତ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ···ନରୋତ୍ତମ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ତୁମର ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରି ମୁଁ ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ ମନେ କରୁଛି ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଦେବୀ ମନ୍ଦିରା, ଆଉ···

ମନ୍ଦିରା—ମୋର ପିତା ଦୈତ୍ୟରାଜ ନିବାତ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତ ! କିନ୍ତୁ ଏ ଅସମୟରେ ଆପଣମାନେ ଏ ଅରଣ୍ୟରେ କାହିଁକି ? ସୈନ୍ୟ ସେନାପତି କାହାରିକୁ ଦେଖୁନି ଯେ···!

ନିବାତ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ଆଜି ମୋର ରାଜ୍ୟ ନାହିଁ । ସୈନ୍ୟ ନାହାନ୍ତି କି ସେନାପତି ବି ନାହିଁ । ମୁଁ ଆଜି ନିର୍ବାସିତ ।

ମନ୍ଦିରା—ହଁ, ନିର୍ବାସିତ । ଆମେ ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ବରଣ କରିନେଇଛୁ ଏ ନିର୍ବାସନ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିନ୍ତୁ କାହିଁକି, ଦେବୀ ?

ମନ୍ଦର—ପିତୃବ୍ୟ କବଚ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଲାଭ କରିବା ପରେ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟାୟ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ସହି ନ ପାରି ଦୈତ୍ୟରାଜ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ତୋଳିଲେ, ଆଉ ତା'ର ପରିଣାମସ୍ୱରୂପ ତାଙ୍କୁ ରାଜସିଂହାସନ ହରାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଏତେ ଶୀଘ୍ର କବଚର ମତିଭ୍ରମ ଘଟିଲା ! ପିତୃପ୍ରତିମ ଅଗ୍ରଜଙ୍କୁ ସିଂହାସନଚ୍ୟୁତ କରି ନିଜ ଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ଦେଲା ! ମଦାନ୍ଧ ଦାନବ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଲାଭ କରି ପ୍ରଥମେ ନିଜର ବିବେକ ଆଉ ବୁଦ୍ଧିକୁ ସଂହାର କରିଛି, ଦେବୀ ! ତା' ହୋଇ ନ ଥିଲେ ଦୈତ୍ୟକୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀ ମନ୍ଦର ଆଜି ଏ ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଅଶ୍ରୁପାତ କରୁ ନ ଥାନ୍ତେ · ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତ ସ୍ୱେଚ୍ଛା ନିର୍ବାସନ ବରଣ କରି ନେଇ ନ ଥାନ୍ତେ ।

ନିବାତ—ମୁଁ ସନ୍ଧ୍ୟା ବନ୍ଦନା ସମାପନ କରି ଆସୁଛି, ମା ! ତୁ ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କର । (ଚାଲିଗଲେ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଆସ, ଦେବୀ ! କାଳକେୟ ନଗରୀକୁ ଫେରିଚାଲ । ସେ ଉଦ୍ଧତ କବଚକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲି ମହାମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ମନ୍ତ୍ର । ମୁଁ ଥିଲି ତା'ର ସତର୍କ ପ୍ରହରୀ । ତା'ର ସେ କଠୋର ସାଧନାର ସିଦ୍ଧି ପଥରେ ମୁଁ ଥିଲି ଏକମାତ୍ର ସହାୟକ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସାଧନା ତା'ର କଳଙ୍କିତ, ନିଷ୍ଠା ତା'ର କଳୁଷିତ । ମୁଁ ଆଜି ତାକୁ ସିଂହାସନଚ୍ୟୁତ କରି ଦୈତ୍ୟପତି ନିବାତଙ୍କୁ ପୁଣି ଥରେ ସିଂହାସନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ କରାଇବି । ଆସ, ଦେବୀ !

ମନ୍ଦର—ନା, ମୁଁ ଆଉ ଫେରିଯିବାକୁ ଚାହେଁନା । ମୋର ସେ ରାଜପ୍ରାସାଦ ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । ରାଜନନ୍ଦିନୀର ସମ୍ମାନ ମୋର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାହେଁ···

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କୁହ, ଦେବୀ ! ତୁମର ସମସ୍ତ ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂରଣ କରିବି ।

ମନ୍ଦର—ମୁଁ ଚାହେଁ···ମୁଁ ଚାହେଁ ସେହି ଅଭୟ ବାହୁଯୁଗଳ ତଳେ ଆଶ୍ରୟ । ସେହି ମୋର ଯୁଗ ଯୁଗର ସ୍ୱପ୍ନ, ମୋର ସକଳ ସାଧନାର ସିଦ୍ଧି । କୁହ, ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ମୋର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂରଣ କରିବ ନି ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଦେବୀ ! ତୁମେ ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କଲ···

ମନ୍ଦିରା—ହଁ, ପ୍ରଭୁ ! ମନେ ଅଛି, ସେଦିନ କହିଥିଲ ନା, ଯେତେଦିନଯାଏ ତୁମେ ଗାଣ୍ଡୀବ ଧାରଣ କରିଥିବ, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ଚିନ୍ତାର କାରଣ ନାହିଁ ବୋଲି ! ସେହିଦିନ ତୁମେ ପରା ମୋର ଶରୀର ରକ୍ଷାର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲ । ଆଉ ଆଜି ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଯିବି, ପ୍ରଭୁ ! ମୋର ପ୍ରାଣର ଦେବତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ମୁଁ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଯିବି ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିନ୍ତୁ ଦେବୀ ! ମୁଁ ଯେ ବନବାସୀ···ତପାଗ୍ରସ୍ତ । ରାଜନନ୍ଦିନୀଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟ ପତି ମୁଁ ହୋଇପାରେନା ।

ମନ୍ଦିରା—ନାରୀ ଥରେ ତା'ର ମନପ୍ରାଣକୁ ଯାହା ନିକଟରେ ସମର୍ପଣ କରେ, ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତର ପାଇଁ ସେ ହୁଏ ତା'ର ସ୍ୱାମୀ···ତା'ର ଇହକାଳ ଆଉ ପରକାଳର ଦେବତା । ମୁଁ ଯେ ତୁମକୁ ସ୍ୱାମୀ ରୂପେ ବରଣ କରିସାରିଛି, ପ୍ରଭୁ ! ତୁମେ ଯଦି ମୋତେ ଗ୍ରହଣ ନ କର, ତା'ହେଲେ ଏ ନିରର୍ଥକ ଜୀବନ ରଖି ଲାଭ କଣ ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଦେବୀ ! ଏ କି ପରୀକ୍ଷା, କୃଷ୍ଣ ! ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଭାଗ୍ୟରେ ଏ କି ବିଡ଼ମ୍ବନା ? ସାଧନାରେ ଏ କି ବ୍ୟାଘାତ ?

ମନ୍ଦିରା—ଅନୁମତି ଦିଅ, ପ୍ରଭୁ, ତୁମ ପାଇଁ ଯୋଗାସନ ସ୍ଥାପନ କରିବି···ଜାଳିଦେବି ହୋମାନଳ । ତୁମେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ହୁଅ, ପ୍ରଭୁ ! ଯୁଗ ଯୁଗ ପାଇଁ ତୁମର କଠୋର ସାଧନାରେ ବାଧା ଦେବି ନାହିଁ । ମୁଁ ହେବି ବ୍ରତଚାରିଣୀ··· ତପସ୍ୱିନୀ । ତୁମର ସାଧନାରେ ମୁଁ ହେବି ସହାୟିକା । ପଦସେବା କରିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଅ, ପ୍ରଭୁ ! ଦାସୀକୁ ନିରାଶ କରନା ।

(ପଦ ଧାରଣ କଲେ)

ଅର୍ଜୁନ—ଉଠ, ମନ୍ଧରା ! ଏଇଆ ଯଦି ହୃଷୀକେଶଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ତେବେ ଆସ, କଲ୍ୟାଣୀ, ଅର୍ଜୁନର ପୂର୍ଣ୍ଣକୁଟୀର ଅଳଂକୃତ କର । ପାର୍ଥପତ୍ନୀ ହେବାର ସମ୍ମାନ ମୁଁ ତୁମକୁ ଦେଉଛି, କଲ୍ୟାଣୀ ! (ଶର ଧାରରେ ଅଙ୍ଗୁଳି କାଟି ସେଇ ରକ୍ତକୁ ମନ୍ଧରାଙ୍କ ସୀମନ୍ତରେ ଦେଇଦେଲେ ଆସିଛନ୍ତି ନିବାତ)

ନିବାତ—ମନ୍ଧରା !

ମନ୍ଧରା—ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ଫାଲ୍‌ଗୁନଙ୍କୁ ମୁଁ ପତିରୂପେ ବରଣ କରିଛି, ପିତା ! ଆଶୀର୍ବାଦ କର, ମୁଁ ଯେପରି ତୁମର କନ୍ୟା ହେବାର ସମ୍ମାନ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖେ ।

ନିବାତ—ମୁଁ ତୋତେ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି, ମା ! ସତୀ ସୁଲକ୍ଷଣୀ ହୋଇ ପତିଙ୍କର ପାଦସେବାରେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କର । ଆଉ ଅର୍ଜୁନ ! ମା' ମୋର ଦାନବକନ୍ୟା ହେଲେ ବି ଶତଦଗ୍ଧ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପରି ଶୁଦ୍ଧ···ନିଷ୍କଳଙ୍କ, ସଂଯମୀ ଆଉ ବ୍ରତଚାରିଣୀ । ସେ ତୁମର ଯୋଗ୍ୟ, ଅର୍ଜୁନ ! ସର୍ବଂସହା ମାତା ଧରଣୀ ପରି ଆତ୍ମା ତା'ର ନିର୍ମଳ କାୟା ତା'ର ପବିତ୍ର । ତୁମ ଦୁହିଁଙ୍କର ଜୀବନ ମଧୁମୟ ହେଉ, ଧର୍ମ ତୁମର ସହାୟ ହେଉ, ତୁମେ ଦୁହେଁ ବିଶ୍ୱର କଲ୍ୟାଣ କର ।

[ଅର୍ଜୁନ ଓ ମନ୍ଧରା ଜାନୁ ପାତି ପ୍ରଣାମ କଲେ ଏବଂ ନିବାତ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଥିଲେ]

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧକାର

ପଞ୍ଚମ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମନ୍ଦରା—ଶଚୀ—ସେନାପତି—କବଚ—ନିବାତ

[ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କର କୁଟୀର । ମନ୍ଦରା କୁଟୀର ସମ୍ମୁଖ ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନୀ ହସ୍ତରେ ପରିଷ୍କାର କରୁଥିଲେ । ସ୍ନାନ ସାରି ଫେରୁଥିଲେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ସମୟ ସକାଳ—କଣ୍ଠରେ ଥିଲା···]

ହେ ପାର୍ବତୀପତି ହୃଦୟବଲ୍ଲଭ ଚନ୍ଦ୍ରମୌଳେ
ଭୂତାଧିପ ପ୍ରମଥନାଥ, ଗିରିଶଜାପ,
ହେ କାମଦେବ, ଭବରୁଦ୍ର, ପିନାକପାଣେ,
ସଂସାର ଦୁଃଖ ଗହନାତ୍ ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୦ ।

ହେ ନୀଲକଣ୍ଠ, ବୃଷଭଧ୍ୱଜ, ପଞ୍ଚବକ୍ତ୍ର
ଲୋକେଶ ଶେଷ ବଲୟ ପ୍ରମଥେଶ ସର୍ବ,
ହେ ଧୂର୍ଜ୍ଜଟେ, ପଶୁପତେ, ଗିରିଜାପତେ ମାଂ
ସଂସାର ଦୁଃଖ ଗହନାତ୍ ଜଗଦୀଶ ରକ୍ଷ । ୧ ।

(ଅର୍ଜ୍ଜୁନ କୁଟୀର ନିକଟକୁ ଆସି ହସ ହସ ମୁହଁରେ ମନ୍ଦରାଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମନେହୁଏ, ଦେବୀ ଆଜି ପ୍ରସନ୍ନା ?

ମନ୍ଦରା—(ହସି) ବ୍ରାହ୍ମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଶଯ୍ୟା ତ୍ୟାଗ କରି ଆପଣ ସ୍ନାନ ନିମିତ୍ତ ଚାଲିଗଲା ପରେ ଅକସ୍ମାତ୍ ପିତାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ ହେଲା । ପୁଷ୍ପ ଚୟନ କରୁ କରୁ···

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ସେ ଅକସ୍ମାତ୍ ଚାଲିଆସିଲେ ତାଙ୍କର ଆଦରର କନ୍ୟାଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ···ନା ଦେବୀ ?

ମନ୍ଥରା—(ଲଜ୍ଜାରେ ହସି ମୁହଁ ତଳକୁ କଲେ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିନ୍ତୁ କାହାନ୍ତି ସେ ? ତାଙ୍କ ଚରଣରେ ପ୍ରଣିପାତ କରି···

ମନ୍ଥରା—ସେ ଚାଲିଗଲେ, ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ତାଙ୍କର ପୂଜାର ସମୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କୁ ସେ ଦେଇଯାଇଛନ୍ତି ସସ୍ନେହ ଆଶୀର୍ବାଦ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ସେ ପୁଣ୍ୟାତ୍ମା ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ହିଁ ମୋର କାମ୍ୟ, ଦେବୀ ! ମୁଁ ଆଉ କିଛି ଚାହେଁନା ।

ମନ୍ଥରା—(ହସି) ଆସନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ ! ଯୋଗାସନ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ହୋମାନଳରେ ଆହୁତି ପ୍ରଦାନ କରି ମାହେନ୍ଦ୍ର ଲଗ୍ନରେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ହୁଅନ୍ତୁ; ମୁଁ ଦ୍ୱାର ରକ୍ଷା କରୁଛି ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିନ୍ତୁ ଦେବୀ ! ମୁଁ ଯେ ଚିତ୍ତ ସ୍ଥିର କରିପାରୁନାହିଁ । ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି, ମୋର ବାମଚକ୍ଷୁରେ ସ୍ପନ୍ଦନ···ବାମାଙ୍ଗରେ ଘନଘନ ସ୍ଫୁରଣ । ଏ ସବୁ ଯେ ଅଶୁଭର ସଙ୍କେତ, ଦେବୀ !

ମନ୍ଥରା—ସେ କିଛି ନୁହେଁ, ପ୍ରଭୁ ! ହୁଏ ତ ଆପଣଙ୍କ ମନର ସାମୟିକ ଦୁର୍ବଳତା । ପବିତ୍ର ମନର ନିଷ୍ଠା ନେଇ ଦେବଦେବ ମହାଦେବଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରନ୍ତୁ, ପ୍ରଭୁ ! ସମସ୍ତ ଶଙ୍କା ଖଣ୍ଡନ ହେବ । ଲଭ କରିବେ ସାଫଲ୍ୟର ଜୟମାଲ୍ୟ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—(ହସି) ସତରେ କଲ୍ୟାଣୀ, ତୁମକୁ ପାଇ ଜୀବନ ମୋର ଧନ୍ୟ ହୋଇଛି । ପାର୍ଥପତ୍ନୀର ଗୌରବ ରକ୍ଷା କରିବ, ଦେବୀ ! ମୋର ସାଧନାରେ ଯେପରି ବ୍ୟାଘାତ ନ ହୁଏ ।

ମନ୍ଥରା—ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ ମନ୍ଥରା ଭାଗ୍ୟରେ ଏତେ ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟ ଆଉ କେବେ ଆସି ନ ଥିଲା, ପ୍ରଭୁ ! ଆପଣଙ୍କ ପଦସେବା କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇ ମୁଁ ଆଜି ଧନ୍ୟ ହୋଇଛି···ଧନ୍ୟ ହୋଇଛି ମୋର ଦୈତ୍ୟ ଜନ୍ମ । ମୋ ଉପରେ ଭରସା ରଖନ୍ତୁ, ପ୍ରଭୁ, ମୋ ଜୀବନ ବିନିମୟରେ ବି ମୁଁ ସେ ସମ୍ମାନର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖିବି ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମୁଁ ଆସୁଛି, କଲ୍ୟାଣୀ ! (କହି କୁଟୀର ମଧ୍ୟକୁ ଚାଲିଗଲେ । କେଇଟା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କର ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର କଣ୍ଠରେ ଭାସିଆସିଲା ମହାକାଳଙ୍କର ବନ୍ଦନା । ସେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଯୋଗମଗ୍ନ ହେଲେ । କୁଟୀରର ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଏକାକିନୀ ମନ୍ଦରା । ଅଦୂରରେ କୋଳାହଳ···ଆର୍ତ୍ତଚିତ୍କାର ଶୁଭିଲା ନାରୀ କଣ୍ଠରେ "ରକ୍ଷାକର, ରକ୍ଷାକର ! ପାପୀ ଦାନବ ହସ୍ତରୁ ରକ୍ଷାକର" କହି ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଆସୁଥିଲେ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ । କେଶବାସ ମୁକୁଳିତ··· ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଆତଙ୍କର ଛାୟା)

ଶଚୀ—(ମନ୍ଦରା ନିକଟକୁ ଆସି) ରକ୍ଷାକର, ରକ୍ଷାକର । ପାପୀ ଦାନବ ହସ୍ତରୁ ରକ୍ଷାକର ।

ମନ୍ଦରା—ଭୟ ନାହିଁ, ଦେବୀ ! ମୁଁ ତୁମକୁ ରକ୍ଷା କରିବି । ମୁଁ ଆଶ୍ରୟ ଦେବି ।

ଶଚୀ—ସେହି ଦୁର୍ଦ୍ଧାନ୍ତ କବଳରୁ ତୁମେ ମୋତେ ରକ୍ଷା କରିପାରିବ ?

ମନ୍ଦରା—(ହସି) ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନିର ପତ୍ନୀ ପାରିବନି ତ ଆଉ ପାରିବ କିଏ, ଦେବୀ ?

ଶଚୀ—(ଆନନ୍ଦରେ) ତୁମେ ପାର୍ଥପତ୍ନୀ ! ମୋର ପୁତ୍ରବଧୂ ! କାହିଁ ? କାହିଁ ମୋର ପୁତ୍ର ବୀରେନ୍ଦ୍ର ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ?

ମନ୍ଦରା—କିଏ ତୁମେ, ଦେବୀ ? ତୁମେ କଣ···

ଶଚୀ—ମୁଁ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ।

ମନ୍ଦରା—ମାତା ! ଏହି ଅଧମ ପୁତ୍ରବଧୂର ପ୍ରଣାମ ଗ୍ରହଣ କର, ମାତା ! ନିର୍ଭୟରେ କୁଟୀର ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ରାମ ନିଅ । ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୋଗ ରଚନାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । କିନ୍ତୁ କିଏ ସେହି ମୂର୍ଖ ଦାନବ ଯାହାର କବଳରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାପାଇଁ ମାତା ଶଚୀଙ୍କର ଏ କାତର ପ୍ରାର୍ଥନା ?

ଶଚୀ—ସେହି ମଦାନ୍ଧ ଦାନବ କବଚ । ସେ ଆଜି ସ୍ୱର୍ଗପୁର ଆକ୍ରମଣ କରି ଦେବଗଣଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରିଛି···ଅମରାବତୀର ଦେବାଙ୍ଗନା ମାନେ ଆଜି ତା'ର ବିଳାସକକ୍ଷରେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାସବ ଆଜି ତା'ର ପାଦସେବାକାରୀ ଭୃତ୍ୟ; ଆଉ ତା'ର ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି ମୋ ଉପରେ ପଡ଼ିଛି, ମା !

ମନ୍ଦରା—ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ଲାଳସା ! ଦାନବ ସମାଜ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଯିବ, ମାତା ! ଆସ, ତୁମ ବିଶ୍ରାମର ଆୟୋଜନ କରେଁ ।

(ଏହି ସମୟରେ ଦାନବ ସୈନ୍ୟ ଓ ସେନାପତି ଆସିଛନ୍ତି)

ସେନାପତି—ସୈନ୍ୟଗଣ ! ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କର ।

(ସୈନ୍ୟଗଣ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ)

ମନ୍ଦରା—ସେନାପତି ! (ସୈନ୍ୟଗଣ ଅଟକିଗଲେ)

ସେନାପତି—ରାଜନନ୍ଦିନୀ ମନ୍ଦରା !!

ମନ୍ଦରା—ନା, ମୁଁ ପାର୍ଥପତ୍ନୀ ମନ୍ଦରା । ମୋର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ଫେରିଯାଅ । ଦାନବ ସମାଜର ଯଦି ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରୁଥାଅ, ତେବେ ପିତୃବ୍ୟ କବଚଙ୍କୁ କହିବ, ଏ ଅନ୍ୟାୟ ଆଉ ଅଧର୍ମରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହେବେ । ଯାଅ ।

ସେନାପତି—ନା, ରାଜନନ୍ଦିନୀ, ଦୈତ୍ୟପତି କବଚଙ୍କର ଆଦେଶ, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରିବ । ଆଉ ତୁମେ ଯଦି ସେଥିରେ ବାଧା ଦିଅ, ତାହାହେଲେ···

ମନ୍ଦରା—ତାହାହେଲେ କ'ଣ କରିବ, ସେନାପତି ?

ସେନାପତି—ମୁଁ ତୁମକୁ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦୀ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବି ।

ମନ୍ଦରା—ସେନାପତି ! (ଆଖି ଜଳିଉଠିଛି···ସେଥିରୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇଛି ଏକ ଅପୂର୍ବ ଜ୍ୟୋତି । ଭୟ ପାଇଛନ୍ତି ସେନାପତି ଓ ସୈନ୍ୟମାନେ) ଏତେଦୂର ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ! ଯାଅ, ସେନାପତି ! ପାର୍ଥପତ୍ନୀର ଆଦେଶ, ତୁମର ଦୈତ୍ୟପତିଙ୍କୁ କହିବ, ଯଦି ସାହସ ଓ ଶକ୍ତି ଥାଏ, ତେବେ ମାତା ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଅର୍ଜୁନ କୁଟୀରରୁ ଅପହରଣ କରିନେବେ ।

ସେନାପତି—ରାଜନନ୍ଦିନୀ ! ଶୁଣିପାରୁଛ ରଥଚକ୍ରର ନିର୍ଘୋଷ ? ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ ଦୈତ୍ୟରାଜ କବଚ ଭୈରବ ମୂର୍ତ୍ତି ଧାରଣ କରି ପ୍ରଭଞ୍ଜନ ବେଗରେ ମାଡ଼ିଆସୁଛନ୍ତି । ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଅର୍ପଣ କରି ତାଙ୍କର କ୍ରୋଧ ଶାନ୍ତ କର । ତା ନ ହେଲେ···

ମନ୍ଦର—ସେନାପତି !

ଶଚୀ—ସେହି ଷ୍ଠାନମଧ୍ୟ ଦୈତ୍ୟ କବଳରୁ ମୋର ବୋଧହୁଏ ମୁକ୍ତି ନାହିଁ, ମା ! ଏ ସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟ ମୋ ପାଇଁ ନିରାପଦ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଆଜି ଆଶ୍ରୟହୀନା ।

ମନ୍ଦର—ଏ କ'ଣ କହୁଛ, ମାତା ! ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନି ଥାଉ ଥାଉ ତାଙ୍କର ଜନନୀ ଆଜି ଆଶ୍ରୟହୀନା ! ମୁଁ ତୁମକୁ ଅଭୟ ଦେଉଛି । ଅଭୟ ଦେଉଛି ପାର୍ଥପତ୍ନୀ ମନ୍ଦର । ଆସ, ମାତା !

(ଏହି ସମୟରେ ଆସିଛି କବଚ)

କବଚ—ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ, ପାତାଳ ଯେଉଁଠି ତୁମେ ଆତ୍ମଗୋପନ କଲେ ବି କବଚ କବଳରୁ କେହି ତୁମକୁ ରକ୍ଷା କରିପାରିବେନି । ସେନାପତି ! ଅମରାବତୀର ରାଣୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କର ।

ମନ୍ଦର—ନା !

କବଚ—ଓ, ମନ୍ଦର ! (ହସିଉଠିଲେ) ଦେବବାଳା ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଆଶ୍ରୟ ଦେବ··· ଦୈତ୍ୟକନ୍ୟା ମନ୍ଦର···! ଚମତ୍କାର !

ମନ୍ଦର—ପିତୃବ୍ୟ ! ଦୈତ୍ୟକନ୍ୟା ମନ୍ଦର ଆଜି କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜୁନର ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ । ମାତା ଶଚୀ ଆଜି ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଅତିଥି । ଫେରିଯାଆନ୍ତୁ ପିତୃବ୍ୟ, ଆପଣ ଫେରିଯାଆନ୍ତୁ ।

କବଚ—ଅର୍ଜୁନର ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ ! କାମଜୟୀ ଅର୍ଜୁନ ଆଜି ଦୈତ୍ୟକନ୍ୟାର ପ୍ରଣୟରେ ମୁଗ୍‌ଧ ! ତପଭ୍ରଷ୍ଟ ଅର୍ଜୁନ ଦେବ କବଚ ଲାଞ୍ଛିତା ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଆଶ୍ରୟ ? (ହସିଉଠିଲେ) ସେନାପତି ! ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କର ।

ମନ୍ଦର—ନା, ଆପଣଙ୍କର ସେ ଆଦରର କନ୍ୟା ମନ୍ଦରର ରକ୍ତରେ ତର୍ପଣ ନ କରି ଆପଣ ମାତା ଶଚୀଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବା ଲାଗି ପଦେ ମାତ୍ର ଅଗ୍ରସର ହୋଇପାରିବେନି, ପିତୃବ୍ୟ !

କବଚ—ମନ୍ଦର ! ନବୀନଯୌବନା ମନ୍ଦର... ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚକୁ ଶାସନ କରିବ ରକ୍ତଚକ୍ଷୁ ଦେଖାଇ ? ଗୋଟାଏ ରାଜ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ ବନଗୃହୀର ପତ୍ନୀ ହୋଇ ତୋର ଏତେ ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ! ଏତେ ଗର୍ବ ! ଜାଣିଛୁ ମନ୍ଦର ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚର ଶକ୍ତି ?

ମନ୍ଦର—ସେ ଶକ୍ତି ପ୍ରଥମେ ମୋ ଉପରେ ପରୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ, ପିତୃବ୍ୟ !

କବଚ—ମନ୍ଦର !

ମନ୍ଦର—ହଁ, ପିତୃବ୍ୟ ! ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅଭୟ ଦେଇଛି, ଦେଇଛି ନିଶ୍ଚିତ ଆଶ୍ରୟ ।

(ଏହି ସମୟରେ କୁଟୀର ମଧ୍ୟରୁ ଆସିଲେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ)

ଶଚୀ—(ଆକୁଳରେ) ପୁତ୍ର ମୋର ! ମାତାର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କର...ରକ୍ଷା କର ଧର୍ମର ସମ୍ମାନ । (ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଧାଇଁଗଲେ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କବଚ ! ମୁଁ ତୁମର ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରୁଛି ।

କବଚ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ମୋ ନିକଟରେ ସମର୍ପଣ କର ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମାତା ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ଯେ ମୋର ଆଶ୍ରିତା । ମନେ ଅଛି କବଚ, ଦିନେ ତୁମେ ମୋତେ ଗୁରୁରୂପେ ବରଣ କରିଥିଲ...ଆଉ ତୁମର କଠୋର ସାଧନାରେ ମୁଁ ଥିଲି ଏକମାତ୍ର ଜାଗ୍ରତ ପ୍ରହରୀ ? ଆଉ ତା ନ ହୋଇଥିଲେ କାଳାନ୍ତକ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଆଜି ତୁମର ହସ୍ତରେ ଶୋଭା ପାଉ ନ ଥାନ୍ତା ।

କବଚ—କବଚ କିଛି ଭୁଲିଯାଇନି, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ, ଆଉ ସେଇଥିପାଇଁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଗୁରୁର ସମ୍ମାନ ଦେଇଛି । କିନ୍ତୁ...

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଆଜି ମୁଁ ତୁମକୁ ଗୁରୁଦକ୍ଷିଣା ମାଗୁଛି କବଚ, ମୋର ଭିକ୍ଷା ପୂରଣ କର । ମୁଁ ଚାହେଁ ଦେବୀ ସୁରେଶ୍ୱରୀଙ୍କର ମୁକ୍ତି ।

କବଚ—ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀର ମୁକ୍ତି ! (ହସି ଉଠିଛି) ଶୁଣ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ' କଠୋର ତପସ୍ୟା ବଳରେ ମୁଁ ଆଜି ଲାଭ କରିଛି ଅମରାବତୀର ଇନ୍ଦ୍ରପଦ । ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ବିନା ଇନ୍ଦ୍ରର ସ୍ଥିତି ଯେ ଅସମ୍ଭବ । ମାଗ, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ, ଗୁରୁଦକ୍ଷିଣା ସ୍ୱରୂପ ମୁଁ ତୁମକୁ କାଳକେୟ ନଗରୀ ଅର୍ପଣ କରିପାରେ, କିନ୍ତୁ ଲାବଣ୍ୟମୟୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ନୁହେଁ ।

ଅର୍ଜୁନ—କବଚ ! ଏବେ ବି ସମୟ ଅଛି, କବଚ ! ମହାପାପ ଅର୍ଜ୍ଜନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କ ପାଦତଳେ ପଡ଼ି କ୍ଷମା ଭିକ୍ଷା କର ।

କବଚ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ନାରୀ ନିକଟରେ କ୍ଷମା ଭିକ୍ଷା କରିବ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ? ତୁମେ ଖାଲି ମୋର ଗୁରୁ ବୋଲି···ତା' ନ ହୋଇଥିଲେ, ତୁମର ଉନ୍ନତ ମସ୍ତକକୁ ମୁଁ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଭୂଲୁଣ୍ଠିତ କରିଥାନ୍ତି । ସେନାପତି, ଆଦେଶ ପାଳନ କର !

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କବଚ ! (ଧନୁ ଧାରଣ କରି) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଶକ୍ତିହୀନ ନୁହେଁ, କବଚ ! ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତୁମ ଔଦ୍ଧତ୍ୟର ଉପଯୁକ୍ତ ଶାସ୍ତି ବିଧାନ କରିପାରିବ । ଇଚ୍ଛା କଲେ ତୁମର ଏଇ ମର ଶରୀରକୁ ଧରାଧୂଳିରେ ଲୋଟାଇଦେଇପାରିବ । କିନ୍ତୁ ନିଜର ପ୍ରିୟ ଶିଷ୍ୟକୁ ମୁଁ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଚାହେଁନା । ଫେରିଯାଅ କବଚ ! ଆଜି ତୁମର ଗୁରୁ ତୁମ ନିକଟରେ ହାତ ପତାଇ ଭିକ୍ଷା ମାଗୁଛି । କହ କବଚ, ମୋର ଏ ଭିକ୍ଷା କ'ଣ ତୁମେ ପୂରଣ କରିବନି ?

କବଚ—(ହସି) ଭିକ୍ଷା ! ଭିକ୍ଷା ମାଗି କେହି କେବେ ନିଜର ଦାବି ହାସଲ କରିନି, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ଯଦି ଶକ୍ତି ଅଛି, ତେବେ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା ଦିଅ । ରୁଦ୍ରଶୂଳ···!

(ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇଛି ରୁଦ୍ରଶୂଳ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ହେ ମହାଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ! ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ପ୍ରଣାମ ଗ୍ରହଣ କର । ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅ ଦାନବ, ମୃତ୍ୟୁ ତୋର ସୁନିଶ୍ଚିତ । (ଗାଣ୍ଡୀବ ଟଙ୍କାର କଲେ । କିନ୍ତୁ ରୁଦ୍ରଶୂଳର ତେଜରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କର ଶର ବ୍ୟର୍ଥ ହେଲା । ରୁଦ୍ରଶୂଳରୁ ଅଗ୍ନି ନିର୍ଗତ ହେଲା । ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଭୟଭୀତ ହୋଇ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଏ କଣ ! ଏ ଯେ ପ୍ରଳୟର ଅନଳ ! ଅଲଙ୍ଘ୍ୟ ଅନଳଚକ୍ର ମୁଁ ଯେ ଲଙ୍ଘନ କରିପାରୁନାହିଁ, ଦେବୀ ! ହେ କୃଷ୍ଣ, ହେ ସଖା, ଏ କି ପରୀକ୍ଷା, ପ୍ରଭୁ !

କବଚ—(ହସିଉଠିଛି)

ଶଚୀ—ପୁତ୍ର ମୋର···ପୁତ୍ର ମୋର ! (ଆତଙ୍କରେ)

ମନ୍ଥରା—ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! ଆର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ! (ଭୟ ଓ ଆତଙ୍କରେ)

କବଚ—(ହସି) ଆସ, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! (କେଶ ଧରି ଆକର୍ଷଣ କରି ନେଇଗଲା)
ତୁମେ ହେବ କବଚର ପ୍ରିୟତମା ପତ୍ନୀ···କାଳକେୟ ନଗରୀର ମହାରାଣୀ ।

ଶଚୀ—କବଚ ! କବଚ !

କବଚ—(ହସି) ଶୁଣ, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ଆଜିଠାରୁ ସପ୍ତଦ୍ୱିବାଳକଶି ମଧ୍ୟରେ ତୁମେ ଯଦି ମୋତେ ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ପତିରୂପେ ବରଣ ନ କର, ତେବେ ସପ୍ତଦ୍ୱିବାଳକଶି ଅତିବାହିତ ହୋଇଗଲା ପରେ ତୁମେ ହେବ ମୋର ଶଯ୍ୟାସଙ୍ଗିନୀ । ଆସ, ସେନାପତି !

(ଆସିଛନ୍ତି ନବାତ)

ନବାତ—କବଚ ! (କରୁଣ ଯାଚନାରେ ଚିଆହେଲେ)

କବଚ—ଭାଇ ! ମୋତେ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରନା, ଭାଇ !

ନବାତ—କବଚ ! ଜୀବନରେ ମୁଁ ତୋତେ କେବେ କିଛି ମାଗିନି । ମୁଁ ତୋ'ର ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା···ତୋର ପିତା ଭଳି । ଆଜି ତୋର ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା ତୋର ପାଦ ଧରି ଭିକ୍ଷା ମାଗୁଛି କବଚ, ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ ଦେ । ତା ନ ହେଲେ ସତୀର ଲାଞ୍ଛନାରେ ଧର୍ମ୍ମବକ୍ଷ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯିବ । ମୋର ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷାକର, କବଚ !

(କବଚର ପାଦ ଧାରଣ କଲେ)

କବଚ—ନା ! ଆଜି ମୁଁ କାହାର ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରିପାରିବନି ।

(ଏହା କହି ନବାତଙ୍କୁ ଗୋଡ଼ରେ ଭୁଞ୍ଚିଦେଲା)

ନବାତ—କବଚ ! ତୁ ମୋତେ ପଦାଘାତ କଲୁ !

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—
ମନ୍ଦର— } ପିତା !

ନବାତ—ଯେଉଁ ପ୍ରାଣର ପ୍ରିୟ ଭାଇକୁ ମୁଁ ଦିନେ ହସି ହସି ଅର୍ପଣ କରିଥିଲି କାଳକେୟ ସିଂହାସନ, ଆଉ ରତ୍ନଖଚିତ ରାଜମୁକୁଟ, ଆଜ ସେହି ଭାଇକୁ ମୁଁ ଅଭିଶାପ ଦେଉଛି···ତୁ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବୁ କବଚ, ତୁ···(କବଚର ଅଣ୍ଟାରୁ ଛୁରୀ ଟାଣିନେଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କଲେ) ଆଃ···ଆଃ !

(ଢଳିପଡ଼ିଲେ)

କବଚ— ଭାଇ !

ମନ୍ଦର—ପିତା ! (କାନ୍ଦିଉଠିଲା)

ଶଚୀ—କବଚ ! ତୋର ପାପର ସେ ମହାଯଜ୍ଞରେ ଏହି ହେଉଛି ପ୍ରଥମ ବଳି··· ପୁଣ୍ୟାତ୍ମା ନବାତ ।

କବଚ—(ଉତ୍ୟକ୍ତଭାବେ) ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! କବଚର କାମନାଯଜ୍ଞରେ ତୁମେ କିନ୍ତୁ ହେବ ପ୍ରଥମ ବଳି । ଆସ (କେଶ ଧରି ଟାଣିନେଲା । ଶଚୀଙ୍କର ଆର୍ତ୍ତ ଚିତ୍କାର···ମନ୍ଦର ଓ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଅସହାୟଭାବରେ 'ମାତା' 'ମାତା' ଚିତ୍କାର କରୁଥିଲେ)

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧକାର

ଷଷ୍ଠ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମନ୍ଦରା—କୃଷ୍ଣ

[ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କର କୁଟୀର । ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିଲେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ପରାଜୟର ବ୍ୟର୍ଥତାରେ । ନିକଟରେ ମନ୍ଦରା]

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ହେ କୃଷ୍ଣ, ହେ ସଖା, ହେ ଯାଦବ, ଶେଷରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଭାଗ୍ୟରେ ଏଇ ଲାଞ୍ଛନା, ଏଇ ଅପମାନ ! ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନର ନାମ ଚିରଦିନ ଲାଗି ଲୋପ କରିଦିଅ, ସଖା ! ଏ କଳଙ୍କିତ ଜୀବନର ସ୍ୱାକ୍ଷର ନେଇ ମୁଁ ଆଉ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହେଁନା ।

ମନ୍ଦରା—ପ୍ରଭୁ ! ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ୍ ହୃଷୀକେଶ ଯାହାର ସହାୟ, ଚକ୍ରଧାରୀ ନାରାୟଣ ଯାହାର ସଖା, ବଜ୍ରପାଣି ବାସବ ଯାହାର ପିତା, ସେହି ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ନିକଟରେ ଏ ଦୁର୍ବଳତା ଶୋଭା ପାଏନା, ପ୍ରଭୁ ! ରୁଦ୍ରତେଜରେ ଦୀପ୍ତିମନ୍ତ ଦାନବ ନିକଟରେ ଏ ପରାଜୟ ହୁଏତ କ୍ଷଣିକ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ନା, ଦେବୀ ! ମୋର ଯେପରି ମନେହୁଏ, ମୁଁ ଆଜି ଶକ୍ତିହୀନ । ମହାଶକ୍ତିମାନ୍ କାର୍ମୁକ ଗାଣ୍ଡୀବ ଆଜି ନିଷ୍କ୍ରିୟ । ମୋର ଜନ୍ମ ଆଜି ନିରର୍ଥକ, ଦେବୀ !

ମନ୍ଦରା—ନା, ପ୍ରଭୁ, କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କର ଜନ୍ମ ଜୀବନ କେବେ ନିରର୍ଥକ ହୋଇପାରେନା···ନିଷ୍କ୍ରିୟ ହୋଇପାରେନା କାର୍ମୁକ ଗାଣ୍ଡୀବ । ଆପଣ ଗାଣ୍ଡୀବ ଧାରଣ କରନ୍ତୁ, ପ୍ରଭୁ ! ସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଏ ମହାସଙ୍କଟରୁ ଉଦ୍ଧାର କରନ୍ତୁ ।

ଅର୍ଜୁନ—ଉଦ୍ଧାର କରିବ ସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ? ତୁମେ ଆସ, କଲ୍ୟାଣୀ, ମୋତେ ଟିକିଏ ଏକାକୀ ରହିବାକୁ ଦିଅ । (ମଧ୍ୱର ଯିବାପରେ···ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ) ପିତୃହିରା କନ୍ୟା···

(ଏହି ସମୟରେ ଭାସିଆସିଛି ବଂଶୀସ୍ୱନ)

ବଂଶୀସ୍ୱନ ! ସଖା, ସଖା, ସଖା, ଦର୍ଶନ ଦିଅ ସଖା, ଅର୍ଜୁନର ଏ ଚରମ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ଦର୍ଶନ ଦିଅ ।

(ଆଖିରେ ଲୁହ ଆସିଯାଇଛି—ଆସିଛନ୍ତି କୃଷ୍ଣ—ତାଙ୍କୁ ଦେଖି···)

ସଖା···ସଖା···! (କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇଲେ) ପ୍ରିୟସଖା ଅର୍ଜୁନକୁ ତୁମେ କଣ ଭୁଲିଗଲ ?

କୃଷ୍ଣ—ମୋର ପ୍ରାଣର ପ୍ରିୟ ସଖା ଅର୍ଜୁନକୁ ମୁଁ କ'ଣ କେବେ ଭୁଲିପାରେ ? ମୁଁ ଯେ ସବୁବେଳେ ତୁମ ପାଖେ ପାଖେ ଅଛି, ଧନଞ୍ଜୟ ! କିନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ, ସଖା ? ଗାଣ୍ଡୀବ ଆଜି ଭୂପତିତ ? ଶରାସନ ଆଜି ସ୍କନ୍ଧଚ୍ୟୁତ ? ବିଜୟୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନର ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ବିଷାଦର କାଳିମା ?

ଅର୍ଜୁନ—ହଁ, ସଖା ! ପରାଜୟର ଅପମାନରେ ମୁଁ ଆଜି ଜର୍ଜ୍ଜରିତ । ମାତା ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଆଜି ମୁଁ ଆଶ୍ରୟ ଦେଇପାରିଲି ନାହିଁ । ପୁତ୍ର ହୋଇ ମାତାର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ସେହି ମଦାନ୍ଧ ଦାନବ କବଚ ମୋର ଚକ୍ଷୁ ସମ୍ମୁଖରେ ମାତା ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର କେଶାକର୍ଷଣ କରି ତାଙ୍କୁ ବଳାତ୍କାରେ ଅପହରଣ କରି ନେଇଗଲା ।

କୃଷ୍ଣ—ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିଛି ଦାନବ କବଚ ?

ଅର୍ଜୁନ—ହଁ, ସଖା ! ମହାସତୀଙ୍କର ସେ ଆକୁଳ କ୍ରନ୍ଦନ ଧ୍ୱନି ଏବେ ବି ଏ ବନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେଉଛି । ଚକ୍ର ଧାରଣ କରନ୍ତୁ, ପ୍ରଭୁ ! ମହାସତୀଙ୍କର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ! ଚକ୍ର ଧାରଣ କରନ୍ତୁ ନାରାୟଣ !

କୃଷ୍ଣ—ମୁଁ ପାରିବିନି, ସଖା ! ମହାଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ନିକଟରେ ସୁଦର୍ଶନ ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ତା'ହେଲେ···!

କୃଷ୍ଣ—ରୁଦ୍ରଶୂଳର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ରୁଦ୍ରଶକ୍ତିର ପ୍ରୟୋଜନ । ଏ ସଙ୍କଟରୁ ତୁମେ ହିଁ ରକ୍ଷା କରିପାରିବ ମହାସତୀଙ୍କର ସମ୍ମାନ । ମହାକାଳଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ରୁଦ୍ରଶକ୍ତି ଲାଭ କର, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ତା ନ ହେଲେ···

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିନ୍ତୁ ତା କ'ଣ ସମ୍ଭବ, ସଖା ! ଏ ସ୍ୱଳ୍ପକାଳ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ କ'ଣ ରୁଦ୍ରଶକ୍ତି ଲାଭ କରିପାରିବ···ଲାଭ କରିପାରିବ ମହାକାଳଙ୍କର କୃପା ?

କୃଷ୍ଣ—ଫାଲ୍‌ଗୁନି ! ଅନାୟାସରେ ଯେ କାମଜୟୀ ହୋଇପାରିଲା, ସେଇ କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ କ'ଣ ଶିବକୃପା ଲାଭ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ ? ଯାଅ ସଖା, ସତୀର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କର···ରକ୍ଷା କର ଧର୍ମର ମହତ୍ତ୍ୱ···ବିଶ୍ୱର କଲ୍ୟାଣ କର ।

(ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ତାଙ୍କ ସ୍କନ୍ଧରେ ଗାଣ୍ଡୀବ ଓ ଶରାସନ ଦେଲେ)

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧାର

ସପ୍ତମ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : ମହାଦେବ—ପାର୍ବତୀ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିରାତ

[ଦୂରରୁ ଭାସିଆସୁଥିଲା ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର କଣ୍ଠରୁ ଆକୁଳ ପ୍ରାର୍ଥନା । ମହାଦେବ ଅସ୍ଥିର-ବିଚଳିତ ମନରେ କୈଳାସପୁରୀର ତଟ-ଦେଶରେ ପଦଚାରଣ କରୁଥିଲେ । ପୁଷ୍ପ ଚୟନ ସାରି ଫେରିଛନ୍ତି ପାର୍ବତୀ—ମହାଦେବଙ୍କୁ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖି ବିସ୍ମିତା ହୋଇ]

ପାର୍ବତୀ—ଏ କ'ଣ ପ୍ରଭୁ, ଆସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରି ଆପଣ··· ?

ମହାଦେବ—ଦେବୀ··· !

ପାର୍ବତୀ—କଣ ହେଲା, ପ୍ରଭୁ ? ସଦାଶିବଙ୍କର ମୃଦୁ-ଶାନ୍ତ, ପ୍ରଶାନ୍ତ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଉଦ୍‌ବେଗର ଭ୍ରୂକୁଟି ! ମନେହୁଏ ଶାନ୍ତସାଗରର ଅନ୍ତର ବକ୍ଷରେ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ଊର୍ମିଭଳି ଯୋଗେଶ୍ୱରଙ୍କ ମନ ଆଜି ଆନ୍ଦୋଳିତ···ଚିତ୍ତ ଆଜି ଅସ୍ଥିର !

ମହାଦେବ—ତୁମେ ଠିକ୍ କହୁଛ, ଦେବୀ ! ମହାସତୀଙ୍କର କାତର ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କର ଆଜି ବିଚଳିତ···ସତୀର ଲାଞ୍ଛନାରେ ମୋର ଯୋଗାସନ ଆଜି ଥରିଉଠିଛି ।

ପାର୍ବତୀ—ମହାସତୀ ? କିଏ ସେହି ଭାଗ୍ୟବତୀ ନାରୀ, ଯାହାର କାତର ପ୍ରାର୍ଥନା ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ଆନମନା କରିପାରିଛି, ଯାହାର ଲାଞ୍ଛନାରେ ପ୍ରଭୁ ନିଜେ ଆଜି ବିଚଳିତ ?

ମହାଦେବ—ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ, ଦେବୀ ! କାମାନ୍ଧ ରାକ୍ଷସ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଲାଭ କରି ଧରଣୀବକ୍ଷରେ ଅତ୍ୟାଚାରର ଝଞ୍ଜା ବୁହାଇଦେଇଛି; ତା'ର ଉତ୍ପୀଡ଼ନରେ କେବଳ ଦେବତାମାନେ ନୁହନ୍ତି, ସୁରବାଳାଗଣ ମଧ୍ୟ ଆଜି ହାହାକାର କରୁଛନ୍ତି । ସତୀର ସତୀତ୍ୱ ଲୁଣ୍ଠନ କରି ସେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଦାନବ ମୋର ମହାଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛି ।

ପାର୍ବତୀ—ସତୀର ଲାଞ୍ଛନା ! ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ସତୀତ୍ୱ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବ ଗୋଟାଏ କାମାନ୍ଧ ଦାନବ ? ରୁଦ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି ଧାରଣ କରନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ, ସୃଷ୍ଟି ହେଉ ମହାପ୍ରଳୟର ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ତାଣ୍ଡବ । ମହାକାଳଙ୍କର ତ୍ରିନେତ୍ରରେ ପୁଣି ଥରେ ଆବିର୍ଭାବ ହେଉ ରୁଦ୍ରରୂପୀ ଅନଳ । ପାଶୁପତ ଧାରଣ କରନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ, ସତୀର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ।

ମହାଦେବ—ମୁଁ ପାରିବିନି, ଦେବୀ, ମୁଁ ନିରୁପାୟ । ମୁଁ ମୋର ଭକ୍ତକୁ ହତ୍ୟା କରିପାରିବିନି ।

ପାର୍ବତୀ—ତାହାହେଲେ କ'ଣ ଯୁଗ ଯୁଗ ପାଇଁ ସତୀତ୍ୱର ମହିମା ଲୁପ୍ତ ହେବ ? ଲୁପ୍ତ ହେବ ମାତୃଜାତିର ଗୌରବ ? ଆପଣ ଥାଉ ଥାଉ ସେ ମଦାନ୍ଧ ଦାନବ ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ସତୀତ୍ୱ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବ ?

ମହାଦେବ—(ବିବ୍ରତଭାବେ) ନା, ନା, ଦେବୀ ! ସର୍ବଂସହା ମାତା ଧରିତ୍ରୀ ଆଜି ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଜର୍ଜ୍ଜରିତା । ପାପଭାରରେ ବସୁନ୍ଧରା ଆଜି ମ୍ରିୟମାଣ । ଧର୍ମ ଆଜି ଲୋପ ପାଇଛି । ନ୍ୟାୟ ଆଜି କଳୁଷିତ । ବିଚାର ଆଜି ବିବେକଶୂନ୍ୟ । ଆଉ ମହାଯୋଗୀ ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବରଙ୍କର ଆସନ ଯେତେବେଳେ ଟଳିଉଠିଛି, ସେତିକି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଦାନବର ମୃତ୍ୟୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

ପାର୍ବତୀ—କିନ୍ତୁ କିପରି ସମ୍ଭବ, ପ୍ରଭୁ ? ସେ ଯେ ରୁଦ୍ରଶକ୍ତିବଳରେ ତେଜୀୟାନ··· ଆପଣଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ଲାଭ କରି ସେ ଯେ ଅମର !

ମହାଦେବ—ଭୟ ନାହିଁ, ଦେବୀ ! (ଚକ୍ଷୁ ମୁଦି କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରିଛନ୍ତି)

(ଏହି ସମୟରେ ବଂଶୀସ୍ୱନ ଭାସିଆସିଛି)

ପାର୍ବତୀ—ଏ ଯେ ବଂଶୀସ୍ୱନ ! (ଆନନ୍ଦରେ)

(ଆସିଛନ୍ତି ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ପ୍ରବେଶ କରି) ଭଗବାନ ଶଙ୍କରଙ୍କର ଜୟ ହେଉ । (ପ୍ରଣାମ କଲେ) କୃଷ୍ଣର ପ୍ରଣାମ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ, ଭୋଳାନାଥ ! ଅସମୟରେ ମୋତେ ସ୍ମରଣ କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ଜାଣିପାରେ କି ଦେବ ?

ମହାଦେବ—ବନମାଳୀ ! ସବୁ ଲୀଳାର ଆରମ୍ଭ ତ ତୁମରି ପାଖରେ, ଆଉ ଶେଷ ବି ତୁମରି ପାଖରେ । ତୁମେ ଯେ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ଅନ୍ତର୍ଯାମୀ । ଏ ମହାସଙ୍କଟରୁ ରକ୍ଷା କର, ପ୍ରଭୁ ! ତୁମର ସୁନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟିକୁ ତୁମେ ରକ୍ଷାକର ।

ପାର୍ବତୀ—(ବ୍ୟାକୁଳଭାବରେ) ସତୀର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷାକର, ନାରାୟଣ ! ତା ନ ହେଲେ ଗର୍ବଗଞ୍ଜନ ବାନାରେ ଯେ କଳଙ୍କ ଲାଗିବ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ହସି) କଣ ହୋଇଛି, ଦେବୀ ? ମାତା ପାର୍ବତୀ ଆଜି ବିଚଳିତା ? ମହାଯୋଗୀ ଶଙ୍କର ଆଜି ସଙ୍କଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ! ମୁଁ ବୁଝିପାରୁନାହିଁ···

ମହାଦେବ—ଛଳନା କରନା, ଚକ୍ରଧାରୀ ! ସେ ମଦାନ୍ଧ ଦାନବ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଲଭି କରି ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ସତୀତ୍ୱ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବାକୁ ବସିଛି । ବ୍ୟଭିଚାର ଆଉ ଅତ୍ୟାଚାରର ବନ୍ୟାପ୍ଲାବନରେ ବିଶ୍ୱ ଆଜି ଥରହର···ହିମାଦ୍ରି ଆଜି ଟଳମଳ ।

ପାର୍ବତୀ—ତୁମର ଆସନ କ'ଣ ଅଟଳଅଛି, କେଶବ ? ସତୀ ନାରୀର ଲାଞ୍ଛନା ଦେଖି ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ସୁଦର୍ଶନ କ'ଣ ନୀରବ ରହିବ ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଅପାତ୍ରରେ ଶକ୍ତି ଦାନ କରି ଯୋଗେଶ୍ୱର ଯେଉଁ ଭୁଲ କରିଚନ୍ତି, ତା'ର ଫଳ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ମାତା । ରୁଦ୍ରଶୂଳର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ମୋର ଶକ୍ତି କାହିଁ ? ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ନିକଟରେ ସୁଦର୍ଶନ ବ୍ୟର୍ଥ ହେବ ।

ମହାଦେବ—ଏ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି, ଚକ୍ରଧାରୀ ! ତାହାହେଲେ କ'ଣ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଧର୍ମ ଲୋପ ହୋଇଯିବ ? ନାରାୟଣ କ'ଣ ସତରେ ଶକ୍ତିହୀନ ? ଏ କ'ଣ ତେବେ ଲୀଳାମୟଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ?

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ମୁଁ ନିରୁପାୟ, ଯୋଗେଶ୍ୱର, ଦୈତ୍ୟର ନିଧନ ପାଇଁ ମୁଁ ଅସମର୍ଥ । କେବଳ ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କର ଗୃହିଲେ···(ହସିଲେ)

ପାର୍ବତୀ—ଗୃହ ନାରାୟଣ, ଏ ମହାସଙ୍କଟରୁ ସତୀର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କର ।

ମହାଦେବ—କୁହ ବନମାଳୀ ! (ଆଗ୍ରହରେ)

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ଶକ୍ତିର ଆଧାର ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ପାଶୁପତକୁ ସିଦ୍ଧବ୍ରତ ଯୋଗୀ ହସ୍ତରେ ଅର୍ପଣ କରନ୍ତୁ, ଯୋଗେଶ୍ୱର, ଦେବଗଣ ମୁକ୍ତ ହେବେ, ରକ୍ଷାହେବ ସତୀର ସମ୍ମାନ, ଲିଭିଯିବ ଧର୍ମର ଗ୍ଲାନି ।

ମହାଦେବ—କିନ୍ତୁ···କିନ୍ତୁ—କିଏ ସେହି ସିଦ୍ଧଯୋଗୀ, ଯେ କି ଧାରଣ କରିବ ରୁଦ୍ରତେଜରେ ଦୀପ୍ତିମନ୍ତ ଅନଳରୂପୀ ପାଶୁପତକୁ ? ଏ ବିଶ୍ୱବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ପାଶୁପତ ଧାରଣ କରିବାର ଶକ୍ତି ମୋ ବ୍ୟତୀତ ଯେ ଆଉ କାହାର ନାହିଁ, କେଶବ !

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ମୁଁ ଜାଣେ ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ, ମହାକାଳ ଶିବଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ପାଶୁପତ ଧାରଣ କରିବାର ଶକ୍ତି ଆଉ କାହାରି ନାହିଁ । ତଥାପି···ଯଦି କେହି କାମଜୟୀ, ଆତ୍ମଜୟୀ ଆଉ ଯୋଗସିଦ୍ଧ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ, ମୋର ବିଶ୍ୱାସ, ସେ ପାଶୁପତ ଧାରଣ କରିପାରିବ ।

ମହାଦେବ—(ଆନନ୍ଦରେ) ବନମାଳୀ···ବନମାଳୀ ! ସପ୍ତଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ତୁମେଇ କାମଜୟୀ, ତୁମେ ହିଁ ଆତ୍ମଜୟୀ, ତୁମେ ହିଁ ସିଦ୍ଧ ଯୋଗୀ ମହାପୁରୁଷ । ଗ୍ରହଣ କର । ଆନନ୍ଦ ମନରେ ମୁଁ ପ୍ରଦାନ କରିବି ଅମୋଘ ଶାସ୍ତ୍ରିକ ଦିବ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ର ପାଶୁପତ ।

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ହସି) ନା, ଭୋଳାନାଥ, ଷୋଳ ସହସ୍ର ଗୋପାଙ୍ଗନାଙ୍କ ବାହୁବନ୍ଧନରେ ଯାହାର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗ ବାନ୍ଧି ହୁଏ, ସେ କ'ଣ କେବେ କାମଜୟୀ ହୋଇପାରେ ! ମୁଁ ସେ ମହାଶକ୍ତି ଧାରଣ କରିପାରିବିନି, ପ୍ରଭୁ !

ମହାଦେବ—ତେବେ···ତେବେ କାହାକୁ ଅର୍ପଣ କରିବି ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ପାଶୁପତ ?
କହ କୃଷ୍ଣ ! ସଙ୍ଗୀର କାତର ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ହୃଦୟ ମୋ ଯେ କମ୍ପିଉଠୁଛି··· ବିଳମ୍ବ ଯେ ମୁଁ ସହ୍ୟ କରିପାରୁନାହିଁ । କୁହ, କୁହ ବନମାଳୀ !

ପାର୍ବତୀ—କୁହନ୍ତୁ ନାରାୟଣ, କୁହନ୍ତୁ !

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—(ହସି) ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ହସ୍ତରେ ଅର୍ପଣ କରନ୍ତୁ ।

ମହାଦେବ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ନରଦେହଧାରୀ ନାରାୟଣ ! ବୁଝିଲି, ବୁଝିଲି ପ୍ରଭୁ, ଏ ସବୁ ଯେ ତୁମରି ଲୀଳା···ପ୍ରିୟସଖାର ଗୌରବ ବଢ଼ାଇବା-ପାଇଁ ଏ ସବୁ ଯେ ତୁମରି ଚକ୍ରାନ୍ତ । ଲୀଳାମୟଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ, ପ୍ରଭୁ ! କିନ୍ତୁ···

ପାର୍ବତୀ—ଅଉ ଚିନ୍ତା କରନା, ପ୍ରଭୁ ! ପ୍ରିୟ ପୁତ୍ର ଅର୍ଜ୍ଜୁନକୁ ପାଶୁପତ ପ୍ରଦାନ କର ।

ମହାଦେବ—କିନ୍ତୁ ଦେବୀ ! ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ଶକ୍ତି ପରୀକ୍ଷା ନ କରି ମୁଁ ପାଶୁପତ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବିନି । ବାହୁଯୁଦ୍ଧରେ ଆଜି ତା'ର ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା କରିବି । ମହାକାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା ଦେବ ଧୀର ମାନବ କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

କୃଷ୍ଣ—(ହସି) ମୁଁ ଆସୁଛି, ଭୋଳାନାଥ, ସୃଷ୍ଟିରକ୍ଷାର ଦାୟିତ୍ୱ ଆଜି ଆପଣଙ୍କର ।

(ପ୍ରଣାମ କରି ଚାଲିଗଲେ)

ମହାଦେବ—ଆସ, ଦେବୀ ! ଲୀଳାମୟଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ନିଶ୍ଚୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ଧ୍ୟାନନେତ୍ରରେ ମୁଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରୁଛି କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ମହାଶକ୍ତି ଲାଭ ଆଶାରେ ଛୁଟିଚାଲିଛି ଏଇ କୈଳାସ ଅଭିମୁଖେ । ହୃଷୀକେଶଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ମହାକାଳଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ସେ ଆଜି ଲାଭ କରିବ ଦିବ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ର ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ପାଶୁପତ । କିନ୍ତୁ ତାହା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖାଇବି, ଦେବୀ ! ଆସ । (ଦୁହେଁ ଅନ୍ତରାଳକୁ ଚାଲିଗଲେ)

(ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ହେ ମହାଗିରି କୈଳାସ ! ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ପ୍ରଣାମ ଗ୍ରହଣ କର । କାହାନ୍ତି, କାହାନ୍ତି ଯୋଗେଶ୍ୱର ? କେଉଁଠି ପାଇବି ତାଙ୍କର ସନ୍ଧାନ ? ସପ୍ତଦିବାରାତ୍ରି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାକୁ ଆଉ ଯେ ମାତ୍ର ଦୁଇଦିନ ବାକି ଅଛି । ଦର୍ଶନ ଦିଅ, ପ୍ରଭୁ, ଦର୍ଶନ ଦିଅ ! ଛଳନା କରନା, ପ୍ରଭୁ ! (ଭାସିଆସିଲା କେବଳ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି) ବିଳମ୍ବ ଯେ ମୁଁ ସହ୍ୟ କରିପାରୁନାହିଁ, ପ୍ରଭୁ ! ଦେଖା ଦିଅ, ପ୍ରଭୁ, ଦେଖା ଦିଅ । ମହାକାଳଙ୍କର ପଦଯୁଗଳରେ କୃଷ୍ଣସଖା ପାର୍ଥ ଆଜି ଶକ୍ତିର ଭିକ୍ଷା ମାଗୁଛି···ନିରାଶ କରନା, ପ୍ରଭୁ, ଦର୍ଶନ ଦିଅ ।

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସ୍ୱର ଅନ୍ତରାଳରେ ଭାସିଆସିଛି)

ସ୍ୱର—ଭିକ୍ଷା ମାଗି କେହି କେବେ ଶକ୍ତି ଲାଭ କରିନି, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ନିଜର ଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ଦିଅ, ଗାଣ୍ଡୀବ ଟଙ୍କାରରେ କମ୍ପି ଉଠୁ ହିମାଚଳ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିଏ ! କିଏ ତୁମେ ? ଏ କ'ଣ ମୋର ମନର ଭ୍ରମ ? ମହାକାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା ଦେବ ଧରାର ମାନବ ଫାଲ୍‌ଗୁନି !

(ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ସ୍ୱର ଅନ୍ତରାଳରୁ ଭାସିଆସିଛି)

ସ୍ୱର—ହିଁ, ଫାଲ୍‌ଗୁନି ! ନିଜ ଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ଦିଅ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ଉଠାଅ ଗାଣ୍ଡୀବ ! ଉଠାଅ ଗାଣ୍ଡୀବ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ, ଶର ସନ୍ଧାନ କର ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ହିଁ, ମୁଁ ଶର ସନ୍ଧାନ କରିବି । ହେ ମହାକାଳ ! କୃଷ୍ଣସଖା ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଆଜି ଗାଣ୍ଡୀବ ଛୁଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଛି, ତୁମେ ମୋତେ ଯଦି ଦର୍ଶନ ନ ଦିଅ, ତେବେ ଏହି ଅଚଳ ମହାମେରୁ କୈଳାସକୁ ତୃଣ ସମ ଉତ୍ପାଟନ କରି ସାଗର ବକ୍ଷରେ ନିକ୍ଷେପ କରିବି । ନିଜର ଶକ୍ତି ବଳରେ ମୁଁ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବି ଶକ୍ତିର ଭଣ୍ଡାର । ହେ, ପାର୍ଥସଖା କୃଷ୍ଣ, ବାହୁଯୁଗଳରେ ଶକ୍ତି ଦିଅ । (ଗାଣ୍ଡୀବକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇ ଶର ସନ୍ଧାନ କଲେ ଏବଂ ଗାଣ୍ଡୀବ ଟଙ୍କାରରେ ଥରିଉଠିଲା ହିମାଚଳ ।)

ହେ ରୁଦ୍ର ମହାକାଳ, ଦେଖାଦିଅ···!
(ଘନ ଘନ ଟଙ୍କାର) ଦେଖାଦିଅ, ପ୍ରଭୁ ! ଦେଖାଦିଅ···!
(ଏହି ସମୟରେ ଶୁଣାଯାଇଛି ଏକ ଉଚ୍ଚ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ)

[ମହାକାଳ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇଛନ୍ତି ଏକ କିରାତ ରୂପରେ]

ଏ କ'ଣ ? ହିମାଦ୍ରି ଯେ ଆଜି ପ୍ରକମ୍ପିତ ! କାହାନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ! କାହାନ୍ତି ସେ ଦେବଦେବ ମହାଦେବ ? (ଗଣ୍ଡାର ଗର୍ଜ୍ଜନ ଶୁଣି) ଏ କ'ଣ ? ଏ ଯେ ଏକ ମହାକାୟ ଗଣ୍ଡାର ! ମୋତେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଛୁଟିଆସୁଛି !

[ଶର ନିକ୍ଷେପ କଲେ । ଗଣ୍ଡାରର ମୃତ୍ୟୁ ଏବଂ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି କିରାତ]

କିରାତ—ତୁଟା କେ'ରେ ପହଲମାନ୍ ! ବଡ଼ା ଜୋରଦାର ମରଦ୍ ଅଛୁ । ମୋର ଗଣ୍ଡାକେ ତୁଇ ମାଇଲୁ କାଏଁ ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିଏ ତୁମେ ?

କିରାତ—(ହସି ହସି) ମୁଇଁ ? ମୁଇଁ ଇ ବନର ରଜା । ଇ ପାହାଡ୍ ମୋର୍ । ଇ ଥାନ୍ ମୋର । ଇ ମୁଲକର ସବୁ ଜନ୍ତୁଜାନ୍ୱା ମୋର୍ । ମୁଇଁ କିରାତ···

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ତୁମେ କିରାତ ? ରଜତଭୂଧର ସମ ଶୁଭ୍ରୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ବପୁ···କଟିରେ ବ୍ୟାଘ୍ରାମ୍ବର···ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ଦୀପ୍ତି···କ'ଣ ସତ୍ୟ ତୁମେ ?

କିରାତ—ତୁଇ ମୋର୍ ଗଣ୍ଡାକେ ମାଇଲୁ କାଏଁ ? ତୁଇ କେ, ଇ ମୁଲକ୍‌କୁ ଆସିଲୁ କାଏଁ ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମୁଁ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ମହାକାଳ ଶଙ୍କରଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଲାଭ ଆଶାରେ ମୁଁ ଏଠାକୁ ଆସିଛି ।

କିରାତ—ଶଙ୍କର ! ସେଟା କେ'ରେ ? ଆର୍ ତୁଇ, ଅରଜୁନ ! ତୋର ନାମ ତ ମୁଇଁ ନାଇ ଶୁନି । ତୁଇ ଅରଜୁନ ହୋ କି ଫରଜୁନ୍ ହୋ, ବଡ଼ା ସାହସ ତୋର ରେ···ମୋର ଗଣ୍ଡାକେ ତୁଇ ମାଇଲ୍ କାଏଁ ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଏ ଯେ ମୋତେ ହତ୍ୟା କରିଥାନ୍ତା ! (ଆଗକୁ ଗଲେ)

କିରାତ---ହାଁ, ହାଁ, ତେ କେ ମାରଥାନ୍ତା । (ଅଟକାଇଛୁ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମୋତେ ବାଧା ଦିଅନା, କିରାତ, ମୋର ସମୟ ଯେ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ । ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କରଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନ ପାଇଲେ···

କିରାତ—ଶଙ୍କର ଫଙ୍କର ମୁଇଁ ନାଇଁ ଜାନେ । ମୁଇଁ କିରାତ···ବନର୍ ମାନୁଷ୍ । ମୋର ପୂଷା ଗଣ୍ଡାକେ ତୁଇ ଶିକାର କରଛୁ । ଆର୍ ମୁଇଁ ତୋକେ ଶିକାର କରି ତୋର ଗଲାକେ ମୋଡ଼ି ଫିକଦେମି ।

(ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ଗଳା ଚପିଧରିଲା)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିରାତ ! (ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ କଲେ)

କିରାତ—(ହସିଉଠିଛୁ) ତୁଇ ବଡ଼୍ଡା ବଲବାନ୍ ଅଛୁ ରେ···ମୋର୍ ସାଥେ ଯୁଝିମୁ ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିରାତ ! ଗୋଟାଏ ସାମାନ୍ୟ କିରାତ ନିକଟରେ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା ଦେବ ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ !

କିରାତ—ଦେ', ଦେ' ରେ ଅରଜୁନ୍, ତୋର୍ ବଲର୍ ନମୁନା ଦେଖା । ଦେଖିମି ତୋର ବଲ୍ କେତେ, ଆର୍ ମୋର ବଲ୍ କେତେ !

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିରାତ ! ଓଃ, ଏ କି ପରୀକ୍ଷା, ପ୍ରଭୁ !

କିରାତ—ହାଁ, ଡର୍ଲୁ ଅରଜୁନ୍ ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିରାତ ! ଇଷ୍ଟଦେବ ସ୍ମରଣ କର । (ଗାଣ୍ଡୀବ ଧରିଲେ)

କିରାତ--(ହସିଉଠିଲା) ଇ' କ'ଣ ରେ, କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ବୋଲି ବଡ଼ା ଗରବ୍ କରଥିଲୁ । ଆର୍ ଇ ତୋର କ୍ଷେତ୍ରୀ ଧରମ ? ମୋର ହାତେ ଧନୁକ୍ ନାଇଁ, ତୀର୍ ନାଇଁ, ଭାଲା ନାଇଁ, ଆର୍ ତୁଇ ଧନୁକ୍ ଧରି ମୋର ସାଥେ ଯୁଝ'ମୁ !

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିରାତ !

କିରାତ—ଆଏ···ଖାଲି ହାତ୍ରେ ଲଢ଼େଇ କର୍ମା । ଦେଖିମି ତୋର ବଲ୍ କେତେ । ପକା ଧନୁକ୍, ଆ—ଆ—ଆ—ଅରଜୁନ !

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ବେଶ୍ ! (ଧନୁ ପକାଇଦେଲେ) ବାହୁଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅ, କ୍ରାତ !

[ଦୁହେଁ ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧରେ ମାତିଗଲେ । କମ୍ପିଉଠିଲା ଧରଣୀର ବକ୍ଷ, ଥରି-ଉଠିଲା ହିମାଳୟ । ଭୟଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ପରେ କିରାତର ପତନ ହୋଇଛି··· ପାଟିରୁ ରକ୍ତଧାର ବହୁଛି ଏବଂ କିରାତକୁ ତଳେ ପକାଇ ମାରିବାକୁ ଯିବା ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ପାର୍ବତୀ]

ପାର୍ବତୀ—ଏ କ'ଣ କରୁଛ, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! କାହାକୁ ତୁମେ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଯାଉଛ ?

(ରହିଗଲେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କିଏ ତୁମେ ?

ପାର୍ବତୀ—ମୁଁ ଦେବୀ ପାର୍ବତୀ । ମୋର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ··

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମାତା ପାର୍ବତୀ ! ଦେବୀ ମାହେଶ୍ୱରୀ ! ଏ ଅଧମ ସନ୍ତାନର ପ୍ରଣାମ ଗ୍ରହଣ କର, ମାତା ! [ଏହି ସମୟରେ କିରାତ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇଗଲା]

ପାର୍ବତୀ—ତୁମେ କାହା ସହିତ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା କରୁଥିଲ, ଜାଣିଛ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଏକ ବନ୍ୟ କିରାତ ମା'···(କହି କିରାତକୁ ଖୋଜିଲାବେଳକୁ)

ପାର୍ବତୀ—କାହାକୁ ଖୋଜୁଛ, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ? ସେ ଯେ କିରାତରୂପୀ ସ୍ୱୟଂ ଶୂଳପାଣି ଶମ୍ଭୁ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ସ୍ୱୟଂ ଶୂଳପାଣି ଶମ୍ଭୁ···କିରାତ ବେଶରେ ! ପ୍ରଭୁ, ଅଧମ ସନ୍ତାନକୁ କ୍ଷମା କର, ପ୍ରଭୁ ! ଆପଣଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ନ ପାରି ମୁଁ ମହାପାପ କରିଛି । ମୋତେ ଶାସ୍ତି ଦିଅ, ପ୍ରଭୁ !

(ଜାନୁପାତି ମହାକାଳଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କ୍ଷମାଭିକ୍ଷା କଲାବେଳେ)

ପାର୍ବତୀ—ଉଠ ବତ୍ସ, ଫାଲ୍‌ଗୁନ ! ଆଜି ମହାକାଳ ରୁଦ୍ର ଦିଗମ୍ବର ତୁମ ପ୍ରତି ପ୍ରସନ୍ନ । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ତୁମକୁ ବରଦାନ କରିବେ, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ !

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ମାତା ! ସତରେ କ'ଣ ମୋର ସାଧନା ସଫଳ ହେବ ? ସଫଳ ହେବ ମୋର ଜନ୍ମ ? ମୁଁ କ'ଣ ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରିବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହେବି ?

ପାର୍ବତୀ—ପ୍ରଳୟର ଦେବତା ଯାହା ଉପରେ ଅଜ ପ୍ରସନ୍ନ, ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ ଶକ୍ତିଧର ଯାହା ନିକଟରେ ପରାଜିତ, ତା ନିକଟରେ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ କିଛି ନାହିଁ, ଅର୍ଜୁନ ! ଆନନ୍ଦ ମନରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କର ।

ଅର୍ଜୁନ—କିନ୍ତୁ ମା, ମୁଁ ଯେ ଅଜ୍ଞାନ···ଅଧମ । ଯୋଗେଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟରେ ମୁଁ କି ବର ଭିକ୍ଷା କରିବି, ମା’ ? ତୁମେ ମୋର ସହାୟ ହୁଅ, ମା’ ! କଲ୍ୟାଣୀ ମଘବା ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଦେଇଥିବା ଅଭୟର ମୁଁ ଯେପରି ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରେ ।

ପାର୍ବତୀ—(ଆଶୀର୍ବାଦ କରି) ତୁମର ସମସ୍ତ ମନକାମନା ଅଚିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ, ବତ୍ସ ! ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ଉର୍ବଶୀର କଠୋର ସାଧନା । ହୃଷୀକେଶଙ୍କର କଲ୍ୟାଣରୁ ଧର୍ମର ପ୍ରଦୀପ୍ତ ଆଲୋକରେ ସାରା ବିଶ୍ୱ ଆଲୋକିତ ହେବ ।

ଅର୍ଜୁନ—ମାତା !

ପାର୍ବତୀ—ହଁ, ବତ୍ସ ! ଭଗବାନ ଶଙ୍କରଙ୍କ ନିକଟରେ ତୁମେ ପ୍ରାର୍ଥନା କର । ବର ଭିକ୍ଷା କର ସେହି ମହାଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ଅମୋଘ ଶାୟକ ଦିବ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ର ପାଶୁପତ··· ।

ଅର୍ଜୁନ—ପାଶୁପତ ?

ପାର୍ବତୀ—ହଁ, ପାଶୁପତ, ଯାହାର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ତେଜରେ ସପ୍ତଲୋକ ଆଲୋକିତ ହୋଇଉଠେ ସେଇ ପାଶୁପତ । ସେଇ ପାଶୁପତ ଧାରଣ କରି ତୁମେ ତ୍ରିଭୁବନବିଜୟୀ ହୁଅ, ବତ୍ସ !

ଅର୍ଜୁନ—କିନ୍ତୁ ମାତା ! ଅଜ୍ଞାନବଶତଃ ସେହି ମହାଶକ୍ତିଧର ଶଙ୍କରଙ୍କ ସହିତ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ମୁଁ ଯେଉଁ ମହାପାପ ଅର୍ଜନ କଲି ତା’ର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ମୁଁ ଚାହେଁ, ମାତା !

[ଏହି ସମୟରେ ମହାକାଳଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଛି । ଜାନୁପାତପୂର୍ବକ ପ୍ରଣାମ କରିଛନ୍ତି ଅର୍ଜୁନ]

ମହାଦେବ—ଉଠ ବତ୍ସ, ଅର୍ଜୁନ ! ମୁଁ ତୁମ ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା କରୁଥିଲି । ଶକ୍ତିଧର ମହାକାଳଙ୍କ ନିକଟରେ ତୁମେ ଆଜ ଶକ୍ତିର ଯେଉଁ ପରୀକ୍ଷା ଦେଲ ଯୁଗ

ଯୁଗ ପାଇଁ ତା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାକ୍ଷରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଲା । ମୁଁ ଆଜି ପ୍ରସନ୍ନ, ପୁତ୍ର ! ଆନନ୍ଦ ମନରେ ବର ପ୍ରାର୍ଥନା କର ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଦେବଦେବ ମହାଦେବ ଯଦି ପ୍ରସନ୍ନ, ତେବେ ମୋତେ ଦିବ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ର ପାଶୁପତ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ, ପ୍ରଭୁ !

ମହାଦେବ—ପାଶୁପତ ! (ମହାଦେବ ପାର୍ବତୀଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ । ପାର୍ବତୀ ହସି ହସି ମୁହଁ ବୁଲାଇନେଲେ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ହଁ, ପ୍ରଭୁ !

ମହାଦେବ—ବୁଝିଲି । ନିଅ ବତ୍ସ, ଆନନ୍ଦ ମନରେ ମୁଁ ଆଜି ପ୍ରଦାନ କରୁଛି ମୋର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅସ୍ତ୍ର ପାଶୁପତ ।

[ପ୍ରଦାନ କଲେ । ପାଶୁପତର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ତେଜରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଆଲୋକିତ ହୋଇଉଠିଲା]

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ, ପ୍ରଭୁ ! ମହାଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ପାଶୁପତର ସମ୍ମାନ ମୁଁ ଯେପରି ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖେ ।

ମହାଦେବ—ମୁଁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି, ବତ୍ସ ! ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବିଜୟୀ ହୁଅ । ତୁମେ ମଧ୍ୟ ପୁତ୍ରକୁ ବର ଦାନ କର, ଦେବୀ, ତାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କର ।

ପାର୍ବତୀ—ମାଗ ପୁତ୍ର ! ବର ପ୍ରାର୍ଥନା କର ।

ମହାଦେବ—ତୁମେ ବର ପ୍ରଦାନ କରିବ ? ତୁମେ ଯେ କିରାତୀ ବେଶରେ । ଯାଅ ଦେବୀ, ମନ୍ତ୍ରସ୍ନାନ କରି ଶୁଦ୍ଧପୂତଭାବରେ ପୁତ୍ର ଅର୍ଜ୍ଜୁନକୁ ବର ପ୍ରଦାନ କର । (ପାର୍ବତୀଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ପ୍ରଭୁ ! ଭାଗ୍ୟବାନ ମୁହିଁ । ଭାଗ୍ୟବାନ ଧରାର ତୃତୀୟ ପାଣ୍ଡବ । ଧରାର ନଗଣ୍ୟ ମାନବ ହୋଇ ମୁଁ ଆଜି ଲାଭ କରିଛି ଆପଣଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦସ୍ୱରୂପ ଏହି ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ଦିବ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ର ପାଶୁପତ । ମୋତେ ଶକ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ, ପ୍ରଭୁ, ମୁଁ ଯେପରି ଏହାର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରିପାରେ ।

ମହାଦେବ—ତୁମର କଲ୍ୟାଣ ହେଉ । ଏ ମହାଶକ୍ତିର ପ୍ରୟୋଗ କେବଳ ରୁଦ୍ରଶକ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ କରିବ, ବତ୍ସ ! ଏହାର ଅପବ୍ୟବହାର କରିବ ନାହିଁ ।

ଅର୍ଜୁନ—କିନ୍ତୁ···

ମହାଦେବ—କିନ୍ତୁ···? ମୁଁ ସବୁ ବୁଝିଛି, ବତ୍ସ ! ମାତା ପାର୍ବତୀ ଆଜି ପ୍ରସନ୍ନା । ତାଙ୍କୁ ତୁମେ କ'ଣ ବର ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ, ଜାଣିଛ ?

ଅର୍ଜୁନ—ନା, ପ୍ରଭୁ !

ମହାଦେବ—ଧନ୍ୟ, ଧନ୍ୟ ତୁମେ ଅର୍ଜୁନ ! (ହସି) ଦେବୀ ଭବାନୀଙ୍କ ନିକଟରେ କୃତ ଞ୍ଜଳିପୁଟରେ ତୁମେ ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର ନିମନ୍ତେ ବର ପ୍ରାର୍ଥନା କର ।

ଅର୍ଜୁନ—ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର ?

ମହାଦେବ—ହଁ, ବତ୍ସ ! ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର···ଯାହାର କ୍ଷୟ ନାହିଁ, ସେଇ ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର ହେଉ ତୁମର ରକ୍ଷାକବଚ । ଏଇ ଯେ ଦେବୀ ପାର୍ବତୀ ସ୍ନାନ ସମାପନ କରି ଆସୁଛନ୍ତି ।

ପାର୍ବତୀ—ମାଗ, ବତ୍ସ ! ମୁଁ ଆଜି ପ୍ରସନ୍ନ । ତୁମର ବୀରତ୍ୱରେ ମୁଁ ଆଜି ମୁଗ୍ଧ । ବର ମାଗ, ପୁତ୍ର !

ଅର୍ଜୁନ—ମାତା ! ମୁଁ ଯେ ଅଜ୍ଞାନ···ମୁଁ ଯେ ଅକିଞ୍ଚନ···କି ବର ମାଗିବି, ମାତା ? ଯଦି ଦେବୀ ମାହେଶ୍ୱରୀ ପ୍ରସନ୍ନ ହେବେ ମୋତେ ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର ଅର୍ପଣ କରନ୍ତୁ, ଦେବୀ !

[ପାର୍ବତୀ ମହାଦେବଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ । ସେ ହସୁଥିଲେ]

ମହାଦେବ—ହଁଅ, ଦେବୀ ! ମହିଷାମର୍ଦ୍ଦିନୀ ବେଶରେ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର ସାହାଯ୍ୟରେ ମହିଷାସୁରକୁ ନିଧନ କରିଥିଲ ସେଇ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର ପ୍ରଦାନ କର ।

ପାର୍ବତୀ—ନିଅ, ବତ୍ସ ! ଆନନ୍ଦ ମନରେ ମୁଁ ପ୍ରଦାନ କରୁଛି ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର ।

[ଅର୍ଜୁନ ଅକ୍ଷୟ ତୂଣୀର ଗ୍ରହଣ କଲେ ଏବଂ ଶିବପାର୍ବତୀଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କଲାବେଳେ ଉଭୟେ ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ]

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧକାର

ଅଷ୍ଟମ ଦୃଶ୍ୟ

ଚରିତ୍ର : କବଚ—ଉର୍ବଶୀ—ଶଚୀ—ଅର୍ଜୁନ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—ମହାଦେବ—ପାର୍ବତୀ ଓ ସମସ୍ତ ଦେବଗଣ ।

[ଦୈତେନ୍ଦ୍ର କବଚଙ୍କର ବିଳାସକକ୍ଷ । ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଉଦ୍ଦେଇ ଅର୍ଦ୍ଧଶାୟିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଶୋଇରହି ସୁରାପାନ କରୁଥିଲେ କବଚ । ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଦୁଇଜଣ ପରିଚାରକ ଆଲଟ ପକାଉଥିଲେ । ସୁନ୍ଦର ରାଜକୀୟ ପରିବେଶ । ସଙ୍କେତ ଦେଲେ କବଚ । ଆସିଛି ଦ୍ୱାରରକ୍ଷୀ···]

କବଚ—ଦେବବାଳା ଉର୍ବଶୀ···

[ରକ୍ଷୀ ଚାଲିଗଲା ପରେ ପୁଣି ମଦ୍ୟପାନ କଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଆସିଛନ୍ତି ଦେବବାଳା ଉର୍ବଶୀ । ଲୀଳାୟିତ ଛନ୍ଦ । ରୂପଲାବଣ୍ୟର ଝଲକରେ ବିଳାସ କକ୍ଷ ଝଲସିଉଠିଲା । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି—]

ଆସ, ପ୍ରିୟେ ! ଦୈତେନ୍ଦ୍ର କବଚର ପାନପାତ୍ରରେ ଭରିଦିଅ ପ୍ରଣୟର ମଦିରା···ଅତୃପ୍ତ ନେତ୍ରବଲ୍ଲୀରେ ଭରିଦିଅ ଅଭିସାରିକାର ସ୍ୱପ୍ନ । ନର୍ତ୍ତକୀର ସେ ବଳୟିତ ଘୁଙ୍ଗୁରରେ ଫୁଟିଉଠୁ ସଙ୍ଗୀତର ଅପୂର୍ବ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ।

[ହସିଉଠିଲେ କବଚ । ନାଚିଲେ ଉର୍ବଶୀ]

—ଗୀତ—

ମଦନର ଫୁଲଶର ବିନ୍ଧିଲା,
ତନୁରେ ଚମକ ମନରେ ପୁଲକ
ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ ମୋର ଖେଳିଲା । ୦ ।

ବଧୁରୁ ଯମୁନା ମୁଁ ହେଲି ଚଳଚଞ୍ଚଳ
କାମନା ଜୁଆରରେ ରୁଣୁଝୁଣୁ ନୂପୁର
ପ୍ରୀତିର ମହକ ସାଥୀର ପରଶ
ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ ମୋର ଜାଗିଲା—
ମଦନର ଫୁଲଶର ଦହିଲା । ୧ ।

ପୁଷ୍ପିତା କଳିକା ମୁଁ ତୁମେ ମଧୁଗୁଞ୍ଜନ
ମମତା କଣ୍ଠରେ ତୁମେ କଳ କୂଜନ
ଆଜି ଏ ଲଗ୍ନରେ ତୁମରି ଛନ୍ଦରେ
ଅଙ୍ଗେ ଅଙ୍ଗେ ମୋର ନାଚିଲା—
ମଦନର ଫୁଲଶର ଦହିଲା । ୨ ।

ଗୀତିକାର—ଡାକ୍ତର ମିଶ୍ର

(ଅପୂର୍ବ ସେ ନୃତ୍ୟ । ନାଚି ନାଚି ଢଳିପଡିଲେ କବଚଙ୍କର କୋଳରେ । ଉର୍ବଶୀଙ୍କର କାଳକୃଷ୍ଣ କବରୀରେ ମୃଦୁ ହସ୍ତ ସଞ୍ଚାଳନ କରି)

କବଚ—ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ଆଜି ମୁଗ୍‌ଧ, ପ୍ରିୟେ ! ତା'ର ସମସ୍ତ ରତ୍ନଭଣ୍ଡାର ଆଜି ତୁମ ଲାଗି ଉନ୍ମୁକ୍ତ । ମାଗ, ମନଇଚ୍ଛା ମାଗିନିଅ । ଏ ରାତି ଆଉ ଆମ ଜୀବନରେ ଆସିବନି, ଉର୍ବଶୀ ! ମିଳନର ମଧୁଚନ୍ଦ୍ରିକା ଉପଭୋଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚ ତୁମକୁ ଦେବ ତା ଜୀବନର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୌରବ···ମହାରାଣୀର ସମ୍ମାନ ।

ଉର୍ବଶୀ—ସେ ତ ମୋର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ, ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର ! ଆପଣଙ୍କର ମହାରାଣୀ ହେବାର ଗୌରବ ଲାଭ କରି ମୁଁ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେକରୁଛି । କିନ୍ତୁ ମୋ ମନର ସେ ଅଶାନ୍ତ ଜ୍ୱାଳା ଏବେ ବି ଲିଭିଯାଇନି । ରୂପଗର୍ବିଣୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ସେ ନିଷ୍ଠୁର ଅଭିଶାପ, ସେ ବଜ୍ରପରିଭର ଧିକ୍‌କାର, ଆଜି ମୋତେ ତିଳ ତିଳ କରି ଦଗ୍‌ଧ କରୁଛି । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ସେ ଅପମାନର ପ୍ରତିଶୋଧ ନ ନେଇଛି

କବଚ—କାଳକେୟ ଦୈତ୍ୟପତି ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚର ପ୍ରିୟତମା ଉର୍ବଶୀକୁ ଯେ ଅପମାନ ଦେଇଛି ସେଇ ସୁରଲୋକ ସୀମନ୍ତିନୀ ବାସବଘରଣୀ ଶଚୀର ସତୀତ୍ୱ ଲୁଣ୍ଠନ କରି ମୁଁ ତୁମ ଅପମାନର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବ, ପ୍ରିୟେ ! ଭୁବନମୋହିନୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ହେବ କବଚର ଶଯ୍ୟାସଙ୍ଗିନୀ ।

(ହସିଉଠିଲେ)

ଉବଶୀ—ତୁମେ ପାରିବନି, ପ୍ରିୟ ! ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ସତୀତ୍ୱ ଲୁଣ୍ଠନ କରିବାକୁ ତୁମେ କେବେହେଲେ ସମର୍ଥ ହେବ ନାହିଁ ।

କବଚ—ଉର୍ବଶୀ ! ଯେଉଁ ବାସବବିଜୟୀ ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ ଦୈତ୍ୟରାଜ କବଚର ସାମାନ୍ୟ ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ତ୍ରିଭୁବନ ଆଜି ଥରହର…ଅମରଗଣ ଯାହାର ଭୃତ୍ୟ…ଗୋଟାଏ ସାମାନ୍ୟ ନାରୀର ସେ ସତୀତ୍ୱ ଲୁଣ୍ଠନ କରିପାରିବ ନାହିଁ ? ମହାରାଣୀ ଉର୍ବଶୀଙ୍କର ମନୋବାଞ୍ଛା ଅଚିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ, ପ୍ରିୟେ ! (ପୁନରାୟ ସଙ୍କେତ ଦେଲେ । ଆସିଛି ଦ୍ୱାରପାଳ) ବନ୍ଦିନୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ… (ଦ୍ୱାରପାଳ ଚାଲିଗଲା)

ଉର୍ବଶୀ—(ହସିଉଠି) ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚଙ୍କର ଜୟ ହେଉ !

କବଚ—ଜାଣିଛ ତ ପ୍ରିୟେ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଜି ସପ୍ତଦିବାରାତ୍ରି । ବିଶ୍ୱର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ କଥା ଦେଇଥିଲି, ସେ ଯଦି ସପ୍ତଦିବସ ମଧ୍ୟରେ ମୋତେ ପତିରୂପେ ବରଣ ନ କରନ୍ତି, ତେବେ ସପ୍ତନିଶି ଅତିବାହିତ ହୋଇଗଲା ପରେ ସେ ହେବେ ମୋର ଅଙ୍କଶାୟିନୀ…ଉପଭୋଗ୍ୟା । ପାନପାତ୍ରରେ ମଦିରା ଭରିଦିଅ, ପ୍ରିୟେ ! ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ଆଜି ପ୍ରାଣଭରି ଉପଭୋଗ କରିବ ସ୍ୱର୍ଗର ସେ ନିସର୍ଗ ସୁଷମା ।

ଉର୍ବଶୀ—(ପାନପାତ୍ରରେ ମଦିରା ଢାଳୁ ଢାଳୁ) ଶଚୀର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ବୀରେନ୍ଦ୍ର ଯଦି ଉର୍ବଶୀକୁ ଭୁଲିଯାଆନ୍ତି…

କବଚ—ନା, ପ୍ରିୟେ ! ମୋର ମନମନ୍ଦିରରେ ମୁଁ ଯେ ତୁମକୁ ଦେବୀର ଆସନ ଦେଇଛି । ପ୍ରୀତିର ଅର୍ଘ୍ୟ ନେଇ ତୁମର ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିଛି ! ମୁଁ ତୁମକୁ ଭୁଲିପାରେନା, ପ୍ରିୟେ ! ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ହେବ ମହାରାଣୀ ଉର୍ବଶୀଙ୍କର ପଦସେବିକା…ଦାସୀ । (ହସିଉଠିଲେ)

(ଏହି ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ । ଅଶ୍ରୁଳାସ୍ତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା... ବଦନମଣ୍ଡଳରେ ବିଷାଦର ଛାୟା । ଶଚୀଙ୍କୁ କବଚ ହିଂସ୍ର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ...ଉର୍ବଶୀଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି) ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ଆଜିଠାରୁ ତୁମେ ହେବ ମହାରାଣୀ ଉର୍ବଶୀଙ୍କର ପଦସେବିକା...ଦାସୀ ! (ହସିଉଠିଲେ)

ଶଚୀ—କବଚ ! ଅମରାବତୀର ରାଣୀ ହେବ ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଅପ୍ସରାର ପଦସେବିକା...ଦାସୀ !

ଉର୍ବଶୀ—(ବିଦ୍ରୂପରେ) କେବଳ ମୋର ଦାସୀ ନୁହେଁ, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ମୋର ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ତୁମେ ହେବ ଶଯ୍ୟାସଙ୍ଗିନୀ ' ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ସତୀତ୍ୱ ଆଜି ପରୀକ୍ଷା କରିବେ ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ ଦୈତ୍ୟରାଜ କବଚ !

(ହସିଉଠିଲେ)

ଶଚୀ—ଉର୍ବଶୀ...!

ଉର୍ବଶୀ—ଉର୍ବଶୀକୁ ଅଭିଶାପ ଦେବାର ପ୍ରତିଫଳ ଆଜି ଭୋଗ କର, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ମୁଁ ଆସୁଛି, ପ୍ରିୟତମ !

[କବଚଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଲେ । ଉର୍ବଶୀ ଚାଲିଯିବା ପରେ କବଚ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଚାହିଁରହିଲେ । ହଠାତ୍...]

କବଚ—ସତରେ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ତୁମର ଏହି ଲାବଣ୍ୟଝରା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନିକଟରେ ଲାବଣ୍ୟମୟୀ ଡମ୍ବରୁମଧ୍ୟମା ଉର୍ବଶୀ ବି ମଳିନ ପଡ଼ିଗଲା ! ତ୍ରିଦିବବଲ୍ଲଭି, ଅନନ୍ତଯୌବନା ଅପ୍ସରାମାନେ ବି ହାର ମାନିଗଲେ । ଆସ ସୁନ୍ଦରୀ, ସପ୍ତଦ୍ୱୀପାଜୟୀ ଆଜି ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ଖାଲି ବାକି ଅଛି ମୋର ଦୁରନ୍ତ କାମନାର ପରିସମାପ୍ତି ।

ଶଚୀ—କବଚ... !

କବଚ—(ହସିଉଠିଛି) ନାଚ, ନାଚ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚର ବିଳାସ-କକ୍ଷ ଆଜି ତୁମ ନୂପୁର ଝଙ୍କାରରେ ମନ୍ଦ୍ରିତ ହୋଇଉଠୁ । ନାଚ...ନାଚ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ !

ଶଚୀ—କବଚ... ! ଘୃଣ୍ୟ ଦାନବ ! ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଦୈତ୍ୟର ମନୋରଞ୍ଜନ ପାଇଁ ନୃତ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରିବ ବାସବହୃଦୟନନ୍ଦିନୀ ଦେବୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ... !

କବଚ—ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ··· !

ଶଚୀ—ସତୀର ଅଭିଶାପରେ ତୋ'ର ସେହି ପାପୀ ରସନା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଛିଣ୍ଡିପଡ଼ିବ । ଯେଉଁ ଆଖିରେ ତୁ ସେ ନୃତ୍ୟ ଦେଖିବାର ପରିକଳ୍ପନା କରିଛୁ, ତାହା ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଅନ୍ଧ ହୋଇଯିବ ।

କବଚ—ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ··· ! ଦୈତ୍ୟପତି କବଚଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ···ନାଚ !

ଶଚୀ—ନା ! (ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ)

କବଚ—ନାଚ ! (ରୁକ୍ଷଗଳାରେ ହାତରେ ଚାବୁକ୍ ଧରି)

ଶଚୀ—ନା, ତୋର ସେ ଘୃଣ୍ୟ ମନୋକାମନା କେବେହେଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ନାହିଁ, କବଚ !

କବଚ—ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! (ଚାବୁକ୍‌ରେ ପ୍ରହାର କରି) ନାଚ, ନାଚ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ କବଚ କବଳରୁ କେହି ତୁମକୁ ଆଜି ରକ୍ଷା କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ମହାଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ଶଙ୍କରଙ୍କ ଶୂଳଧାରୀ କବଚ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମହାପ୍ରଳୟର ଦାବାଗ୍ନି ଜଳିଉଠିବ । ନାଚ !

(ପୁଣି ଚାବୁକ୍‌ରେ ପ୍ରହାର—ଶଚୀ ପଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି)

ଶଚୀ—(ଆଖି ଜଳିଉଠିଛି) ମଦାନ୍ଧ ଦାନବ···ସତୀର ଲାଞ୍ଛନାରେ ମହାମେରୁ କୈଳାସ ଆଜି ଟଳିଉଠିବ···ସପ୍ତଲୋକରେ କମ୍ପନ ସୃଷ୍ଟି ହେବ··· ଥରିଉଠିବ ନାଟ୍ୟଶଙ୍କର ରତ୍ନସିଂହାସନ । (ବିକଳରେ) ରକ୍ଷା କର, ରକ୍ଷା କର, ହେ ମଧୁସୂଦନ, ହେ ନାରାୟଣ, ସତୀର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କର । ହେ ରୁଦ୍ରଦିଗମ୍ବର, ମହାସତୀ ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କର ମାନଇଜ୍ଜତ୍ ଆଜି ତୁମ ହାତରେ । ରକ୍ଷା କର ପ୍ରଭୁ, ରକ୍ଷା କର···ରକ୍ଷା କର । ତୋର କାଳ ପୂର୍ଣ୍ଣହେବାକୁ ଆଉ ବେଶୀ ଡେରି ନାହିଁ, କବଚ ! ମୃତ୍ୟୁ ତୋର ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

କବଚ—ମୃତ୍ୟୁ ! (ହସିଛି) ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ କବଚ ଅମର, ଅଜେୟ । କାହିଁ ତୁମର ସେ ଚକ୍ରଧାରୀ ନାରାୟଣ···କାହିଁ ତୁମର ସେ ବଜ୍ରଧାରୀ ବାସବ ? କାହାନ୍ତି ସେ ଶୂଳପାଣି ଶମ୍ଭୁ ? କବଚର ବାହୁବନ୍ଧନରୁ ଆଜି କେହି ତୁମକୁ ମୁକ୍ତ

ଦେଇପାରିବେନି, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ଆସ ! ଶଯ୍ୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ । ପୁଷ୍ପରାଜି ପାରିଜାତର ସୁକୋମଳ ଶଯ୍ୟା ଉପରେ ତୁମେ ଆଜି ରଚିବ ଅଭିସାର । ଆସ ।

(କହି ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ କୋଳ ଧରିବାକୁ ଯିବାବେଳେ)

ଶଚୀ—(ପଛାଇଯାଇ) କବଚ ! ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀର ଅଙ୍ଗସ୍ପର୍ଶ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କଲେ ତୁ ଭସ୍ମ ହୋଇଯିବୁ, କବଚ ! ମୋ ଆଖିର ଲୁହରେ ଏ କାଳକେୟ ନଗର ଜଳିଯିବ···ଜଳିଯିବ ତୋର ଗର୍ବ, ଦମ୍ଭ ଆଉ ଅହଙ୍କାର । ମୋତେ ସ୍ପର୍ଶ କରନା, ମୋତେ ସ୍ପର୍ଶ କରନା ।

କବଚ—(ହସି) ଆଖିର ଲୁହରେ ଭସ୍ମ ହୋଇଯିବ ଦୈତ୍ୟେନ୍ଦ୍ର କବଚ ! ଶୁଣ, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ! ଆଉ କେଇଟା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ଏ କକ୍ଷର ସମସ୍ତ ପ୍ରଦୀପ ନିର୍ବାପିତ ହୋଇଯିବ ଆଉ ଜଳିଉଠିବ କବଚର କାମନା ବହ୍ନି । ମୋର ଅନେକ ରାତିର ସ୍ୱପ୍ନ ଆଜି ସାର୍ଥକ ହେବ । (କହି ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ପକାଇଦେଇଛି) [କବଚ ହସିଉଠି ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ବିବସ୍ତ୍ର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି, ଆଉ ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବେଗରେ ସସାଗରା ଧରା କମ୍ପିଉଠିଛି । ମାଡ଼ିଆସିଛି ପ୍ରଳୟର ପ୍ରଭଞ୍ଜନ । ଦିଗଦିଗ ଅନ୍ଧକାର ହୋଇ ମାଡ଼ିଆସିଛି ମହାପ୍ରଳୟର ଧ୍ୱନି । ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସ୍ଫୁରଣ ହୋଇଛି ଏବଂ ସେହି ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ଅର୍ଜ୍ଜୁନ]

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କ୍ଷାନ୍ତ ହୁଅ, ନିର୍ବୋଧ ଦାନବ !

କବଚ—କିଏ ?

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ତୋର କାଳାନ୍ତକ ଯମ···ଗାଣ୍ଡୀବଧାରୀ ଫାଲ୍‌ଗୁନି ।

କବଚ—ଫାଲ୍‌ଗୁନି ! (ହସିଉଠିଛି)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—କବଚ !

ଶଚୀ—ପୁତ୍ର ମୋର···! (କହି ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଧାଇଁ ଆସିଲେ)

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଆସ, ମାତା ! ପୁତ୍ର ତୁମର ଏବେ ବି ଜୀବିତ । ଭୟ ନାହିଁ, ଦେବୀ ! ଅଧର୍ମୀ ଦାନବର ଆଉ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ମୃତ୍ୟୁ ତା'ର ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

କବଚ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ! ଗୁରୁରୂପେ ବରଣ କରିଥିଲୁ ବୋଲି ସେଦିନ ତୁମକୁ କ୍ଷମା କରିଥିଲି । ତା'ହୋଇ ନ ଥିଲେ, କାଳାନ୍ତକ ରୁଦ୍ରଶୂଳରେ ସେହିଦିନ ତୁମ

ଜୀବନର ଶେଷ ଦୀପଶିଖା ଲିଭିଯାଇଥାନ୍ତା । ବୀରେନ୍ଦ୍ର କବଚର ଶକ୍ତି ଦେଖାଇ ଦୁଃସାହସ କରି ନିଜର ମୃତ୍ୟୁକୁ ଡାକିଆଣ ନା ଅର୍ଜୁନ, ଫେରିଯାଅ ।

ଅର୍ଜୁନ—ଫେରିଯିବି ! ଦେଖିପାରୁଛ କବଚ, ଅର୍ଜୁନର ସେ ରୁଦ୍ରରୂପ ! ବାହୁଯୁଗଳରେ ଯା'ର ଅସୀମ ଶକ୍ତି, ଗାଣ୍ଡୀବ ଟଙ୍କାରରେ ଯାହାର ତ୍ରିଭୁବନ କମ୍ପି ଉଠେ, ରୁଦ୍ରଦେବଙ୍କରେ ସେ ଆଜି ଦୀପ୍ତିମାନ । ହୃଷୀକେଶଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଧର୍ମରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ଯା'ର ଜନ୍ମ ସେ ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ ଫାଲ୍‌ଗୁନି ଆଜି ତୋର ସମ୍ମୁଖରେ । ଇଷ୍ଟଦେବ ସ୍ମରଣ କର, କବଚ, କେହି ଆଜି ତୋତେ ରକ୍ଷା କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

କବଚ—(ଟଙ୍କାର କରି) ଅର୍ଜୁନ ! ମୁଁ ସେ ରୁଦ୍ରଶୂଳଧାରୀ ତ୍ରିଭୁବନଜୟୀ କବଚ । ରୁଦ୍ରଶୂଳ···! (ଆହ୍ୱାନ କରିଛି)

ଅର୍ଜୁନ—ରୁଦ୍ରଶୂଳ ? ସତୀ ମାତାଙ୍କର ସଜଳ ଆଖିର ଲୁହରେ ସେ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଆଜି କଳଙ୍କିତ । ତୁମମାନଙ୍କ ଅନ୍ତ ଅତି ନିକଟ ଉଠିଛି । ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି ଦାନବଙ୍କର ଅନନ୍ତଶୟନ । ଅଧର୍ମ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ବଶୀଭୂତ ଦାନବଙ୍କର ଆସନ ଟଳିଯାଇଛି । ଆଜି ତୋ ଜୀବନର ଶେଷଦିନ, କବଚ !

(ଗାଣ୍ଡୀବ ଧାରଣ କଲେ)

କବଚ—ଅର୍ଜୁନ ! ତେବେ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟଙ୍କର ଶକ୍ତିର ପରୀକ୍ଷା ହୋଇଯାଉ । ରୁଦ୍ରଶୂଳ ! (ଆହ୍ୱାନ କଲେ । ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ରୁଦ୍ରଶୂଳର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଛି । ହସିଉଠିଛି କବଚ) ଇଷ୍ଟଦେବ ସ୍ମରଣ କର, ଅର୍ଜୁନ !

ଶଚୀ—ଅର୍ଜୁନ ! ପୁତ୍ର ମୋର···! (ଭୟରେ)

[ମହାଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ପାଶୁପତର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଛି ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ହାତରେ । ତା'ର ତେଜରେ କବଚ ଭୟଭୀତ ହୋଇପଡ଼ିଛି]

ଇଷ୍ଟଦେବ ସ୍ମରଣ କର, କବଚ !

[ଅର୍ଜୁନ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ଗାଣ୍ଡୀବରେ ପାଶୁପତ ସନ୍ଧାନ କଲେ ଏବଂ କବଚ

[ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ଆଘାତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ନିକ୍ଷେପ କରିବା ସମୟରେ ମହାକାଳଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ଘଟିଛି

ମହାଦେବ—(ବଜ୍ରଗମ୍ଭୀର ଗଳାରେ) ରୁଦ୍ରଶୂଳ···!

କବଚ—ପ୍ରଭୁ ! [ଏହି ସମୟରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଗାଣ୍ଡୀବରୁ ପାଶୁପତ ନିକ୍ଷେପ କଲେ]

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ—ଜୀବନର ଅନ୍ତିମ ଲଗ୍ନରେ ଶିବଶକ୍ତିର ସ୍ପର୍ଶ ଅନୁଭବ କର, ଦାନବ, ଯୋଗେଶ୍ୱର ଶଙ୍କରଙ୍କ ନିକଟରେ କ୍ଷମା ଭିକ୍ଷା କରି ନିଜ ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କର । (ପାଶୁପତ ଆଘାତରେ କବଚର ପତନ ହୋଇଛି)

କବଚ—(ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ) ପ୍ରଭୁ ! ପ୍ରଭୁ !

ମହାଦେବ—କବଚ ! ତୁ ମହାଶକ୍ତିର ଅବମାନନା କରିଛୁ···ରୁଦ୍ରଶୂଳର ଅସମ୍ମାନ କରିଛୁ···ଆଜି ସେ ନିମନ୍ତେ ମହାଶକ୍ତିଶାଳୀ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଫେରିଆସିଛି ମୋ ନିକଟକୁ । (ଶିବ ରୁଦ୍ରଶୂଳ ଧାରଣ କରିଥିଲେ)

କବଚ—ପ୍ରଭୁ ! ମୋ ଭଳି ଗୋଟିଏ ଜଘନ୍ୟ ପାପୀକୁ କ୍ଷମା କର ପ୍ରଭୁ, ତୁମର ସେ ପଦ୍ମପାଦରେ ମୋତେ ସ୍ଥାନ ଦିଅ, ପ୍ରଭୁ !
"ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟଃ···ଓଁ ନମଃ ଶିବାୟଃ"

[କହି କହି ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିଛି । ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ଘଟିଛି ଏବଂ ସେହି ସମୟରେ ଭାସିଆସିଛି···]

ଯଦା ଯଦାହି ଧର୍ମସ୍ୟ ଗ୍ଲାନିର୍ଭବତି ଭାରତ,
ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନମଧର୍ମସ୍ୟ ତଦାତ୍ମାନଂ ସୃଜାମ୍ୟହଂ;
ପରିତ୍ରାଣାୟ ସାଧୂନାଂ ବିନାଶାୟ ଚ ଦୁଷ୍କୃତାଂ
ଧର୍ମ ସଂସ୍ଥାପନାର୍ଥାୟ ସମ୍ଭବାମି ଯୁଗେ ଯୁଗେ ।

[ସମସ୍ତ ଦେବତା ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିଛନ୍ତି । ହସୁଥିଲେ ଉର୍ବଶୀ ଆଉ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଏବଂ ଧୀରେ ଧୀରେ ଯବନିକା ନଇଁଆସିଛି]

ମଞ୍ଚ ଅନ୍ଧକାର